

Verdiers påvirkning på ulike partifamiliers oppslutninger for åtte europeiske stater

En komparativ studie for perioden 1975-1995

Lasse Strand

Hovedoppgave ved Det samfunsvitenskapelige fakultet

Institutt for statsvitenskap

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2007

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. PROBLEMSTILLING OG GENERASJONSTEORIER	s.1
1.1 INNLEDNING	s.1
1.2 ALLMENNE TEORIER OM GENERASJONER	s.2
1.2.1 Eisenstadts strukturfunksjonalistiske teori om generasjoner	s.2
1.2.2 Mannheims teori om den historiske bevissthet hos de ulike generasjoner	s.5
1.2.3 Lamberts teori om forandringer i samfunnet ved hjelp av nye generasjoner	s.9
1.2.4 Oppsummering av Mannheim og Eisenstadt sine teorier	s.11
1.3 VALG AV MODELL OG DEFINISJON FOR BEGREPET GENERASJON	s.12
1.3.1 Kort om kohortmodellene og dens variabler	s.12
1.3.2 Valg av definisjon for begrepet generasjon på et aggregatnivå	s.14
1.4 SPESIFIKKE TEORIER OM GENERASJONERS VERDI ORIENTERINGER	s.14
1.4.1 Konfliktlinjer som skyldes den nasjonale og den industrielle revolusjon	s.15
1.4.2 Ingleharts teori om endringer fra materialistiske til postmaterielle verdier	s.15
1.4.3 Flanagans kritikk og posisjon i forhold til Ingleharts teori	s.17
1.4.4 Verdiendringer langs den økonomiske høyre/venstredimensjonen og dens konsekvenser for partivalg	s.19
1.4.5 Verdiendringer fra religiøse til sekulære verdier	s.20
2. PARTIFAMILIER & DE 4 HYPOTESENE	s.22
2.1 PARTIFAMILIE ORGANISERING OG OMKODINGEN FOR HVERT ENKELT LAND	s.22
2.1.1 Partifamilier	s.22
2.1.2 Plasseringen av partifamilienes velgere i de ulike verdidimensjonene	s.24
2.2 PRESENTASJON AV MINE FIRE HYPOTESER	s.26
3. DATA & METODEVALG	s.29
3.1 DATA	s.29
3.2 KOHORT METODEN	s.31
3.2.1 Generelt om kohortmetoden	s.32
3.2.2 Gjennomføringen av kohortmetoden for denne analysen	s.36
3.3 LOG ODDS RATIO	s.36
4. ANALYSEN AV DE ÅTTE EUROPEISKE STATENE	s.38
4.1 BELGIA	s.38
4.2 DANMARK	s.48
4.3 FRANKRIKE	s.58
4.4 IRLAND	s.74
4.5 ITALIA	s.84
4.6 NEDERLAND	s.98
4.7 STORBRITANNIA	s.109
4.8 TYSKLAND	s.116
5. KOMPARATIV OPPSUMMERING AV DE FIRE HYPOTESENE	s.126

5.1 KOMPARATIV ANALYSE AV HYPOTESE NR. 1	s.127
5.2 KOMPARATIV ANALYSE AV HYPOTESE NR. 2	s.127
5.3 KOMPARATIV ANALYSE AV HYPOTESE NR. 3	s.129
5.4 KOMPARATIV ANALYSE AV HYPOTESE NR. 4	s.130
5.6 HOVEDFUNNENE I FORHOLD TIL TEORIENE	s.131

Litteraturlisten	s.134
------------------	-------

Samlet tabell og figur oversikt for hvert enkelt lands partier

Belgia:

Miljøpartiene	Figur & tabell nr. 4.1.1	s.39
Kristelig-demokratiske partiene	Figur & tabell nr. 4.1.2	s.41
Liberale partiene	Figur & tabell nr. 4.1.3	s.43
Sosialdemokratiske partiene	Figur & tabell nr. 4.1.4	s.45
Samlet tabell	Tabell nr. 4.50	s.47

Danmark:

Høyreorienterte partiet	Figur & tabell nr. 4.2.1	s.49
Konservative partiet	Figur & tabell nr. 4.2.2	s.50
Liberale partiene	Figur & tabell nr. 4.2.3	s.52
Sosialdemokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.2.4	s.54
Venstresosialistiske partiet	Figur & tabell nr. 4.2.5	s.56
Samlet tabell	Tabell nr. 4.51	s.57

Frankrike:

Miljøpartiene	Figur & tabell nr. 4.3.1	s.59
Høyreorienterte partiet	Figur & tabell nr. 4.3.2	s.61
Kommunist partiet	Figur & tabell nr. 4.3.3	s.63
Sosialdemokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.3.4	s.65
Venstresosialistiske partiet	Figur & tabell nr. 4.3.5	s.67
Konservative partiet	Figur & tabell nr. 4.3.6	s.69
Liberale partisamlingen	Figur & tabell nr. 4.3.7	s.71
Samlet tabell	Tabell nr. 4.52	s.73

Irland:

Konservative partiet Fianna Fail	Figur & tabell nr. 4.4.1	s.75
Konservative partiet Fine Gael	Figur & tabell nr. 4.4.2	s.77
Miljøpartiet	Figur & tabell nr. 4.4.3	s.79
Sosialdemokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.4.4	s.80
Venstresosialistiske partiet	Figur & tabell nr. 4.4.5	s.82
Samlet tabell	Tabell nr. 4.53	s.83

Italia:

Kristelig-demokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.5.1	s.85
Høyreorienterte partiene	Figur & tabell nr. 4.5.2	s.87
Kommunistiske partiet	Figur & tabell nr. 4.5.3	s.89

Liberales partiene	Figur & tabell nr. 4.5.4	s.91
Sosialdemokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.5.5	s.93
Miljøpartiene	Figur & tabell nr. 4.5.6	s.95
Samlet tabell	Tabell nr. 4.54	s.97
Nederland:		
Kristelig-demokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.6.1	s.99
Liberales partiet D`66	Figur & tabell nr. 4.6.2	s.101
Venstresosialistiske partiene	Figur & tabell nr. 4.6.3	s.103
Sosialdemokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.6.4	s.105
Liberales partiet VVD	Figur & tabell nr. 4.6.5	s.107
Samlet tabell	Tabell nr. 4.55	s.108
Storbritannia:		
Konservative partiet	Figur & tabell nr. 4.7.1	s.110
Sosialdemokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.7.2	s.112
Liberales partiet	Figur & tabell nr. 4.7.3	s.114
Samlet tabell	Tabell nr. 4.56	s.116
Tyskland:		
Kristelig-demokratiske partiene	Figur & tabell nr. 4.8.1	s.118
Liberales partiet	Figur & tabell nr. 4.8.2	s.120
Miljøpartiet	Figur & tabell nr. 4.8.3	s.122
Sosialdemokratiske partiet	Figur & tabell nr. 4.8.4	s.124
Samlet tabell	Tabell nr. 4.57	s.126
Løse tabeller og figurer:		
Lambert sin "feedback" modell	Figur 1.1	s.11
Partier delt inn i partifamilier	Tabell 3.1	s.23
Feilmarginer ved 85 % sikkerhet	Figur 3.3	s.31
Formelen til "log odds ratio"	Figur 3.2	s.37

Takk

Takk til min veileder Oddbjørn Knutsen for veiledning og for bruk av dette store datamaterialet som opprinnelig kommer fra Eurobarometeret.

Oslo, våren 2007

Lasse Strand

1.0 PROBLEMSTILLING OG GENERASJONSTEORIER

1.1 Innledning

Temaet for oppgaven er partivalgsendringer i Vest-Europa i et generasjonsperspektiv. To hovedproblemstillinger vil belyse temaet ved at den ene tar opp spørsmålet om hvorvidt aldersforskjellene hos velgerne har endret seg over tid, mens den andre vil ta for seg om disse aldersforskjellene kan forklares ut fra en generasjons- eller livssyklus effekt. Det er verdiendringer fra materialistiske verdier til mer ikke-materialistiske verdier som skal prøve forklare mulige endringer i velgeroppslutningen til partiene. Fire hypoteser vil belyse problemstillingene ved hjelp av et materiale fra åtte Europeiske land. Analysens periode går fra 1975 til 1995.

Valget av Belgia, Danmark, Frankrike, Irland, Nederland, Storbritannia og Tyskland er et kompromiss mellom mulighetene i datamaterialet og de krav som stilles for å være med i analysen. Det hefter begrensninger til data som er samlet inn for andre formål. Analysen baserer seg på et datamaterialet som er samlet inn av Eurobarometeret på oppdrag av EU. Valg av land begrenses også av at Eurobarometeret hovedsakelig samler inn data om EUs medlemsland. I tillegg så er analysens periode fra 1975 og frem til 1995. Perioden i seg selv begrenser også hvilke land som kan bli med i analysen.

Demokratisk praksis, som frie valg fra 1945 og utover, er et minimumskrav. Derfor vil Spania, Portugal og tidligere Øst-Tyskland bli holdt utenfor analysen, og det er kun tidligere Vest-Tyskland som er med i analysen. De syv andre statene som er med har vært demokratiske fra 1945. I tillegg så må det finnes data om dem fra 1975 og utover.

Analysen er i to deler der den ene tar for seg teoriene, hypotesene og metodene som er benyttet, mens den andre delen tar for seg selve analysen og konklusjonen.

I kapittel 1.2 vil generasjonsteoriene til Mannheim (inkludert Lamberts tolkning, presisering og videreutvikling) og Eisenstadt bli presentert. I kapittel 1.3 vil kohortmodellen som analysemetode og oppgavens definisjon av generasjon bli presentert. I kapittel 1.4 så beskrives Inglehart og Flanagans teorier om generasjoners verdiorienteringer også kalt for "new politics" teorier. Rokkans fastfrysingsteori vil også bli nevnt fordi Inglehart og Flanagan direkte forholder seg til Rokkans teori og beskrivelse av partisystemet. Til slutt vil jeg komme med to antagelser om endringer innenfor de to konfliktlinjene som ble skapt under den nasjonale revolusjon og den industrielle revolusjonen, om endringer i verdier fra venstre til høyre, og om verdiendringer fra religiøse til mer sekulære verdier. Og avslutningsvis litt om de mulige partipolitiske konsekvensene av slike endringer.

1.2 Allmenne teorier om generasjoner

1.2.1 Eisenstadt sin strukturfunksjonalistiske teori om generasjoner

Strukturer, normer og verdier ligger til grunn for et velfungerende sosialt system. Og siden innbyggerne gradvis blir byttet ut gjennom fødsel og død, så blir det en vedvarende oppgave for samfunnet å opprettholde sine strukturer, normer og verdier (Eisenstadt 1956:25). For å opprettholde det sosiale systemet så trengs det en eller flere sosialiseringssagenter. Sosialiseringssagenter må til for å få individet sosialisert inn i det sosiale systemet. Og det er aldersgruppens rolle og funksjon som sosialiseringssagent som teorien til Eisenstadt fokuserer på.

Menneskets biologiske prosess er nokså lik i alle samfunn, men selve fortolkningen av den er kulturelt betinget. Fortolkningen kan variere mellom de ulike kulturer i de ulike samfunn. For alle samfunn definerer sine medlemmer ut fra den alder de har fordi samfunnet tildeler de ulike aldersgruppene avgrensede sosiale roller (Eisenstadt 1956:21).

Individene må læres opp til å tilegne seg nye roller for at den sosiale orden skal bestå. Det å innta nye roller er nødvendig for å kunne delta i det sosiale liv og for å bli voksne. Barnet sosialiseres inn i normene og lærer gyldig adferd fra de voksne. Denne prosessen er nødvendig for at det sosiale systemet skal kunne overleve (Eisenstadt 1956:27-8). Sosialiseringen kan utføres av familien eller av en aldersgruppe siden aldersgruppene i prinsippet har den samme sosialisering og opplæringsrolle som foreldrene. Og på denne måten kan aldersgruppene bidra til å opprettholde den sosiale struktur. Aldersgruppene lærer opp individene i de rollemønstrene som de vil få brukt for i utførelsen av sine nye roller. Dette betyr at aldersgruppene er en nødvendig del av sosialiseringsprosessen i visse typer samfunn, men ikke hos samtlige samfunn (Knutsen 1980:4). Aldersgruppene sin rolle i sosialiseringsprosessen¹ må sees i sammenheng med hvor moderne et samfunn er. Kompleksiteten i et samfunn blir til et mål for aldersgruppens funksjon i sosialiseringsprosessen.

I primitive samfunn er identitet og medlemskap knyttet til den aldersgruppen som individet tilhører. Eisenstadt baserer sin teori på at primitive samfunn har et "kinship" eller storfamilie system. Slike samfunn har i større grad kollektive verdier. I slike samfunn oppnås samfunnsmedlemskap kun gjennom slike kollektive enheter som "kinship" eller storfamilier. Kollektivenes normer er i stor grad i harmoni med samfunnets normer (1956:42-3). Aldersgruppene er hierarkisk

¹ "enhver gruppe, institusjon, etc. utfører integrerende funksjoner hvis de bidrar til å opprettholde (continuity) det sosiale system" (Eisenstadt 1956:270).

organisert ved at status for den enkelte enten endres med høyere alder eller at den aldersgruppen man tilhører rykker opp i dette hierarkiet. Fult medlemskap og identitet kan bare oppnåes innenfor dette systemet (1956:281). Primitive samfunn kan organisere aldersgruppene hierarkisk fordi normene som barnet lærer i familien harmonerer med samfunnets normer. Siden arbeidsoppgavene er lite differensiert så kan både oppgaver og ansvar overføres gradvis til de yngre aldersgruppene, og slik videreføres den sosiale arv og system i primitive samfunn. Primitive samfunn har sine aldersgrupper fult ut integrert i samfunnet. Dette betyr at aldersgruppene ikke vil innta rollen som en sosialiseringsagent siden samfunnet ikke har behov for dem.

Individene i det moderne samfunn har overtatt mange av familiens oppgaver og posisjoner innenfor det politiske, økonomiske og de rituelle sfærene. Årsaken for denne endringen er at moderne samfunn har over tid innført universalistiske verdier med økende grad av spesialisering og prestasjonsforhold. Familiens og storsamfunnets normsystemer er derfor ikke lengre i harmoni slik at samfunnet har fått et behov for å få sosialisert sine innbyggere til å leve etter ulike normsystemer. Individene må greie å leve etter flere normsystemer viss de ønsker å oppnå de best mulige posisjonene som samfunnet har å by på. Hvis individene kun følger de partikulære familieverdiene så vil dette medføre en for stor påkjenning på det sosiale system.

Aldersgruppene, som sosialiseringsagenter, oppstår som svar på at samfunnet etterspør andre og mer effektive sosialiseringsagenter. Slike behov har sitt utspring i strukturelle trekk som skaper behov for en ny form for sosial samhandling.

Aldersgruppene får rollen som en ”justeringsmekanisme”² mellom familien og de

² Begrepet ”justeringsmekanisme”, eller ”interlinking sphere”, betyr at aldersgruppene justerer rolleforventningene til individene opp imot det de ulike sektorene i samfunnet forventer seg av dem på sikt (Eisenstadt 1956:271).

ulike sfærene i samfunnet. Aldersgruppens funksjon er å forberede individene på sine fremtidige roller. De må ”justere” hver enkelt person sine familienormer opp imot samfunnets normer. Aldersgruppene fungerer også som et møtested for å dele felles frustrasjoner og behovet for fellesskap. Ved å fylle individenes behov og ved å opptre som en sosialiseringssagent så bidrar aldersgruppene (ungdomsgruppene) til å opprettholde den sosiale orden (Eisenstadt 1956:43,45,46,160,271).

Eisenstadt skiller klart mellom det han kaller for primitive samfunn og moderne samfunn i forhold til deres behov for aldersgrupper som sosialiseringssagenter. I de primitive samfunnene så er det få eller ingen motsetninger mellom normene i familien og samfunnets normer. Behovet for aldersgrupper som sosialiseringssagenter oppstår ikke fordi normer som blir lært familien kan brukes senere i livet. I mer moderne samfunn, som består av flere og ulike normsystemer, så oppstår det et behov for å få sosialisert individene til å tilpasse seg de ulike normsystemene. Det finnes behov for en sosialiseringssagent og aldersgruppene kan fylle dette behovet. Årsaken er at moderne samfunn er mer spesialisert, strukturelt differensiert og at familien har mistet mange av sine funksjoner. Noen av disse funksjonene har de ulike aldersgruppene overtatt som for eksempel at de tilfredsstiller medlemmenes behov og bidrar til at samfunnets rollemønstre blir lært og tilegnet. Dette er en prosess som ikke kan skje innenfor familien (Knutsen 1980:7,8 og 9).

1.2.2 Mannheim sin teori om den historiske bevissthet hos de ulike generasjoner

Formålet til Mannheim sin allmenne generasjonsteori er å beskrive de mekanismer som fører til samfunnsmessige endringer. Endringer som oppstår når nye generasjoner kommer i kontakt med nye og gamle utfordringer. Noe som skjer i en kombinasjon med at de eldre generasjonene trekker seg tilbake med sine erfaringer, kunnskaper og holdninger. Det er samspillet mellom de biologiske og

de sosiale kreftene som er av betydning for generasjonsspørsmålet (Knutsen 1980:12a).

Generasjonsbegrepet til Mannheim har en definisjonsstruktur som ligner på strukturen til klassebegrepet. De har begge en objektiv og en subjektiv definisjon av begrepet. Objektivt kan de begge defineres som en lokalisering av individet i samfunnsstrukturen, og subjektivt som individenes selvforståelse av sin plass i samfunnet (1952:298,303). En nærmere beskrivelse av hva Mannheim legger i begreper som generasjon som felles lokalisering, generasjon som virkelighet og generasjonsenheter vil bli gitt fordi mye av hans teori avhenger av hans definisjon av generasjon.

Mannheim skiller klart mellom medlemskap i konkrete grupper i forhold til mer generelle fenomener som klasse og generasjon. Medlemmer av en konkret gruppe kjenner i prinsippet til hverandre og må derfor skilles vekk fra mer generelle fenomener som klasse og generasjon. Verken generasjon eller klasse tilhørighet gir individene et medlemskap i en organisasjon, og tilhørigheten er ikke like bindende som et samfunnsmedlemskap. Som begreper referer generasjon og klasse til individenes plassering i samfunnets økonomiske og sosiale maktstrukturer. Den objektive klasseposisjonen er et faktum selv om individene ikke skulle være klar over det. Begrepet generasjon kan defineres objektivt som en felles lokalisering (common location)³ av individene i tid med utgangspunkt i deres fødselsår i en bestemt historisk prosess (1952:288-290,303). Klassebevissthet følger ikke automatisk med individene sine klasseposisjoner. Det å tilhøre en generasjon er ikke det samme som å være klar over den.

³ "Common location" er noe mer enn å være født innenfor den samme tidsperiode, en må også være født innenfor den samme historiske og kulturelle region (Mannheim 1952:303).

Det holder ikke å kun forstå generasjoner som et lokaliseringsfenomen (common location) fordi felles lokalisering bare inneholder mulighetene for en virkelig generasjon som en endringskraft i de sosialhistoriske begivenhetene. En virkelig generasjon må kunne defineres subjektivt på samme måte som begrepet klassebevissthet ved de bånd som formes mellom individer som opplever de samme ideer, sosiale og historiske hendelser.

Hver enkelt generasjon består av flere enheter (units) som reagerer ulikt på de samme hendelsene. Det er reaksjonene som former og danner enhetene, og som forbinder individene sammen omkring felles holdninger og verdier. Hver generasjon kan inneholde flere ulike og til dels motstridende (antagonistic) enheter. Enhetene danner til sammen en virkelig generasjon ved at de er orientert imot hverandre. Det er ikke nødvendigvis riktig å tolke teorien til kun å gjelde for enheter som er organisert imot hverandre over en politisk konfliktskillelinje. Dette er i bestefall en tolkning av flere mulige tolkninger. Personlig ville jeg vektlegge Mannheim sin intensjon om å beskrive hvordan bånd blir skapt mellom individer som ikke kjenner hverandre. Det er individenes selvforståelse som er kjernen i en subjektiv definisjon av begrepet generasjon (1955:303-4, 306-7). Slik at en virkelig generasjon kan bestå flere ulike typer enheter. Enheter som er organisert imot hverandre er kun en av flere muligheter og er i tillegg lettere å identifisere.

Det er først når generasjonene former en ny virkelighet at de blir til en forandringskraft i historien. Virkelige generasjoner er aktivt med på å forme historien og lar seg ikke bare bli formet av den, men hva er så forskjellen mellom de gamle og de nye generasjonene? Hva er det som gjør det mulig å definere dem som ulike generasjoner med egne svar på gamle og nye problemstillinger? Mannheim bruker uttrykket ”det ikke-samtidige ved de samtidige” (non-contemporaneity of the contemporaneous). Begrepet hevder at de som lever samtidig, strengt tatt lever i kvalitativt forskjellige tidsepoker. Ulike generasjoner

opplever og tolker nye og gamle hendelser ulikt. Mannheim forklarer dette med uttrykkene ”*fresh contact*”, ”*stratified consciousness*” og ”*the point where personal experimentation with life begins*” (1952:283,293,297,300) eller ”*kritisk periode*” (Lambert 1972-73:30)⁴.

Teorien om at ulike generasjoner lever i kvalitativ forskjellige tider bygger på en ide om at bevisstheten er stratifisert (*stratified consciousness*) eller lagdelt. Lagdelingen skjer ved at førsteinntrykket får en forrang fremfor senere inntrykk. Dette første inntrykket organiserer hvordan vi forstår og tolker senere hendelser i livet. Generasjoner blir definert etter fødselstidspunktet, og denne generasjonstilhørigheten angir også hvilke sosialhistoriske ideer og hendelser som preger generasjonen sitt første inntrykk. Generasjoner lever i kvalitativt forskjellige tider fordi deres første inntrykk er basert på ulike hendelser. Hendelser som danner første inntrykket til en ny generasjon er kun en erfaringsmessig hendelse for en eldre generasjon. Hendelsen er mindre viktig fordi deres første inntrykk ble preget av en tidligere hendelse.

Førsteintrykket formes i alderen 17 til 25 år når individene gjennomgår en ”*kritisk periode*”. Individene begynner å reflektere og stille spørsmål over hendelser og sine egne erfaringer. Nye som gamle hendelser vil bli vurdert på nytt. De unge vurderer alt på nytt siden deres sinn er mer elastisk ved at de ikke har fått dannet sine grunnleggende erfaringer. Sinnets lagdeling av erfaringer lar de tidligste erfaringene bli mer stabile og de endres i mindre grad enn de senere erfaringene (1952:293-4, 300). Generasjoner oppstår ved at individer på samme alderstrinn sitt første inntrykk blir preget av de samme sosiokulturelle omgivelser og historiske hendelser. Det er slike grunnlagserfaringer som skiller en generasjon fra en annen,

⁴ Jeg foretrekker å bruke Lambert sitt begrep ”*kritisk periode*” (1972-73:30), fremfor ”*the point where personal experimentation with life begins*”.

ved et samspill av biologiske og sosiale krefter som oppleves under deres ”kritiske periode”.

Generasjon som virkelighet (actuality) krever at individene også har en selvforståelse som medlem av en generasjon. I tillegg til at de har muligheter og evner til å påvirke. Erfaringer fra deres kritiske år må oppleves som forskjellig fra tidligere generasjoner. Båndet mellom individene er sterkere innenfor en generasjonsenhet enn innenfor en generasjon fordi medlemmene av en enhet opplever og reagerer likt på den aktuelle erfaringen. Nye hendelser og forhold formes av hvordan en generasjon velger å forholde seg til nye og gamle hendelser. Nye generasjoner må ta stilling til disse nye hendelsene og forholdene som ble skapt av den forrige generasjonen. På denne måten skapes det en ”feedback” på neste generasjon. En fortolkning av Mannheim er å forstå en virkelig generasjon som generasjon som har evnen til å skape ”feedback” tilbake på samfunnet.

1.2.3 Lambert sin teori om forandringer i samfunnet ved hjelp av nye generasjoner

De få og helhetlige generasjonsteoriene som finnes bør utvikles videre mener Lambert og peker ut Eisenstadt og Mannheim sine teorier (1972:21-2). Lambert selv bygger videre på Mannheim sin teori ved å forbedre den med mer moderne og relevante samfunnsvitenskapelige teorier og empiriske funn (Knutsen 1980:25). Lambert problematiserer Mannheim sin tidfesting av den kulturelle bevissthet hos individene som Lambert kaller for ”kritisk alder”. Mannheim antok tidspunktet til å gjelde fra 17 til 25 år (1952:300), mens Lambert benytter psykologiske teorier og empiri og tidfester den til å ligge mellom 18 og 26 år (1972:22-23,36).

Lambert bygger sin modell på de ”forandrede forhold” mellom befolkningen på den ene siden og den kulturelle arv og de sosiale institusjoner på den andre

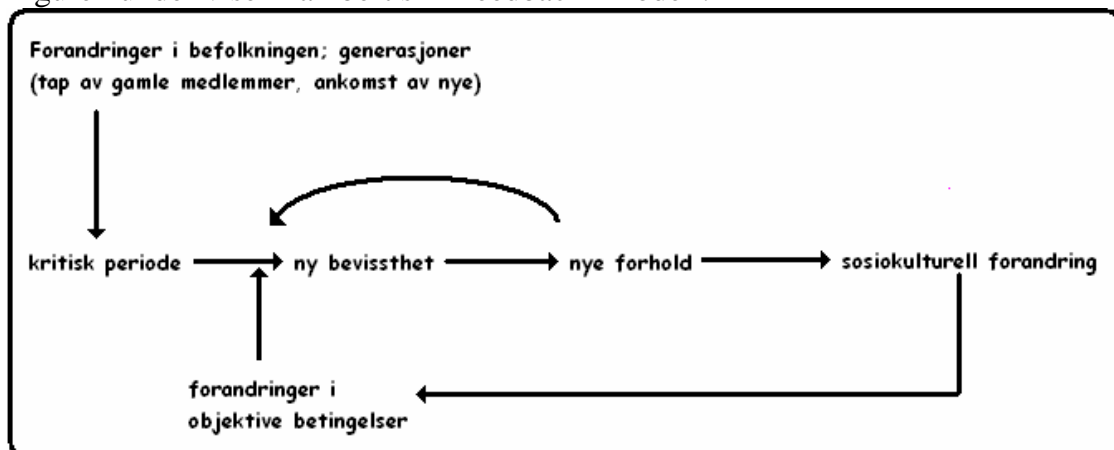
(Knutsen 1980:25). Nye eller modifiserte forhold mellom nye generasjoner og samfunnet skaper ny bevissthet som igjen resulterer i nye former for sosial organisering. Det stilles spørsmål om gamle forhold på bakgrunn av endrede objektive forhold som nye produksjonsforhold, nye referansegrupper, endrede politiske prinsipper og praksis. Dette fører til en desstabilisering av samfunnet som innebærer en bevisst refleksjon og nye meninger om gamle forhold. Ulike generasjoner er opptatt av de samme objektive forhold, men de har ulikt syn på dem siden deres politisk-filosofiske orientering ble utviklet i ulike perioder av historien (Lambert 1972:29).

Lambert danner tre hypoteser:

1. Den første hypotesen går ut på at hver generasjon, uavhengig av andre sosiale krefter, skaper press i retning av forandring av det bestående samfunn ved at sosial glemsel når samfunns (1) medlemmer dør, og ved at (2) fødsler skaper en (a) ny kontakt med det sosiokulturelle system og (b) behov for sosialisering av nye samfunnsmedlemmer. En sosialisering kan aldri reprodusere tradisjoner og holdninger på en perfekt måte. Endringer ut fra denne hypotesen skyldes at individene gradvis byttes ut med nye (Lambert 1972:24). I en dynamisk endringsprosess som skyldes generasjonsgap med rot i ny historie så vil det hele skje raskere. Når endringen først har skjedd så vil dette medføre en ”feedback” tilbake på systemet som i seg selv er årsak til videre forandringer (Lambert 1972:31).
2. Den andre hypotesen går ut at individene utvikler sin politisk-kulturelle bevissthet i alderen 18-26. Lambert bygger på Mannheim, men han benytter ulike studier av kognitiv utvikling hos barn og ungdom for sin aldersbestemmelse (1972:24-5, 33-6).
3. Den tredje hypotesen er at ”ny historie” produserer ny bevissthet og denne bevisstheten dannes hovedsakelig i alderen 18-26 (Lambert 1972:25). Endringer i det sosiale rom skaper problemer for de tidligere tiders holdninger,

verdier og løsninger slik at de unge vil søke sine egne løsninger. Slik dannes en klar sammenheng mellom endringer i "historien" og endringer i bevisstheten til den nye generasjonen i forhold til tidligere generasjoner. Denne hypotesen bygger på det Mannheim kaller for "stratifisering av erfaringer" og "det ikke-samtidige ved de samtidige" (1952:297-298-283) (Knutsen 1980:29).

Figuren under viser Lambert sin "feedback" modell.

Figur 1.1 Lambert sin "feedback" modell.

Lambert sin presiserende modell og de 3 hypotesene kan bli utsatt for testing eller brukes som forklaring på de empiriske funn mann finner i ulike undersøkelser.

1.2.4 Oppsummering av Manneheim og Eisenstadt sine teorier

Eisenstadts teori er skrevet innenfor den strukturfunksjonalistiske tradisjonen. Teorien ønsker å forklare hvordan samfunnet består til tross for at dens innbyggere gradvis blir skiftet ut. Teorien hevder at i moderne samfunn så spiller aldersgruppene en viktig rolle når det gjelder å få sosialisert individene inn i samfunnet. Aldersgruppene fungerer som en justeringsmekanisme mellom de ulike normsystemene i samfunnet. Aldersgruppene lærer individene å opptre smidig i de ulike normsystemene. To eksempler på slike normsystemer er familien og arbeidsplassen.

Mannheims teori er en generasjonsteori som har til formål å forklare endringer i samfunnet. Det er samspillet mellom samfunnet og hver enkelt generasjon som fører til endring. Hver generasjon blir formet av sin samtid, men det er reaksjonene til hver enkelt generasjon som i sin tur vil påvirke samfunnet. Disse reaksjonene vil forme nye forhold som nye generasjoner vil vokse opp under, men for å kunne påvirke forutsettes det at generasjonen har sin egen generasjonsbevissthet. Generasjonsbevissthet kan langt på vei sammenlignes med Marx sitt begrep for klassebevissthet.

En viktig forskjell mellom teoriene er at Mannheim fokuserer på endringer mens Eisenstadt ønsker å forklare hvordan samfunnet blir opprettholdt. Mannheim bruker generasjoner for å forklare endringer. Han bygger på den ide at individene ikke endrer sine meninger, men at nye holdninger til nye og gamle hendelser må komme med en ny generasjon. I motsetning til Mannheim, så forklarer Eisenstadt stabiliteten i samfunnet ved at individene faktisk endrer sine holdninger og meninger. Han benytter en aldersyklisk forklaringsmodell der individene endrer mening etter hvert som de blir eldre. Svakheten til dem begge er at de benytter seg kun av en forklaringsfaktor for å få sine teorier til å fungere. Dessverre kan ingen av dem forklare både endring og stabilitet samtidig. Dette tvinger meg til å bruke begge teoriene samtidig fordi både endring og stabilitet er tilstede i et moderne samfunn.

1.3 Valg av modell og definisjon for begrepet generasjon

Det finnes to hovedmetoder å velge mellom for generasjonsstudier (Cutler 1976:176). Disse to er lineage- og kohortmodellene, men siden dataene kun kan brukes i forhold til kohortmodellen så velger jeg kun å redegjøre for kohortmodellen.

1.3.1 Kort om kohortmodellen og dens variabler

Kohort analyse modellen kommer opprinnelig fra demografien, men den er tilpasset til å kunne brukes innenfor samfunnsvitenskapene (Glenn 1977:7). I utgangspunktet så har ikke modellen noen egne statistiske metoder, men den kan tilpasses til flere statistiske teknikker (Glenn 1977:5). Modellen bruker de tre ulike variablene alder, kohort og periode. Disse variablene produserer også de effektene modellen analyserer.

Aldersvariabelen defineres operativt som tiden mellom fødselstidspunkt og måling, og variabelen produserer det som kalles for alderseffekten. Alderseffekten reflekterer individenes alder som påvirkningsfaktor på måleresultatet. Problemet er at alder blir brukt som felles indikator for høyst ulike aspekter ved aldring. Aspekter ved aldring kan være psykologisk aldring, biologisk aldring og sosial modning. Disse aspektene er ikke i et perfekt samsvar med hverandre, til tross for at de alle benytter kronologisk alder som en felles indikator. Og en bør være klar over denne mulige feilkilden (Glenn 1976:18-9).

Kohorteffekten måler meninger og holdninger som kan forklares ut fra individenes generasjonstilhørighet. Kohorteffekten styrker eller svekker de generasjonsmessige påstander i ulike teorier, men hvor mange fødselsår som hver kohort skal bestå av er ennå et problem som ennå ikke har blitt løst. Et forslag er å ha færre årskull for de yngste fordi de historiske endringene skjer raskere i vår tid. Et annet problem er å velge ut den historiske begivenhet som en skal definere de ulike kohortene etter. Dette er noen av de problemene som bør bli løst i fremtiden for å forbedre analysene.

Periode kan definere operasjonelt som tidspunktet for når dataene ble innsamlet, men det er tidsrommet mellom to slike innsamlingstidspunkt som danner en periode. Hendelser i en bestemt periode kan påvirke alders- og kohortgrupper i den samme retningen og det er denne påvirkningen som kalles for periodeeffekt.

Variabelen fungerer som en indikator for diskrete hendelser mellom to tidspunkter. Periode variabelen er en meget sammensatt variabel av ulike prosesser som påvirker individene uten at de helt er klar over det (Hagenaars 1990:318).

Disse tre effektene har et felles identifikasjonsproblem siden de har et eksakt lineært forhold mellom seg. Kjenner man verdien på to av variablene så kan en regne ut den tredje (Hagenaars 1990:326-7). Dette identifikasjonsproblemet har ennå ikke blitt tilfredsstillende løst.

1.3.2 Valg av definisjon for begrepet generasjon på et aggregatnivå

Definisjonen må gjelde på et aggregat nivå og inneholde det politiske. Rintala definerer begrepet generasjon som ”en gruppe individer som har gjennomgått de samme grunnleggende historiske erfaringer i løpet av deres kritiske periode” (Rintala 1968:93). Knutsen utvider definisjonen med et politisk innhold: ”En politisk generasjon er en aldersbasert gruppe av en aldersbasert gruppe av individer som har gjennomgått de samme grunnleggende politisk-relevante historiske erfaringene i løpet av deres kritiske periode” (Knutsen 1980:52). Det er Knutsen sin versjon som vil bli benyttet i analysen.

1.4 Spesifikke teorier om generasjoners verdi orienteringer

Stemmegivningen endrer seg på 1970-tallet ved at den bryter med de gamle konfliktlinjene som konflikten mellom venstre versus høyre siden og konflikten mellom religiøse og sekulære grupperinger. De nye endringene passer ikke inn i det gamle partisystemet og dens konfliktlinjer. Ronald Inglehart prøver med sin ”new politics” teori å forklare slike endringer ved å bruke endringene til å begrunne en ny konfliktlinje mellom materialister og postmaterialister. Ingleharts teori har blitt kritisert av Flanagan over flere ti år. Til slutt kom Flanagan opp med en alternativ teori. Begge teoriene (Inglehart og Flanagan) vil bli presentert og brukt i analysen. Disse nye og alternative valg mønstrene vil bli forklart i forhold

til det gamle partimønsteret. Et partimønster som Rokkan og Lipset forklarte med sin fastfrysningsteori om de gamle konfliktlinjene. Fastfrysningsteorien vil få en kort redegjørelse før "new politics" teoriene til Inglehart og Flanagan.

1.4.1 Konfliktlinjer som skyldes den nasjonale og den industrielle revolusjon

Dagens partier ble, ifølge Rokkan, etablert over konflikter som oppstod på grunn av to revolusjoner som den nasjonale og den industrielle. Motstanden mot den nasjonale revolusjonen ble kanalisert over to konfliktlinjer der den ene sto mellom den sentrale nasjonsbyggingskulturen versus den provinsielle kulturmotstanden av etniske, språklige og religiøse minoriteter som kjempet imot enhet og standardisering (Rokkan 1987:298). Den andre konflikten sto mellom staten og kirken, og den handlet om kontrollen over de sentrale organisasjonene som ble grunnlagt under den nasjonale revolusjonen. I følge Rokkan var det konflikten mellom stat og kirke som i størst grad lå til grunn for partidannelsene. Økonomi var viktig, men moralen var viktigst. Det var viktig for kirken å få kontroll over utdannelsessystemet for å kunne bekjempe de sekulære verdiene. Religiøse forsvarspartier ble dannet som et mottrekk ovenfor statlig kontroll over skoleverket (Lipset & Rokkan 1967:3, 14-15, 18-19).

To konfliktlinjer ble formet av den industrielle revolusjon. Den ene var konflikten mellom landdistriktene og byene, mens den andre sto mellom arbeidstakere og arbeidsgiverinteresser. Det var arbeidsmarkedskonflikten som i stor grad førte til en universell splittende virkning på partisystemet ved etableringen av ulike arbeiderpartier. Jordbruksinteressene ble tatt hånd om av interesseorganisasjoner og kun i få tilfeller endte med partidannelser (Rokkan 1987:304,306). Disse to gamle konfliktlinjene ble på 1970-tallet ufordret av tre nye konfliktlinjer. De tre nye var materialist versus postmaterialist (MPM), miljøverdier og liberale versus autoritære verdier (Knutsen 1995:2-6) også kalt "new politics" av Inglehart og Flanagan.

1.4.2 Ingleharts teori om endringer fra materialistisk til postmaterielle verdier

Ingleharts teori prøver å forklare endringer i valgmønsteret i de vestlige demokratier ved hjelp av verdiendringer hos velgerne. Inglehart benytter en generasjonsantagelse i sin teori for å kunne forklare endringer fra materialistiske til postmaterialistiske verdier.

Inglehart lot seg inspirere av Maslows behovsteori og han brukte enkelte ideer fra Maslow i sin egen teori. Det mest synlige bidraget fra Maslow hos Inglehart er ideen om at behovene er organisert hierarkisk. Ideen om at behovene er organisert hierarkisk ble adoptert inn i Ingleharts teori for å forklare verdiendringer fra materialistiske verdier over til de postmaterialistiske verdiene. Ved å kombinere generasjonsforklaring og hierarkisk organisering av behovene, så formet han en teori om hvordan verdiendringer kan finne sted i et samfunn.

Verdiene blir gruppert langs en dimensjon mellom de materialistiske og de postmaterialistiske verdiene. Hovedgruppene (materialistisk og postmaterialistisk) har to undergrupper av verdier slik at Inglehart opererer med fire ulike verdigrupper. Verdigruppene økonomi og trygghet tilhører den materialistiske polen, mens respekt for enkeltindividet, estetiske og selvrealiseringsverdier tilhører den postmaterialistiske polen. Ønsket om økonomisk vekst er et eksempel på økonomiskverdi, mens ønsket om å bekjempe kriminalitet er en trygghetsverdi. Personers egenverdi på arbeidsplassen som er en eksempel på respekt for enkeltindividet, mens ideer betyr noe og naturvernspørsmål er eksempler på estetiske og selvrealiseringsverdier (Inglehart 1977:3,23,42).

Inglehart bruker en generasjonsantagelse som går ut på at individene i stor grad vil beholde sine verdier livet ut når de først har fått dem i ungdomsårene (1977:23).

Inglehart antar at de eldre generasjonene i større grad vil ha materialistiske verdier, mens de yngre generasjonene i større grad vil ha postmaterielle verdier. Verdier som ligger til grunn for deres partivalg, slik at de ulike generasjonene vil stemme på partier som reflekterer de verdier som de selv står for. De yngre vil i større grad stemme på de ulike miljøpartiene og de venstresosialistiske partiene fordi disse partiene reflekterer deres postmaterialistiske verdier. De eldre generasjonene vil derimot stemme på ulike høyre partier og ”de gamle” venstre partiene som reflekterer de eldre generasjonenes materielle verdier. Det gamle venstre er en fellesbetegnelse for arbeiderklassens partier som arbeiderpartiene og de tradisjonelle kommunistpartiene. Inglehart hevder å ha avdekket et nytt valgmonster i løpet av 1970-årene der de yngre i økende grad vil stemme på postmaterialistiske partier (1977:230-1).

Ingleharts teori hevder at de postmaterialistiske verdiene er verdigrunnet for de yngre generasjonene og kommer best til uttrykk i ”new politics” partienes politiske programmer. Slike verdier blir best representert av det nye venstre (new left) og de ulike miljøpartiene. Denne nye konfliktlinjen mellom postmaterialister og materialister vil over tid nøytralisere tidligere tiders skillelinjer (1977:220). Inglehart hevder også at tidligere skillelinjer, som religion, som dukket opp før den industrielle revolusjon er vanskeligere å svekke i forhold til mer klassebaserte skillelinjer. Fordi det er lettere å forhandle om økonomi i forhold til moralske verdier med rot i tro og religion (1977:224).

1.4.3 Flanagans kritikk og posisjon i forhold til Inglehart sin teori

Flanagan har vært kritisk til Ingleharts teori fra starten av. Han kritiserer Inglehart for å blande sammen to selvstendige verdidimensjoner i en felles dimensjon. Ingleharts bruk av Maslow og hans ensidige bruk av en generasjonsteori blir også kritisert. Han berømmer Inglehart for å ha påpekt at de politiske begrepene om venstre og høyre sidene er under endring og at endringen skyldes at de ikke-

økonomiske verdispørsmålenes har fått økt innflytelse (Flanagan 1987:1307-8).

Kritikken av Inglehart vil bli et utgangspunkt for å vise Flanagans egen teori.

Inglehart blir kritisert av Flanagan for å blande sammen ikke-økonomiske og økonomiske verdier i en felles verdidimensjon. Dette er to selvstendige verdidimensjoner ifølge Flanagan (1987:1305). Flanagan oppretter dette som to selvstendige verdidimensjoner, men i tillegg så binner han disse to dimensjonene sammen slik at han får tre verddimensjoner. Der den ene dimensjonen går mellom de autoritære og de liberale verdiene (ikke-materialistisk), mens den andre går mellom høyre og venstre materialistiske verdier. Disse to dimensjonene blir bundets sammen av en tredje dimensjon som går mellom de ikke-materialistiske og de materielle verdiene. Den materielle dimensjonen kaller Flanagan for "old politics" verdier, mens han kaller den ikke-materielle verdidimensjon for "new politics". Slik at bevegelser mellom "new politics" og "old politics" blir en selvstendig dimensjon.

Fordelen med å fjerne de autoritære verdiene fra "old politics" er at teorien kan forklare fremveksten av "new right" partier og hva disse partiene står for. Gruppen av liberale verdier stemmer godt overens med det Inglehart kaller for postmaterialistiske verdier (Flanagan 1987:1304). De autoritære verdiene kan inneholde en positiv holdning til forsvaret, lov og orden verdier og støtte antiabort arbeidet. Flanagan hevder at modellen hans gir en bedre beskrivelse av dagens politiske skillelinjestruktur i et moderne industrisamfunn (1987:1306).

Det er feil å satse ensidig på generasjonsforklaringer mener Flanagan. Han benytter selv både generasjons- og alderseffekter i sin nye teori. Slik får Flanagan en teori som er bedre til å forklare endringer fra autoritære verdier til liberale verdier ved bruk av generasjonsforklaring. Livssyklus eller alderseffektene brukes til å forklare endringer fra materielle til ikke-materielle verdier. Det er de aller

yngste og de aller eldste aldersgruppene som i mindre grad har materielle verdier hevder Flanagan basert på sine funn. Han forklarer dette med at de ikke har det økonomiske ansvaret for en familie og at de ikke er aktive i yrkeslivet (Flanagan 1982:414-5).

Det er bedre å bruke "functional theoretic approach" istedenfor Maslow hevder Flanagan. Teorien kombinerer endrede livsvilkår med nye generasjoners søken etter å utvide sin personlige frihet, men de materielle vilkårene må være tilstede for at de unge kan få utvidet sin frihet (Flanagan 1982:405-7).

1.4.4 Verdiendringer langs den økonomiske høyre/venstredimensjonen og dens konsekvenser for partivalg

Den økonomiske høyre og venstre dimensjonen er en politisk konfliktdimensjon over verdier og prinsipper som de ønsker at samfunnet skal styre etter.

Dimensjonen er økonomisk eller materialistisk fordi at kampen står om hvordan samfunnets goder skal fordeles. Eierskapet til produksjonsmidlene har også vært sentralt i denne konfliktdimensjonen, men det virker som om fordelingsaspektet er det mest varige temaet. Venstresiden mener at de materielle godene skal fordeles etter behov, mens høyresidens kjernestandpunkt er å fordele godene etter hvem som produserer dem eller etter innsats. Jeg vil påstå at dette er kjernen i denne konfliktdimensjonen. I tillegg så kan mange av verdiene knyttes opp mot denne problemstillingen. Særlig er fordelingsuenigheten ofte knyttet til bruken av staten som omfordelingsmekanisme. I lys av fordelingsaspektet, så virker det også mer naturlig for venstresiden å ha en mer positiv holdning til økt statlig inngripen i forhold til høyresiden. Høyresiden mener også at markedet er mer effektiv fordelingsmekanisme enn det offentlige system. Venstresiden står også for mer kollektive verdier i forhold til høyresidens individualistiske verdier.

Den industrielle revolusjon var opphavet til den politiske konfliktdimensjonen mellom venstre versus høyre. Arbeiderklassen organiserte seg i fagforeninger for å forbedre sine arbeidsvilkår. Senere ble politiske partier dannet av fagforeningene eller de samarbeidet tett med sosialistiske partier. Slik ble arbeidsmarkedskonflikten politisert og var med på å danne venstre versus høyre i politikken. Arbeidsmarkedskonflikten og høyre versus venstre konflikten kan oppfattes som identiske, men siden dette er litt upresist så bør man reservere begrepet arbeidsmarkedskonflikten for partene i arbeidslivet. Høyre versus venstre konflikten har i tillegg til verdiaspektene også en strukturellaspekt som handler om hvilken klasse individene tilhører og klassens plassering i konfliktdimensjonen. Siden det er verdiene jeg tar for meg så reserverer jeg begrepet den økonomiske høyre/venstrekonflikten til å gjelde kun for verdiene.

I analysen så vil en hypotese om at verdiendringer langs den økonomiske høyre versus venstredimensjonen vil bygge på en generasjonsantagelse. Hypotesen bygger på at de samfunnsmessige forhold som individene vokser opp i vil påvirke deres holdninger og verdier livet ut.

Jeg vil anta at en verdiendring vil skje i retning av høyre fordi dagens unge har vokst opp med gode materielle vilkår. I tillegg så blir høyresidens verdier om individets rett i større grad favorisert nå enn før. I tillegg så blir de unge ikke lenger sosialisert inn i fagbevegelsens verdier og holdninger på grunn av deres lange utdannelse. De unge står friere til å velge sine egne verdier og en verdiendring i retning av høyre virker sannsynlig. Jeg vil derfor forvente en generasjonsbasert endring fra de gamle venstrepartiene til de gamle høyrepartiene.

1.4.5 Verdiendringer er i retning av sekulære, bort fra religiøse verdier

Konfliktdimensjonen mellom religiøse versus sekulære verdier er fortrinnsvis en konflikt over verdier og kulturell identitet. Konflikten omfatter også kirken og

andre organisasjoner som omgir de troende og dermed får konflikten en strukturelldimensjon (Knutsen 1994:24). Som en politisk konfliktdimensjon ble den etablert på slutten av 1800-tallet når de fremvoksende partiene definerte seg selv i forhold til religiøse interesser (Knutsen 1994:24). Bakgrunnen for konflikten var at de nye nasjonalstatene ønsket å sentralisere og standardisere ulike sider ved samfunnet. Denne utviklingen truet kirkens posisjon i samfunnet. Økonomi var viktig, men hovedstridspørsmålet handlet om moral eller kontroll over samfunnsnormene. Slik at kontrollen over utdanningen ble den viktigste stridspørsmålet. Konflikten var sterkest i Frankrike etter revolusjonen i 1789. Religiøse forsvarspartier ble dannet og ble til brede massebevegelser etter innføringen av allmennstemmerett for menn. Slike religiøse partier vant stor oppslutning blant den kirkesøkende arbeiderklasse (Rokkan 1987:298 og 300).

I dagens samfunn så vil sekulariseringsprosessen være med på å redusere oppslutningen til partier med et religiøst budskap. En prosess som inneholder en avvisning eller isolering av religionen ved at dens substans betviles eller at de institusjonelle religionens innflytelse blir innsnevret (Riis 1997:273). Samtlige aldersgrupper vil redusere sin støtte til religiøse partier, men de yngste vil i større grad enn de eldre forlate slike partier. Årsaken er at de eldre i mindre grad lar seg påvirke av sekulariseringsprosessen enn de yngre. En kan forvente at de eldre vil holde på mange av de verdiene og normene som de vokste opp med, mens de yngre aldersgruppene i større grad vil vokse opp med verdier som er tilknyttet sekulariseringsprosessen. Hvis dette er tilfelle så kan en forvente en generasjonseffekt i materialet. Forskjellene mellom aldersgruppene kan også forklares ut fra at folk blir mer konservative med årene. Slik at partifamilien får en aldersyklisk oppslutning (alderseffekten) i analysen.

Analysen skal prøve å finne svar på om partifamiliens oppslutning vil bli redusert og om påvirkningen skyldes en generasjons- eller en aldersyklisk effekt.

2. PARTIFAMILIER & DE 4 HYPOTESENE

2.1 Partifamilie organisering og omkodingen for hvert enkelt land

2.1.1 Partifamilier

Partiene vil bli gruppert i partifamilier for å forenkle analysen. Og det er inndelingen til Knutsen som er blitt brukt i analysen (1995:12, 13, 19-22, 26). Partifamiliene vil bli presentert i forhold til deres posisjon innen de fem verdidimensjonene som den sekulære versus religiøse, venstre versus høyre materialisme konflikten, miljøvern og materialister versus postmaterialister. Det er Inglehart sin påstand om endringen fra klassebasert stemmegivning til en mer verdibasert stemmegivning som jeg ønsker å følge opp, men først vil jeg presentere de ulike partifamiliene for så å plassere dem i de ulike verdidimensjonene.

Den *kommunistiske* partifamilien blir identifisert på grunnlag av historiske tradisjoner, navn og programmer. Denne partifamilien får sterkest støtte fra velgere med sekulære og venstrematerialistiske verdier.

Den *venstresosialistiske* partifamilien (left-libertarian parties) består av partier som plasserer seg selv politisk imellom de store sosialdemokratiske partiene og de kommunistiske partiene. Denne partifamilien vektlegger også "new politics" orienteringene. Deres velgere har i større grad sekulære verdier.

Tabell 3.1 Partier delt inn i partifamilier. Kilde: Knutsen 1995: 57.

Partiene gruppert i partifamilier:

Land:	Danmark	Belgia	GB(England)	Tyskland V.	Nederland	Frankrike	Italia	Irland
Partier:								
1 Kommunistiske	-	-	-	-	-	PCF	PCI	-
2 Venstresosialistiske	Sosialistisk Folkep.(SF)	-	-	-	Groen Links (Grønne Venstre)	-	D.Proletaria (DP) Workers P.*	
3 Sosialist/ Sosialdemokratiske	Sosialdemokratiet (SD)	Sosialistiske p. Parti Socialiste	Labour	SPD	PvdA	Parti Socialiste(PS)	PSI	Labour
4 Grønne	De Grønne	Écolo/Agalev	Green P.	Die Grunen	-	Ecologistes (Les Verts)	Verdi	Green P.
5 Agrarepartier	Venstre	-	-	-	-	-	-	Progressive Democrats
6 Liberales	Radikale Venstre	PVV/PLP	Liberal Democrats	FDP	VVD	UDF	PLI/PRI	-
7 Kristeligdemokratiske	Kristelig Folkep.	CVP/PSC	-	CDU/CSU	CDA	-	DC	-
8 Konservative	Konservative Folkep.	-	Conservative P.	-	-	RPR (Gaullister)	-	Fine Gael og Fianna Fail.
9 Høyre orienterte p.	Fremskridtsp.	Vlaamse Blok (Flamske blokk)	-	Republikaner	-	National Front	MSI	-

Den sosialdemokratiske partifamilien (inkludert de sosialistiske partiene) har sin forankring i den industrielle og den materialistiske verdikonflikten. Partifamiliens velgere har sekulære verdier, men i mindre grad i forhold til de kommunistiske og de venstresosialistiske partifamilie.

Gruppen av miljøpartier er partier som oppstod på 1970 og 1980-tallet uten noen form for allianse med sosialistpartiene. Velgerne deres har klare sekulære verdier.

Gruppen av *agrare partier* er partier som reflekterer verdier fra by og land konflikten. Partifamilien fokuserer spesielt på primærnæringsens interesser. I analysen så er det kun Venstre (Danmark) som representerer denne partifamilien, men Venstre har i denne analysen blitt slått sammen med Radikale Venstre som et liberalt parti. Venstre er et parti som lett kan bli plassert i flere partifamilier som agrare parti, konservativt eller som et liberalt parti.

Den *kristelig-demokratiske* partifamilien representerer samtlige kristelig-demokratiske partier fra det vestlige Europa (Vest-Europa). Flere av partiene oppstod som religiøse forsvarspartier ovenfor den nasjonsbyggende sentralmakten. Av samtlige partifamilier så får de flest velgere med et kristent livssyn i forhold til de andre partifamiliene. Partiene CDU og CSU kan også bli plassert i den konservative partifamilien.

Den liberale partifamilien er vanskeligere å få definert siden det er så mange ulike definisjoner med tilhørende undergrupper. Løsningen ble å inkludere partier som definerer seg selv som et liberalt parti. Denne partifamilien får omtrent like mange velgere med sekulære verdier i forhold til velgere med et kristent verdigrunnlag.

Den konservative partifamilien representerer alle de konservative partiene i Storbritannia, Danmark og Gullistene (RPR) i Frankrike. Både *Fianna Fail* og *Fine Gael* i Irland er plassert i denne partifamilien fordi de artikulere både tradisjonelle så vel som nasjonalistiske verdier. Partifamilien er den tredje største partifamilien med velgere med et kristent livssyn.

Den høyreorienterte partifamilien er partier som står for ekstreme høyrefløy liberalistiske og populistiske posisjoner.

2.1.2 Plasseringen av partifamiliens velgere i de ulike verdidimensjonene

Felles verdier er forbindelsen mellom partifamiliene og deres velgere slik at de utvalgte verdidimensjonene vil bli presentert sammen med velgernes egne holdninger innenfor de utvalgte verdidimensjonene. Velgerne blir gruppert etter den partifamilie som de støtter. Presentasjonen bygger på Knutsen sine empiriske funn.

Partifamilienes velgere og deres verdiplassing langs den religiøse og den sekulære verdidimensjonen

Velgere med et religiøst livssyn fordeler seg på tre partifamilier der den kristelig-demokratiske får flest velgere. Agrarpartiene er egentlig nest størst parti med velgere med et religiøst livssyn, men siden det er så få agrarpartier så blir den konservative partifamilien i praksis den nest største partifamilien med velgere med et religiøst livssyn.

Velgere med sekulære verdier fordeler seg på venstresidens partifamilier som kommunistpartiene, venstresosialistiske partifamilien og miljøpartiene, mens den sosialdemokratiske partifamilien får noe færre velgere med sekulære verdier i forhold til de andre. De høyreorienterte partiene får mange sekulære velgere, mens den liberale partifamilien plasserer seg i en nøytral posisjon.

Partifamilienes velgere og deres verdiplassing langs den venstre versus høyre materialistiske verdidimensjonen

Denne dimensjonen tar for seg holdninger til fordelingen av samfunnets materielle verdier og statens rolle i fordelingen av dem. Velgerne til samtlige av venstresidens partifamilier (også miljøpartiene) har klare venstre materialistiske verdier. Velgere med klare høyre materialistiske verdier støtter i større grad den konservative, høyreorienterte og de liberale partifamiliene, mens velgerne til den kristelig-demokratiske partifamilien har en moderat høyre materialistisk ståsted. Slik at velgernes verdipreferanser i denne verdidimensjonen følger den tradisjonelle venstre versus høyre aksene i politikken.

Partifamilienes velgere og deres verdiplassing langs den materialistiske versus den postmaterialistiske verdidimensjonen

Den venstresosialistiske partifamilien og miljøpartienes velgere har klare postmaterialistiske verdier, mens den sosialdemokratiske og den liberale

partifamilienes velgere har moderate postmaterielle verdier. Velgere til den høyreorienterte og den konservative partifamilien har klare materialistiske verdier, mens den kristelig-demokratiske partifamilien har moderate materialistiske verdier.

Partifamilienes velgere og deres verdi plassering langs den liberale versus den autoritære verdidimensjonen

Den venstresosialistiske partifamilien og miljøpartiene får oppslutning fra velgere med liberale verdier. Velgere med autoritære verdier støtter den kristelig-demokratiske partifamilien, den høyreorienterte partifamilien, agrarpartiene og den konservative partifamilien. Velgerne til de liberale- og sosialdemokratiske partifamiliene danner en sentrumsgruppe i forhold til liberale versus autoritære verdier. Man kan hevde at velgernes verdipreferanser i denne dimensjonen overlapper den tradisjonelle venstre versus høyre dimensjonen.

Partifamilienes velgere og deres holdinger til miljøverdier

Miljøpartiene og den venstresosialistiske partifamilien sine velgere skårer høyest vedrørende miljøverdier, mens velgerne til de høyreorienterte partifamiliens skårer lavest.

Verdier som forklaringsfaktor er viktig fordi verdiendringer kan påvirke oppslutningen til de ulike partifamiliene. Endringer i aldersforskjellen i og mellom partifamiliene kan skyldes underliggende verdiendringer. Oppgavens hovedproblemstilling vil handle om hvorvidt aldersforskjellen har endret seg over tid? Og kan disse endringene forklares som en generasjons eller livssyklus effekter? Fire hypoteser vil bli testet for å kunne gi svar på disse to hovedproblemstillingene.

2.2 Presentasjon av mine fire hypoteser

Analysens antagelse er at de yngste generasjonene overtid vil forme et nytt valgmonster som er i samsvar med de nye verdiene fremfor klassetilhørighet. Denne antagelsen kommer fra "new politics" teoriene til Inglehart og Flanagan. På grunn av forskjellen mellom dem, er jeg nødt for å bruke to hypoteser istedenfor en hypotese. Partivalg hypotese nr. 1 er utledet av Inglehart sin teori, mens partivalg hypotese nr. 2 bygger på Flanagan sin teori.

Partivalg hypotese nr. 1:

De yngre generasjonene vil i større grad enn de eldre generasjonene, stemme på partier/partifamilier som representerer de nye verdiene.

Hypotesen antar at generasjonene født etter 1945 i større grad vil støtte partier som representerer de nye postmaterielle verdiene. Siden velgermassen får nye verdier så vil en ny konfliktlinje oppstå mellom partier som representerer de materielle verdiene (inkludert arbeidsmarkedskonflikten) i forhold til partifamilier som representerer de postmaterielle verdiene. Ifølge Inglehart så er det hovedsakelig de nye venstre partiene og de ulike miljøpartiene som er postmaterialistiske partier ved at de kritiserer vestlig overforbruk og deres vektlegging av individuell frihet, mens de andre partiene er låst i sine gamle konfliktlinjer.

Partivalg hypotese 2:

De "nye høyre" og "nye venstre" partifamiliene (new politics) vil få relativt høyere oppslutning jo yngre generasjonen er, men over tid så vil de yngre generasjonene forlate "nye høyre" til fordel for "nye venstre". "Gamle høyre" og "gamle venstre" partifamiliene vil få en kurvlineær livssyklus oppslutning, det vil si at disse partiene vil få noe lavere oppslutning fra de aller yngste og de aller eldste aldersgruppene.

For å fange inn kompleksiteten til Flanagans teori så ble hypotesen omfattende. Hypotesen tar hensyn til teoriens to dimensjoner der den ene dimensjonen er for

ikke-materielle verdier og den andre er for materielle verdier. Ifølge teorien så er det kun de ”gamle” partiene som står for de materialistiske verdiene (arbeidsmarkedskonflikten), mens de ikke-materielle verdiene kun blir representert av de ”nye” partiene.

”Nye” venstre består hovedsakelig av miljøpartiene og de venstresosialistiske partiene, mens det ”nye” høyre består av partier som ligger til høyre for de konservative og de liberale partifamiliene. Gruppen inneholder svært ulike høyre partier (inkludert enkelte nasjonalistiske partier) som ofte har et populistisk budskap. *National Front* er et eksempel som Flanagan selv bruker. ”Gamle” venstre består av sosialdemokratiske og kommunistiske partier, mens ”gamle” høyre blir representert av konservative og liberale partier. Flanagans teori har et uavklart forhold til den kristelig-demokratiske partifamilien så jeg holder delvis denne partifamilien utenfor denne hypotesen.

Partivalg hypotese 3:

Yngre generasjoner vil i større grad enn før, stemme på ulike økonomiske høyre partier.

Hypotesen skal teste ut om de yngre generasjonene har endret sine verdimønstre i retning av de økonomiske høyre partiene. Bakgrunnen for en slik endring er deres forbedrede oppvekstvilkår. Bedre materielle vilkår og lengre utdannelse kan ha bidratt til å forringe den gamle klasses tilhørigheten ved å hindre dem i å bli sosialisert inn i fagbevegelsen mens de er unge (Berger 1960:17).

For å unngå sammenblanding med andre verdier, som de konservative også står for, så er det først og fremst de liberale partiene som vil representere de økonomiske verdiene. Ved å fokusere på de liberale så blir det lettere å avise eller å bekrefte hypotesens påstand om at de unge i større grad vil støtte økonomisk høyre parti.

Partivalg hypotese 4:

Partier med et kristent budskap vil miste oppslutning fra samtlige aldersgrupper, men disse partiene vil miste flest velgere fra de yngste aldersgruppene

Partier som står for kristne verdier vil gradvis miste oppslutning fordi velgerne har endret sine verdier, endringer som kan føres tilbake til sekulariseringsprosessen. Verdiendringer kan skje som en følge av sekulariseringsprosessen eller den har åpnet for nye verdier. Begrepet sekularisering viser til en avvisning eller isolering av religionen som kan skje ved at religionens substans betviles, eller at den institusjonelle religionens innflytelsessfære innsnevres. Selv de som slutter seg til en kirke kan tvile på kirkens autoritet (Riis 1997:273).

De ulike aldersgruppene vil sannsynligvis ikke forlate disse partiene i like stor grad. De eldre vil i større grad enn de yngre fortsette med å støtte partier med et kristent budskap. Dette mønsteret kan enten forklares med en kohort effekt ved at de eldre ble sosialisert på et tidspunkt da kristne verdier sto høyere, eller det kan forklares ved en alderseffekt ved at de eldre er bedre sosialisert inn i samfunnet med en klarere rolleforankring enn de unge.

3. DATA & METODEVALG

3.1 Data

Analysen benytter data som er innsamlet av Eurobarometeret. Eurobarometeret er en kontinuerlig survey prosjekt som den Europeiske Union står bak. Formålet med surveyen er å studere befolkningen i Europa. Det er ZEUS (Zentrum für Europäische Umfrageanalyse und Studien) som har bearbeidet og ordnet dataene. ZEUS er et institutt ved MZES (Mannehinne Zentrum für Europäische

Socialforschung) som har spesialisert seg på sekundær analyser av data fra Eurobarometeret. Rent formelt er det Herman Schmit (direktøren ved ZEUS) som har gitt Oddbjørn Knutsen og eventuelt hans studenter lov til å bruke dataene (Knutsen 1999:1/notat).

Hvert år samles det inn tverrsnitt data for ulike formål, men enkelte spørsmål blir gjentatt og ved å skjøte disse sammen så får man gjentatte tverrsnitt data. Gjentatte tverrsnitt data er data som har identiske variabler ved minst to målinger i ulike utvalg fra den samme populasjonen (Ringdal 2001:201). Det følger med fødselsdata for hvert enkelt individ slik at dataene kan brukes i en kohortanalyse.

Sannsynlighetsutvelging og dens feilmarginer

Når en trekker ut et sannsynlighetsutvalg så ønsker man å kunne si noe om populasjonen på bakgrunn av et lite utvalg. Og ved et slikt utvalg så hefter det seg feilmarginer og usikkerhet i forhold til populasjonen som helhet. Når et utvalg skal representere en populasjon som helhet så vil utvalgets resultat ligge i nærheten av det riktige svaret med en viss feilmargin. Feilmarginen sier noe om den avstanden utvalgets verdi vil ha i forhold til verdien i populasjonen. Det betyr at utvalgets verdi vil variere mellom to verdier i forhold til populasjonens verdi med en viss sannsynlighet eller sikkerhet. Ofte blir denne sikkerheten satt til 95 % og det betyr at det er 5 % sjanse for at utvalgets verdi er utenfor denne feilmarginen.

Sikkerheten for denne analysen er satt til 85 %. Grunnen er at det er viktigere for meg å snevre inn bredden på feilmarginen enn å være helt sikker på at de fleste utvalgsverdiene vil være innenfor feilmarginene. Jo høyere sikkerhet man ønsker (95 % eller 99 %) desto bredere blir feilmarginene. Dette betyr at verdivariasjonene til utvalgene kan avvike ganske mye fra de egentlige verdiene i populasjonen.

Nå vil utvalgene i analysen variere fra 25 til 200 slik at feilmarginene kan variere nokså mye. Så jeg har valgt å samle flere feilmarginer for ulike utvalgsstørrelser i en felles tabell etter en ide hentet fra Ottar Helleviks metodebok (1991:328).

$$S.E.(\hat{p}) = \sqrt{\frac{\hat{p}\hat{q}}{n}} = \sqrt{\frac{.10 \times .90}{50}} = 0,0424$$

Hver enkelt feilmargin er regnet ut med formelen ovenfor som er hentet fra Bhattacharyya og Johnson sin bok *Statistical Concepts and Methods* (1977:243). Feilmarginene i tabellen er regnet ut med 85 % sikkerhet og ikke 94 % som er mer vanlig fordi det var viktigere å få smalere feilmarginer enn høyest mulig sikkerhet.

n:\p:	5/95	10/90	15/85	20/80	25/85	30/70	35/65	40/60	45/55	50/50
25	6,2	8,6	10,3	11,5	12,5	13,2	13,7	14,1	14,3	14,4
30	5,7	7,8	9,3	10,5	11,4	12,0	12,5	12,9	13,1	13,1
40	4,9	6,8	8,1	9,1	9,8	10,4	10,9	11,2	11,3	11,4
50	4,4	6,1	7,2	8,1	8,8	9,3	9,7	9,9	10,1	10,2
75	3,6	4,9	5,9	6,6	7,2	7,6	7,9	8,1	8,2	8,3
100	3,1	4,3	5,1	5,7	6,2	6,6	6,8	7,0	7,1	7,2
200	2,2	3,0	3,6	4,0	4,4	4,6	4,8	4,9	5,0	5,0

Tabell 3.3 Feilmarginer ved 85 % sikkerhet

I tabellen så ser man at feilmarginene øker jo mindre utvalget er og når utvalgets prosentandel øker. Hvis en tar resultatet i ligningen på 0,0424 og ganger den med 1,44 (85 % feilmargin) så får man resultatet 0,061 som er en feilmargin på 6,1 % (+/-). Hver verdi i tabellen er regnet ut på denne måten.

3.2 Kohort metoden

Begrepet kohort analyse referer til enhver studie som måler visse trekk ved en eller flere kohorter og ved minst to ulike tidspunkter. Normalt blir ikke kohort begrepet brukt når en studerer kohortforskjeller ved kun et tidspunkt (Glenn 1977:9). I

denne analysen vil det bli brukt fem ulike tidspunkter og opptil seks ulike kategorier for alder- og kohortgruppene.

3.2.1 Generelt om kohortmetoden

Kohort analysen kommer opprinnelig fra demografien der den ble brukt til å gruppere medlemmer av en kohort for så å følge deres vitale hendelser i deres liv (Hagenaars 1990:314). Metoden er allsidig og kan tilpasses til andre formål innen samfunnsvitenskapene som for eksempel studier av holdnings- og adferdsfenomener (Glenn 1977:7). Metoden er ikke en statistisk metode, men en måte å gruppere og tolke individer som erfarte de samme signifikante livserfaringene innenfor en bestemt periode. Metoden kan benyttes sammen med flere statistiske teknikker (Glenn 1977:5,8).

Den analytiske siden av kohortbegrepet er å gruppere individer som opplevde viktige begivenheter i samme periode og innefor et bestemt geografisk område. Kohortene kan defineres på flere måter (etter årskull eller ekteskapstidspunkt), men fødselstidspunktet er mye brukt under navnet fødselskohorter. Sosiologene definerer ofte begrepene generasjon og kohort likt, som en gruppe mennesker som er født i et bestemt år eller innen et intervall av år (Hagenaars 1990:319). Slik at begge begrepene får den samme definisjonsmessige innhold. I analysen så vil kohort i større grad referere til metoden, mens generasjon vil i større grad referere til problemstilling og teori.

Begrepet ”generasjon” kan skape misforståelser fordi begrepet benyttes til å beskrive ulike typer generasjoner. Noen forskere ønsker derfor å reservere begrepet for studier av verdioverføringer mellom foreldre og barn (Glenn 1977:9). En kan godt forstå dette argumentet, men dette problemet eksisterer for mange av de begreper man bruker og faren for misforståelser vil derfor alltid være tilstede. Samfunnet er under kontinuerlig endring og begrepenes innhold endres stadig for å

kunne beskrive samfunnet best mulig. Slik at man allikevel må definere og presiserer hva en selv legger i begrepet. Og når en så sjeldent kan enes om en felles definisjon så er det lite hensiktsmessig å diskutere mulige reservasjoner.

Metoden vil bli beskrevet ut fra hva den forsøker å si noe om og ved hjelp av fødselskohorter. Metoden brukes til å analysere grupper av individer som er født innenfor en bestemt periode og område. Kohortene følger etter hverandre og de har sine spesielle kjennetegn ut fra den tiden og det samfunnet de vokste opp i. Man kan hevde at hver kohort formes av den unike konteksten av historie, hendelser og individer som omgir hver kohort. Det er summen av de biografiske hendelsene som skiller en kohort fra en annen og da særlig i forhold til politisk sosialisering og holdninger (Cutler 1977:295).

Kohort metoden benytter seg av tre kategorier, eller variabler, som den grupperer dataene etter. Disse variablene er alder, kohort og periode. Den operasjonelle definisjonen av kohortvariablene er individenes fødselstidspunkt gruppert etter ett år eller flere år som for eksempel 5 eller 10 års grupper. Aldersvariablene defineres av tiden mellom fødsel og observasjon. Aldersgruppen består av alle de individer som har den samme alder innenfor et bestemt geografisk område (eventuelt populasjon) på det tidspunkt dataene ble samlet inn. Det er tidspunktet for datainnsamlingen som er den operasjonelle definisjonen for periode (Ringstad 2001:199), men du må ha to tidspunkter for å danne en periode. Disse tre variablene produserer de tre effektene alderseffekten, kohorteffekten og periodeeffekten.

Alderseffekten er de holdninger eller meninger som kan tilskrives individenes alder. Holdninger eller meninger som skyldes alder forklares ut fra en livssyklus antagelse som går ut på at individene endrer sine preferanser etter den fase av livet de er i. Det er livssyklus fasenes ulike sosiale roller under påvirkning av

biologiske og psykologiske trekk som bestemmer individenes partipreferanser (Knutsen 1981:5). Problemet med aldersvariabelen er at den representerer en felles indikator for psykologisk aldring, biologisk aldring og sosial aldring. Disse tre alders aspektene er ikke i et perfekt samsvar med hverandre, men de bruker kronologisk alder som en felles indikator. Slik sett kan alder som en indikator representere en mulig feilkilde som en bør være klar over når en tolker alderseffekten (Glenn 1976:18-9).

Kohorteffekten måler holdningsforskjeller mellom de ulike kohortene som oppstår når de ulike kohortene opplever de samme hendelsene, men på ulike alderstrinn. Det å oppleve den samme hendelsen på ulike alderstrinn vil virke inn på hvor sterkt hendelsen påvirker hver enkelt kohortgruppe (Hagenaars 1990:319). I teorien så er det forholdet mellom kritisk alder og den historiske hendelsen som påvirker generasjonene. Hendelser i kritisk alder gir størst og mest varig inntrykk på hver kohortgruppe. Slike effekter vil derfor være mer stabile over tid og det betyr at partipreferanser i større grad vil være permanente innenfor de ulike generasjonene (Knutsen 1981:6).

Hagenaars kommer med en advarsel om at det kan være problematisk å skille mellom historiske hendelser som påvirkningsfaktor på kohortene fra mer diskrete historiske forskjeller som antall ugifte, antall barn og utdannelses nivå. Slike forskjeller kan gi kohortforskjeller som ikke direkte skyldes historiske hendelser (Hagenaars 1990:318-9). Men slike kohortforskjeller kan også forklare eventuelle ulike politiske preferanser mellom kohortene og slike trekk blir dermed viktig for analysen. Men de diskrete hendelser vil først og fremst påvirke det vi kaller for periodeeffekter. I tillegg så kan periodeeffekter produsere forstyrrelser på alders- og kohorteffektene slik at disse blir vanskeligere å fortolke.

Periodeeffekten er en effekt som påvirker på alle aldersgrupper og kohortgrupper til å endre sine prioriteringer i samme retning. Endringene inntreffer mellom to ulike tidspunkt (perioder). Periodevariabelen er en indikator for diskrete hendelser og prosesser som utvikler seg over tid. Prosesser som periode variabelen er en indikator for kan være industrialisering, urbanisering, ulike økonomiske trender og endringer i undervisningssystemet. Problemet er å identifisere den trenden som er ansvarlig for den effekten vi måler (Hagenaars 1990:318).

Det kan være et problem at periodiske forskjeller kan skyldes mer "lunefulle" krefter som påvirker en periode eller to. Hvordan man skal forklare disse trekkene er vanskeligere. Noen hevder at det eksisterer en dynamisk forbindelse mellom diskrete hendelser som utfolder seg over tid og velgernes psykologiske trekk. I denne analysen så vil nok de periodiske effektene forstyrre mer enn de forklarer ved at de forstyrrer både alder- og kohorteffektene.

Den tradisjonelle måten å presentere funnene på er å plassere de tre variablene og funnene inn i en felles tabell. En slik tabell kalles for standard kohort tabell fordi de tre variablene har standardiserte frekvensfordelinger (Glenn 1977:10).

Bakgrunnen for å standardisere variablene er et ønske om å lese de ulike effektene langs den horisontale, vertikale og den diagonale tallrekken i tabellen. Det finnes også mer sofistikerte statistiske metoder for å analysere kohort, alder og periode effektene på, der formålet er å løse identifikasjonsproblemet.

Identifikasjonsproblemet handler om at variablene alder, periode og kohort har et eksakt lineært forhold mellom seg (Hagenaars 1990:326). Dette lineære forholdet beskrives i ligningen under:

Ligningen: $A = P - K.$

Kjenner man verdien til to av variablene så kan en regne ut den tredje variabelen. Problemet er å få skilt de ulike effektene fra hverandre. Enkelte forfattere hevder at dette problemet lar seg løse ved å bruke ulike statistiske modeller slik at de ulike effektene lar seg tallfeste (Hagenaars 1990:327). N. Glenn hevder at problemet ikke lar seg løse (1977:11).

3.2.2 Gjennomføringen av kohortmetoden for denne analysen

Både alder- og kohortgruppene vil grupperes i 10 års intervaller, mens periodene grupperes på 5 års intervaller. På grunn av ulik bruk av intervaller (5 og 10 år), så kan jeg ikke velge en standard kohort tabell som fremgangsmåte for denne analysen. Dataene blir derfor presentert i to figurer der den ene figuren presenterer alderseffekten og den andre presenterer kohorteffekten. Periodeeffekten vil være med i begge figurene. I samtlige figurer så vil det være en gjennomsnittslinje som viser partienes oppslutning i de ulike alders- og kohortgruppene for samtlige perioder. Gjennomsnittslinjen vil forenkle analysen og presentasjonen av eventuelle endringer, og den vil fremstå som et samlet mål for samtlige perioder.

I forhold til identifikasjonsproblemet så vil jeg ikke benytte noen avansert statistisk utregning for å måle de ulike effektene. Årsaken er at den eventuelle nytteverdien er for lav i forhold til innsatsen, men for å sikre at konklusjonene blir best mulig så vil jeg benytte *log odds ratio* som en statistisk støttemetode.

3.3 Log odds ratio

Valget sto enten mellom ”log odds ratio” eller prosentdifferanser.

Prosentdifferanser uttrykker den absolutte forskjellen mellom to grupper (Hellevik 1991:261), mens mine hypoteser baserer seg på de relative forskjellene mellom grupper og partier. Fordelene med ”log odds ratio” er at den måler de relative

forskjellene mellom partiers ulike oppslutning i de ulike alder- og kohort gruppene. En endring på 4 % opp eller ned betyr ikke så mye for et stort parti, mens den betyr desto mer for et lite parti. Det å bruke prosentdifferanser som grunnlag for sammenligning mellom ulike partier vil derfor ikke fungere. Effekt verdiene til "log odds ratio" blir like uansett om prosentverdiene regnes ut fra 5 til 95 eller ut fra 95 til 5. Slik at en kan lettere sammenligne verdiene til de ulike partiene.

$$= \ln \left(\frac{\frac{p_1}{1-p_1}}{\frac{p_2}{1-p_2}} \right) \left(\frac{\frac{p_1}{100-p_1}}{\frac{p_2}{100-p_2}} \right)$$

Figur 3.2 Formelen til "log odds ratio"(formelen til høyre som vil bli brukt).

"Log odds ratio" benyttes til å måle forskjeller mellom utvalgte alder- og kohort grupper. Det er gjennomsnittet av aldersgruppene 20-9 og 30-9 som skal måles opp imot et gjennomsnitt av aldersgruppene 60-9 og 70+ slik at det blir en verdi for hver periode som kan sammenlignes med andre partier sine verdier. For kohortene så vil kohortene 1950-9 og 1960-9 ha selvstendige målinger vurdert i forhold til et gjennomsnitt av kohortene 1910-9 og 1920-9. Så det vil finnes to verdier for kohortene, mens aldersgruppene kun har en verdi.

Forkortelsen *lor* står for *log odds ratio*. Positive verdier viser til større andel unge i forhold til eldre. Bruken av "log odds ratio" vil forhåpentligvis lette sammenligningen mellom de ulike gruppene innenfor partiene, mellom partier og mellom land. I tillegg så håper jeg at "log odds ratio" vil sikre en bedre kvalitet på mine konklusjoner.

4. ANALYSEN AV DE ÅTTE EUROPEISKE STATENE

De åtte landene vil bli analysert hver for seg og testet i forhold til hypotesene, så skal partifamiliene fra samtlige land bli vurdert samlet i forhold til hypotesene. Hvert enkelt parti som er med i analysen vil fremstå med både en alders- og en kohortfigur. De fleste figurene vil ha 6 profiler (både alder- og kohort). Fem av profilene er knyttet til bestemte år (periodene) mens den siste profilen vil være en gjennomsnittprofil av de fem periodeprofilene. Gjennomsnittprofilen vil hovedsakelig fungere som et samlet mål for samtlige perioder og refereres til som ”*hovedprofilen*”.

”Log odds ratio” vil måle partienes relative støtte fra utvalgte alder- og kohortgrupper. Disse verdiene kan brukes til å sammenligne verdier mellom partier og land, og er derfor en nyttig tilleggs metode for analysen. Det vil bli brukt tre logaritmeverdier for hvert parti en for alder og to for kohortene. Kohortene 1950-9 og 1960-9 måles hver for seg fordi jeg ønsker å studere likheter og forskjeller mellom disse to kohortene.

4.1 Belgia

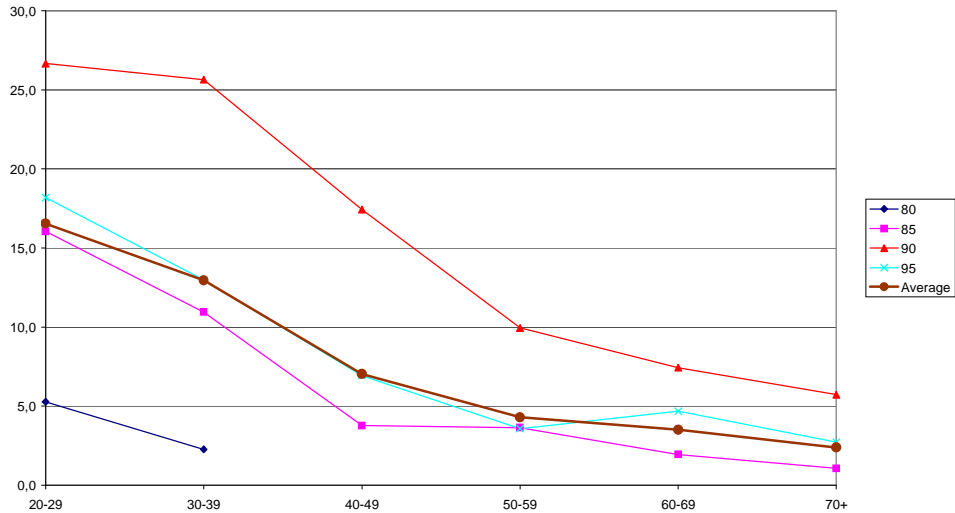
Belgia ble grunnlagt i 1830 og består av ulike etniske, religiøse og språklige grupper. I nord ligger Flandern som tradisjonelt sett har vært konservativ og katolsk, mens det i sør ligger det Fransk talende Wallonia et tilholdssted for fritenkere og de progressive. Wallonia har historisk vært mer preget av industrialisering i forhold til Flanderns jordbrukstradisjoner. Velgerne har hovedsakelig stemt på de tre store partiene kristelig-demokratene, sosialistene og de liberale. Regjeringsarbeidet har vært preget av samarbeid mellom dem og de ulike interessegruppene (Irving 1979:164-5). Partiene finnes i to utgaver en for hver av de to regionene.

4.1.1 Miljøpartiene Agalev og Écolo.

Tabell 4.1 Agalev/Ecolo sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

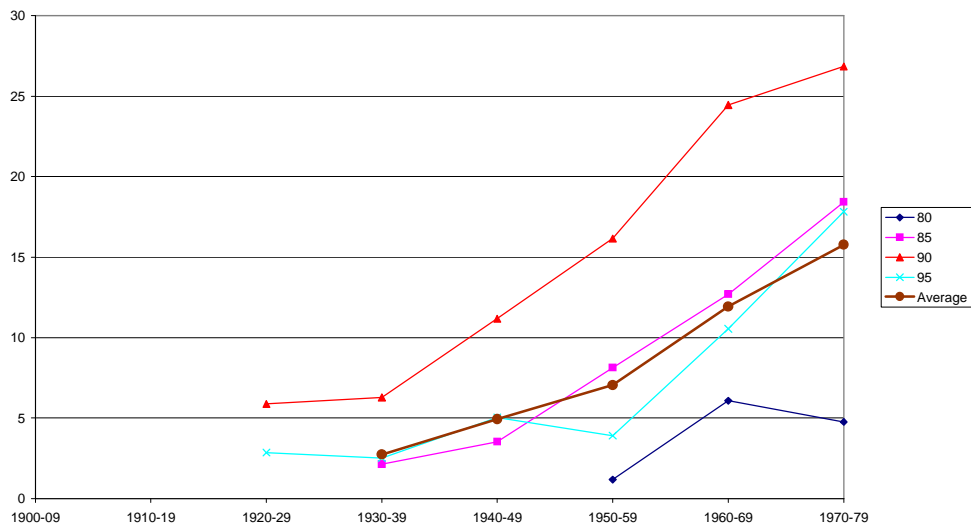
ECOLO Alder	Alder				Gj.snitt av:		Lor		Kohorter			
	Perioder	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9
80		5,3	2,3	0,0	0,0	0,0	3,8		0,0	0,0	1,2	6,1
85		16,0	10,9	1,9	1,1	1,5	13,5	2,33	0,0	0,0	8,1	12,7
90		26,7	25,7	7,4	5,7	6,6	26,2	1,62	0,0	5,9	16,2	24,5
95		18,2	13,0	4,7	2,7	3,7	15,6	1,57	0,0	2,9	3,9	10,6
Average		16,5	13,0	3,5	2,4	2,9	14,7	1,84	0,0		7,3	13,4

Ecolo/Alder

Figur 4.1 Agalev & Écolo/Alder.

Ecolo/Kohort

Figur 4.2 Agalev & Écolo/Kohort.

Agalev/Écolo

Miljøpartiene *Agalev* og *Écolo* er de eneste som har en felles tospråklig parlamentsgruppe. *Agalev* (Flandern) var et katolsk inspirert livsstils bevegelse, mens *Écolo* (Wallonia) var en politisk gruppe med tilknytning til miljøbevegelsen (Parkin 1989: 41).

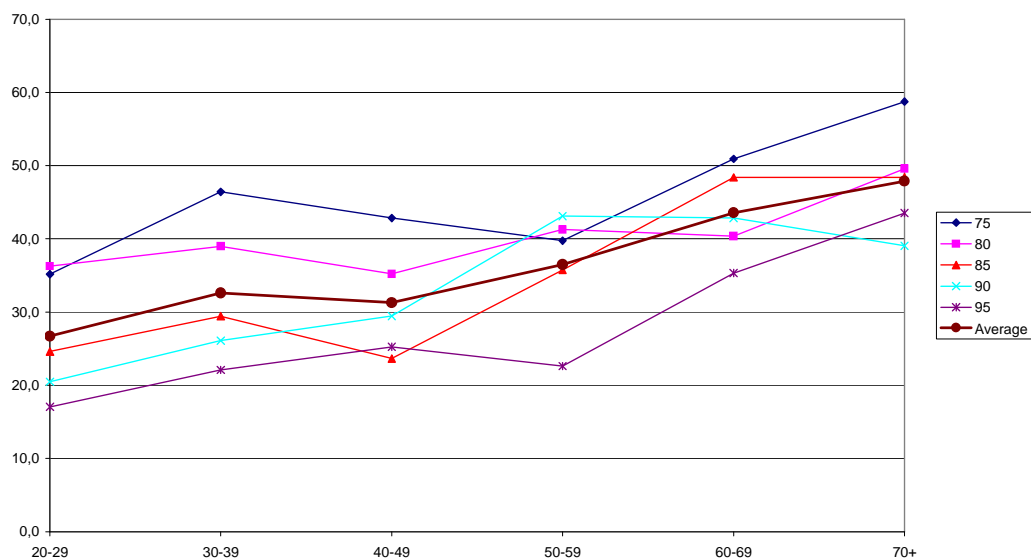
Hovedprofilen i aldersfiguren (figur 4,1) viser at miljøpartiene får mye høyere oppslutning jo yngre velgerne er. Den gjennomsnittlige logaritmeverdien for alder er på hele 1,84 (Tabell 4,1). Hovedprofilen i kohortfiguren (figur 4,2) viser den samme utviklingen som hovedprofilen i aldersfiguren. Siden de eldste kohortene omtrent ikke støtter partiene så kan en ikke regne ut logaritme verdiene (Tabell 4,1). Hovedprofilen mangler også en ”knekk” som kunne ha identifisert generasjonseffekten lettere, men til tross for dette så vil jeg hevde at oppslutningen til miljøpartiene i høyeste grad skyldes en kohorteffekt. Begrunnelsen er at partiene får så høy og klar støtte fra de yngste kohortene (1960-9 og 1970-9) i forhold til de eldre kohortene.

4.1.2 De kristeligdemokratiske partiene CVP og PSC.

Tabell 4.2 CVP & PSC sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

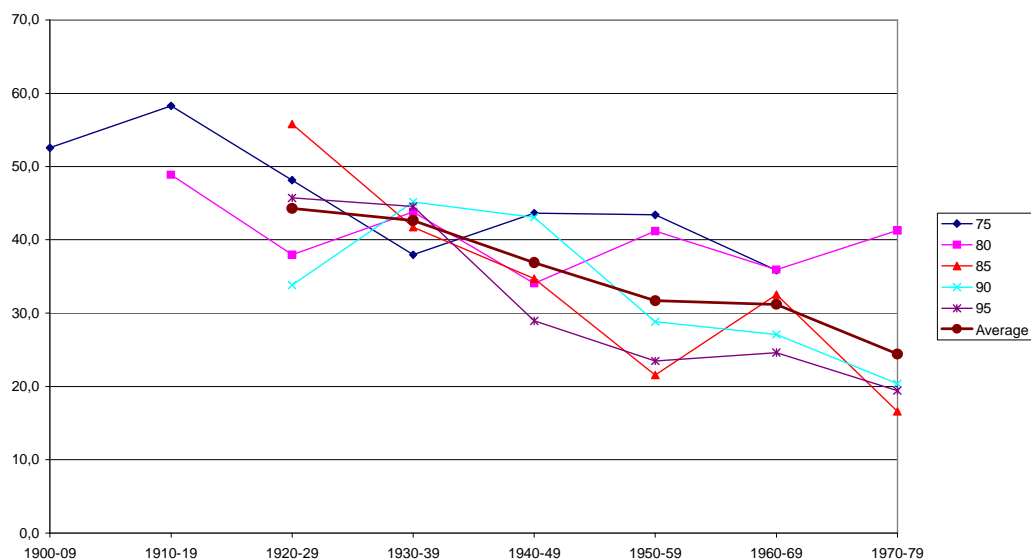
PSC	Alder				Gj.snitt av:		Lor	Kohorter							
	Perioder	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+		20-29/30-39	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor	Lor
75		35,2	46,4	50,9	58,7	54,8	40,8	-0,57	58,3	48,1	43,4	35,8	53,2	-0,39	-0,71
80		36,3	39,0	40,4	49,6	45,0	37,6	-0,30	48,9	38,0	41,2	35,9	43,4	-0,09	-0,31
85		24,6	29,4	48,4	48,4	48,4	27,0	-0,93		55,8	21,5	32,5	55,8	-1,53	-0,96
90		20,5	26,1	42,9	39,0	41,0	23,3	-0,83		33,8	28,8	27,1	33,8	-0,23	-0,32
95		17,0	22,1	35,3	43,5	39,4	19,6	-0,98		45,7	23,5	24,6	45,7	-1,01	-0,95
Average		26,7	32,6	43,6	47,9	45,7	29,7	-0,72		44,3	31,7	31,2	46,4	-0,65	-0,65

PSC/Alder

Figur 4.3 CVP & PSC/Alder.

PSC/Kohort

Figur 4.4 CVP & PSC/Kohort.

Crhistelijke Volkspartij (CVP)/Parti Social Chrétien (PSC)

De kristelig-demokratiske partiene (*Crhistelijke Volkspartij*, CVP og *Parti Social Chrétien*, PSC) ble etablert i 1879. Formålet var å forsvare uavhengigheten til de katolske skolene. De lokale forsvargruppene ble senere til lokallagene til *le Parti Catholique*. Partiet fikk absolutt majoritet i 1884 og beholdt majoriteten frem til 1919. Partiet ble reorganiserte i 1936, under navnet *Bloc Catholique Belge*, med to fløyer for de to ulike regionene. Partiet ble erstattet i 1945 med et sosialkristelig parti som baserte seg på individuelt medlemskap. CVP og PSC ble formelt selvstendige partier i 1972 (Irving 1979:169-177).

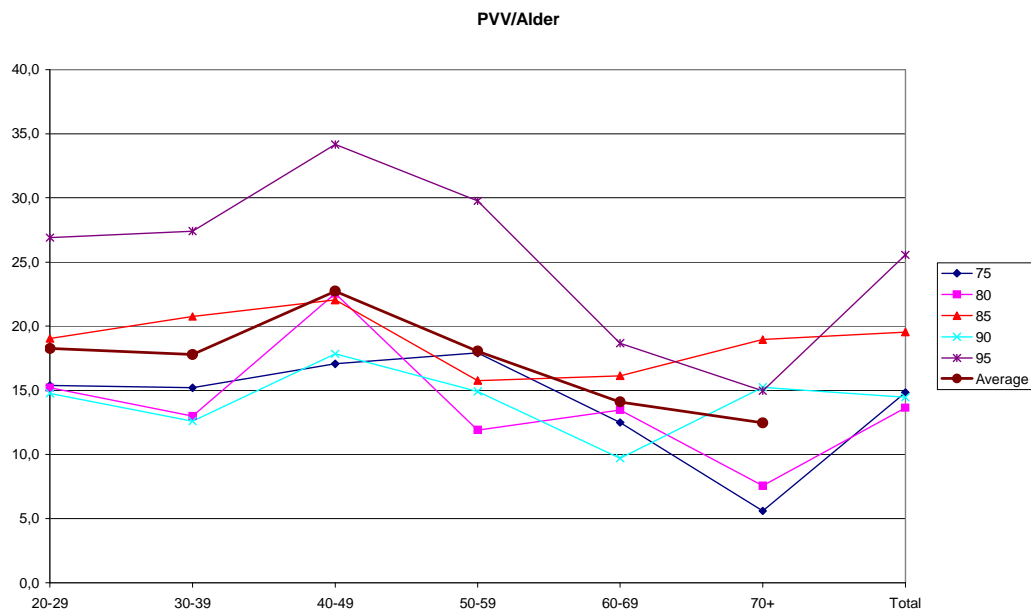
Hovedprofilen (aldersfiguren 4,3) viser at partiene får relativt høyere oppslutning fra de eldre i forhold til de yngre, men partiet mister oppslutning fra de fleste aldersgruppene over tid. En viss avvik fra hovedprofilen oppstod for perioden 1980 da partiene fikk en meget jevn oppslutning fra aldersgruppene. Den gjennomsnittlige logaritmeverdien er på -0,72 (tabell 4,2) og støtter dermed inntrykket fra hovedprofilen.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,4) antyder at partiet får relativt flere velgere i fra de eldre kohortene i forhold til de yngre. Kohortfiguren viser få tegn på klare kohorteffekter. Det er visse periodiske forskjeller som i stor grad skyldes periodiske forstyrrelser, og disse forstyrrelsene kommer frem i både figuren og logaritme verdiene. Oppslutningen fra kohorten 1930-9 er både høy, jevn og forstyrrelsene er moderate slik at oppslutningen fra kohorten 1930-9 kan skyldes en viss kohort effekt. Hovedinntrykket er at partiene mister oppslutning i velgermassen, men at de yngre i litt større grad forlater partiene slik at partiene beholder sin aldersykliske oppslutningsprofil.

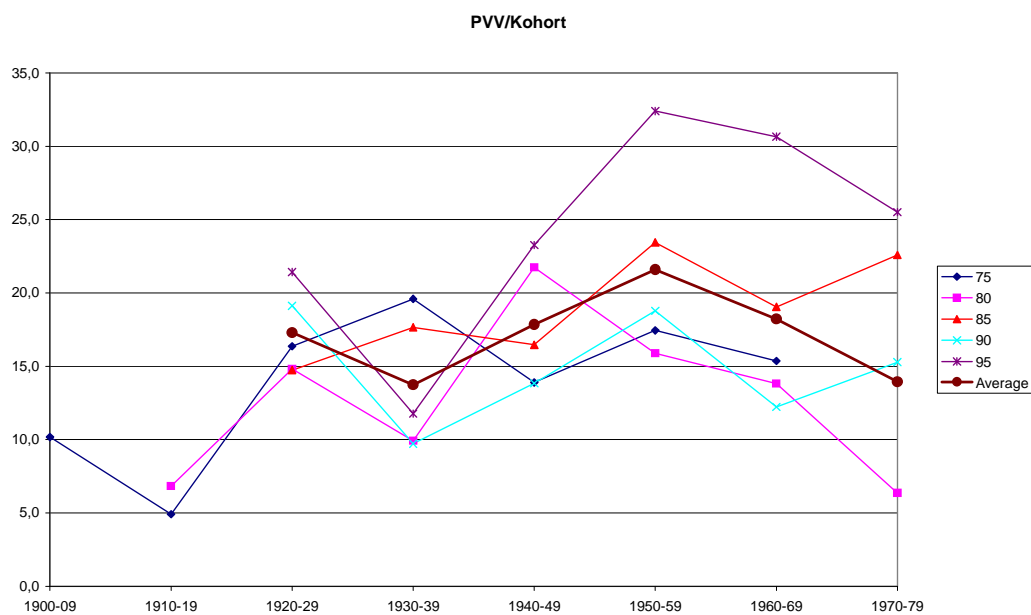
4.1.3 De liberale partiene PVV og PLP.

Tabell 4.3 PVV/PLP sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

PVV Perioder	Alder					Gj.snitt av:		Lor	Kohorter					
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39	1910-9		1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor fkgr-50	Lor fkgr-60
75	15,4	15,2	12,5	5,6	9,0	15,3	0,60	4,9	16,4	17,4	15,4	10,6	0,57	0,42
80	15,2	13,0	13,5	7,6	10,5	14,1	0,33	6,8	14,8	15,9	13,8	10,8	0,44	0,28
85	19,0	20,8	16,1	18,9	17,5	19,9	0,15		14,7	23,4	19,0	14,7	0,57	0,31
90	14,8	12,6	9,7	15,2	12,5	13,7	0,11		19,1	18,8	12,2	19,1	-0,02	-0,53
95	26,9	27,4	18,7	15,0	16,8	27,1	0,61		21,4	32,4	30,7	21,4	0,56	0,48
Average	18,3	17,8	14,1	12,5	13,3	18,0	0,36		17,3	21,6	18,2	15,3	0,43	0,19

Figur 4.5 PVV & PLP/Alder.

Figur 4.6 PVV & PLP/Kohort.

Partij voor Vrijheid en Vooruitgang (PVV)/Parti Réformateur Liberal (PRL)
De liberale partiene *Partij voor Vrijheid en Vooruitgang* (PVV) og *Parti Réformateur Libéral* (PRL) ble grunnlagt i 1846, og var den første partidannelsen i Belgia (Irving 1979: 169). Til tross for uenigheten om forholdet mellom stat og kirke, så har de liberale samarbeidet med katolikkene om regjeringsmakten. De liberale var for en nasjonalstat uavhengig av kirken (Rudd 1988:178). De liberale partiene i Belgia avviker fra andre liberale partier ved at de har prioritert en sterk stat i større grad enn økonomisk frihandel (Rudd 1988:178). For å kunne appellere til både katolikker og ikke-katolikker så har de liberale fra 1958 nedtonet sine anti-klerikale holdninger og sine kompromisser med sosialistene. I 1972 ble de liberale splittet etter språk og region (Rudd 1988:185-9).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,5) viser en økende oppslutning jo yngre aldersgruppen er, men det er store periodiske "forstyrrelser" som vanskeliggjør fortolkningen av figuren. Partiene får jevnt over best oppslutning fra aldersgruppen 40-9, men de periodiske "forstyrrelsene" slår inn på logaritme verdiene ved at de varierer fra 0,11 (1990) til 0,61 (1995).

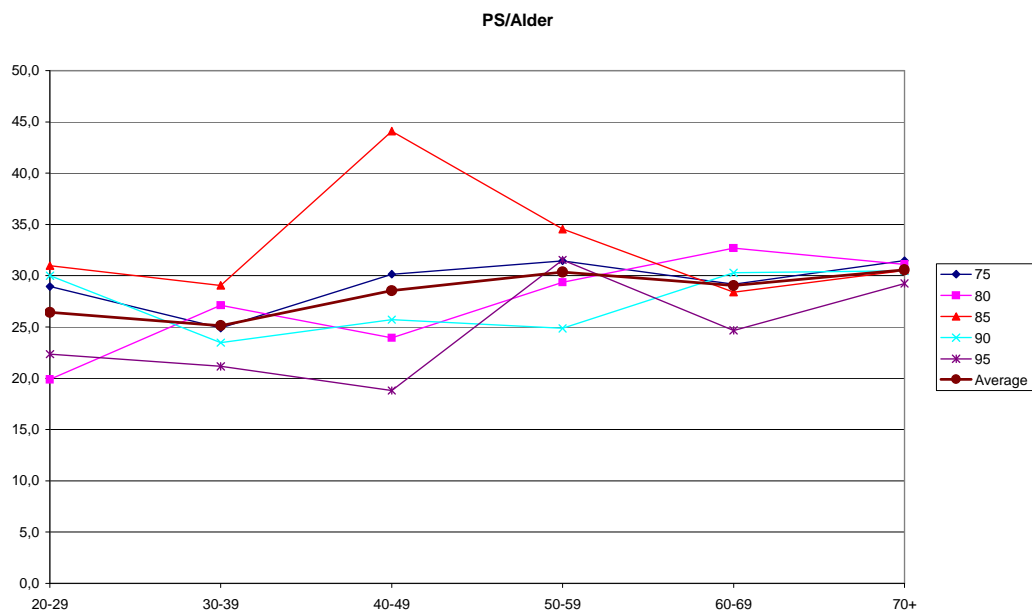
Hovedprofilen (kohortfiguren 4,6) danner en s-kurve ved at partiet får relativ høyere oppslutning jo yngre kohorten er, men at denne trenden brytes ved en lavere oppslutning fra kohortene 1950-9 og 1960-9. Kohorten 1950-9 sin høye oppslutning antyder en viss kohorteffekt, men logaritme verdiene er for lave og kohorten 1950-9 sin støtte varierer for mye til at en kan konkludere med en kohorteffekt.

Partiet får en viss alderseffekt ved at de yngste aldersgruppene støtter partiet noe mer enn de eldre aldersgruppene. Ser en bort fra perioden 1995, så beholder partiet en jevn oppslutning over tid.

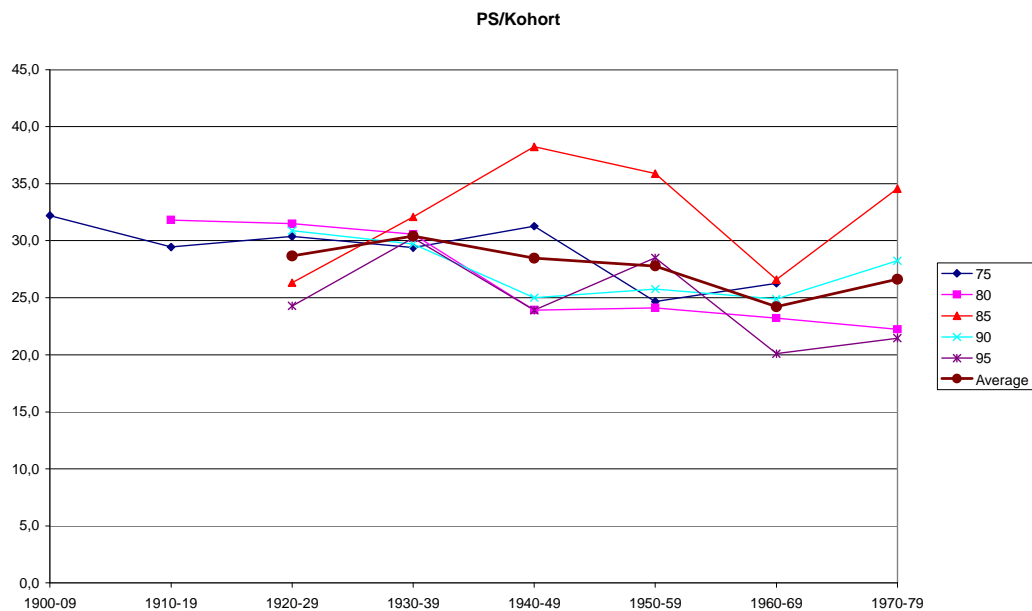
4.1.4 De sosialdemokratiske partiene SP og PS.

Tabell 4.4 SP/PS sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

PS	Alder					Gj.snitt av:		Lor	Kohorter					Lor		Lor
	Periodes	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50	fkgr-60	
75	28,9	24,9	29,2	31,5	30,3	26,9	-0,17	29,4	30,4	24,7	26,3	29,9	-0,26	-0,18		
80	19,9	27,1	32,7	31,1	31,9	23,5	-0,42	31,8	31,5	24,1	23,2	31,6	-0,38	-0,43		
85	31,0	29,1	28,4	30,5	29,5	30,0	0,03		26,3	35,9	26,6	26,3	0,45	0,01		
90	30,0	23,5	30,3	30,5	30,4	26,7	-0,18		30,9	25,8	24,9	30,9	-0,25	-0,30		
95	22,3	21,2	24,7	29,3	27,0	21,8	-0,28		24,3	28,5	20,1	24,3	0,22	-0,24		
Average	26,4	25,1	29,0	30,6	29,8	25,8	-0,20		28,7	27,8	24,2	28,6	-0,05	-0,23		

Figur 4.7 SP & PS/Alder.

Figur 4.8 SP & PS/Kohort.

Socialistische Partij (SP)/Parti Socialiste (PS)

De Belgiske sosialdemokratiske partiene *Socialistische Partij* (SP) og *Parti Socialiste* (PS) har operert under ulike forhold. PS (*Parti Socialiste*) er det største partiet i Vallonia med støtte fra arbeiderklassen og ”ikke-praktiserende” katolikker. SP (*Socialistische Partij*) i Flandern har stått ovenfor et sterkt kristelig-demokratisk parti, og siden Flandern i større grad er en jordbruksdistrikt så har partiet hatt færre industriarbeidere i ryggen (Heidar & Berntzen 1993:155).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,7) antyder en svak alderseffekt ved at de eldre støtter partiet relativt litt mer i forhold til de yngre. Logaritme verdien er kun på -0,2 (tabell 4,4), og den antyder kun en svak til moderat forskjell mellom aldersgruppene. I 1985 så var logaritme verdien nede i 0,03, og dette tallet viser at det i praksis ikke fantes noen oppslutningsforskjell mellom gruppene. Partiene får litt høyere oppslutning fra de eldre, men ellers får de jevn oppslutning fra de ulike aldersgruppene.

Hovedprofil (kohortfiguren 4,7) viser en svak økning jo eldre kohortene er. Hovedprofilen beskriver, med unntak for 1985, alle periodene på en god måte. Det er ingen klare kohorteffekter, og logaritme verdiene viser at det er relativt liten forskjell mellom kohortene i oppslutning til partiet.

Partiet får en svak alderseffekt med litt høyere oppslutning fra de eldste, men denne effekten er så svak at oppslutningen til partiet fortsatt kan forklares ut fra sosialtilhørighet.

Belgiske partier vurdert samlet og i forhold til hypotesene

Tabell 4.50 BELGIA Gjennomsnittlige logaritmeverdier for utvalgte alder og kohortgrupper				
Parti	Partifamilie	Alder	Kohortene	
			Fkgr-50	Fkgr-60
<i>Agalev & Écolo</i>	Miljøpartiet/Grønne partier	1,84		
<i>Crhistelijke Volkspartij & Parti Social Chrétien</i>	Den kristelig-demokratiske partifamilien	-0,72	-0,65	-0,65
<i>Parti voor Vrijheid en Vooruitgang & Parti Réformateur Libéral</i>	Den liberale partifamilien	0,36	0,43	0,19
<i>Socialistische Partij & Parti Socialiste</i>	Den sosialdemokratiske partifamilien	-0,20	-0,05	-0,23

Partivalg hypotese nr. 1 (Inglehart) blir bekreftet med en klar generasjonsoppslutning til de Belgiske miljøpartiene.

Partivalg hypotese nr. 2 (Flanagan) får støtte fra miljøpartienes generasjonsoppslutning, og får dermed bekreftet den liberale delen av "new politics" dimensjonen. I "old politics" dimensjonen så er det kun den liberale partifamiliens oppslutningsprofil som passer inn i hypotesen. De sosialistiske partiene mangler en sterk alderseffekt, og den alderseffekten de har mangler en kurvlineær form. Kristelig-demokratene får en klar aldersoppslutning uten en kurvlineær form. Denne hypotesen beskriver ikke så bra forholdene i Belgia.

Partivalg hypotese nr. 3 får en viss støtte ved at de yngre i større grad vil støtte et økonomisk høyre parti. Det er særlig oppslutningen fra kohorten 1950-9 som gir støtte for hypotesen, men generelt så er det stor usikkerhet rundt om støtten baserer seg på en kohorteffekt.

Partivalg hypotese nr. 4 får støtte ved at det kristelig-demokratiske partiene mister støtte og at de yngre i større grad enn de eldre forlater partiene.

4.2 Danmark

Partisystemet i Danmark består av fire partier som representerer interesseområdene kapital, jordbruk og arbeidstakere. Systemet ble etablert i 1905, og det er partiene Konservative, Venstre og Social Demokratene som representerer de ulike interessene (Thomas 1988:281). Den tradisjonelle venstre versus høyre dimensjonen ble fragmentert etter valget og folkeavstemningen i 1972. Et nytt og mer fragmentert system tok over der ”systempartier” ble frontet med ”antisystempartier”. Selve fragmenteringen skjedde innenfor blokkene (Heidar & Berntzen 1995: 78-81). Fem ulike partifamilier er representert i Danmark.

Fremskridtspartiet

*Fremskridtspartiet*⁵ ble etablert i 1973, og gikk inn for lavere skatter og avgifter. I 1973 var oppslutningen på 16 % en oppslutning de i dag har mistet (Heidar & Berntzen 1995: 76). Partiet er plassert i den høyreorienterte partifamilien.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,9) viser en jevn oppslutning fra de ulike aldersgruppene til *Fremskridtspartiet*. Partiet får litt høyere oppslutning fra de yngste noe logaritmeverdien på 0,21 (tabell 4,5) kan bekrefte.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,10) viser en meget jevn oppslutning fra de ulike kohortene. Logaritme verdiene er på 0,04 og 0,07 og indikerer at det reelt sett ikke er noen oppslutningsforskjell mellom kohortene. Partiet har derimot mistet mange av sine velgere slik at partiet i større grad er blitt påvirket av en periodeeffekt. I tillegg så er oppslutningen på ca. 2-3 %. Disse verdiene er for lave til å si noe sikkert i forhold til alders- eller kohorteffektene.

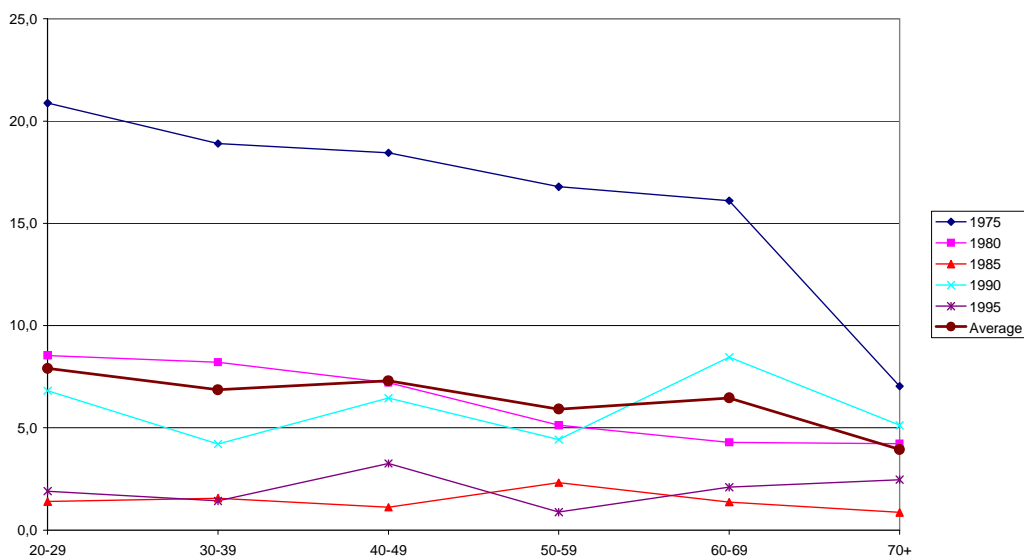
⁵ *Fremskridtspartiet* sine figurer kommer på neste side.

4.2.1 Det høye radikale partiet, Fremskridtspartiet (FP).

Tabell 4.5 FrP sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

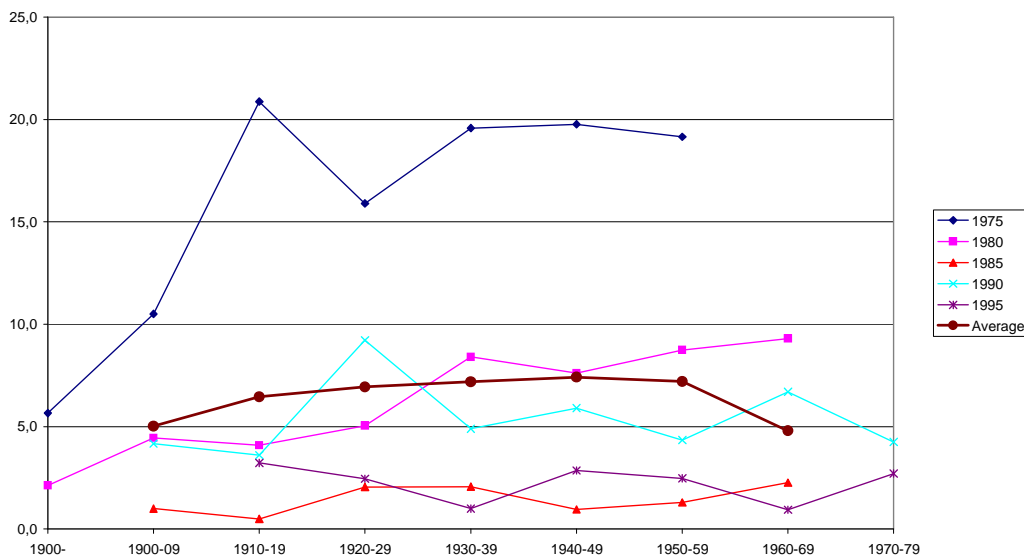
FRP	Alder					Gj.snitt av:		Lor		Kohorter					
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39			1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50	fkgr-60
1975	20,9	18,9	16,1	7	11,6	19,9	0,64		20,9	15,9	19,1		18,4	0,05	
1980	8,5	8,2	4,3	4,2	4,3	8,4	0,72		4,1	5,1	8,7	9,3	4,6	0,69	0,76
1985	1,4	1,6	1,4	0,9	1,2	1,5	0,27		0,5	2,1	1,3	2,3	1,3	0,02	0,59
1990	6,8	4,2	8,5	5,1	6,8	5,5	-0,23		3,6	9,2	4,3	6,7	6,4	-0,41	0,05
1995	1,9	1,4	2,1	2,5	2,3	1,7	-0,34		3,2	2,5	2,5	0,9	2,8	-0,14	-1,13
Average	7,9	6,9	6,5	3,9	5,2	7,4	0,21		6,5	6,9	7,2	4,8	6,7	0,04	0,07

FRP/Alder.

Figur 4.9 FrP/Alder.

FRP/Kohort.

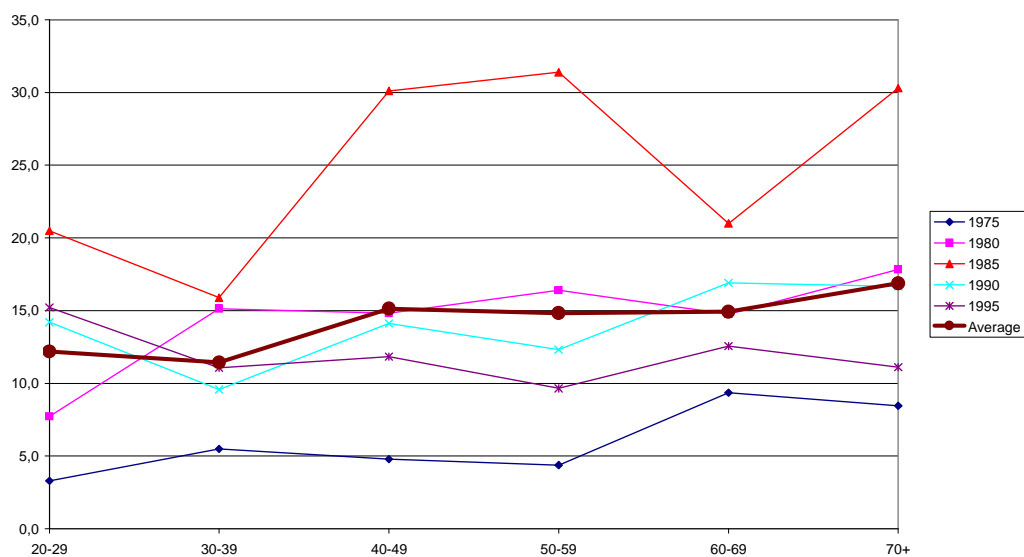
Figur 4.10 FrP/Kohort.

4.2.2 Det konservative partiet, Konservative Folkeparti (KF).

Tabell 4.6 Konservative F.p. sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

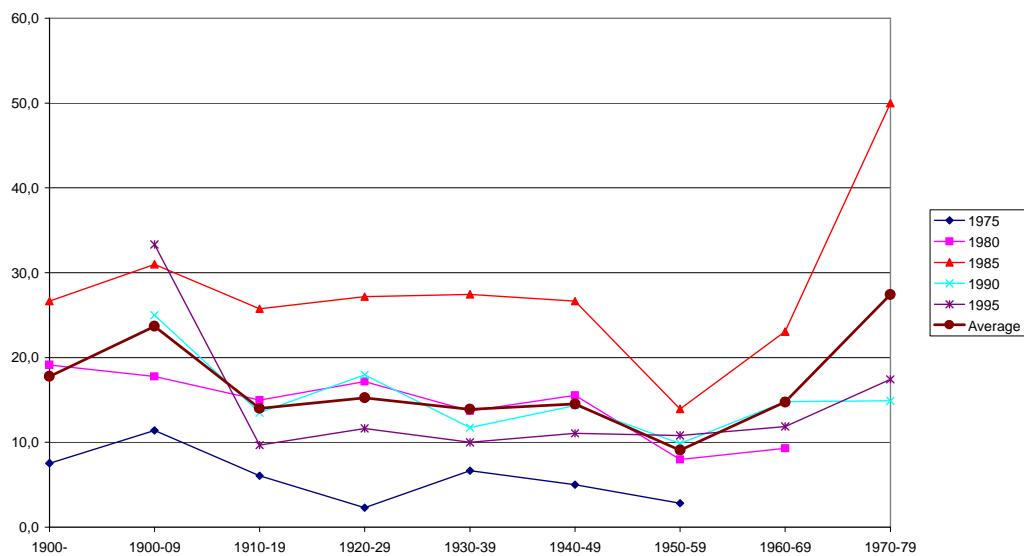
Konservative Perioder	Alder				Gj.snitt av: 60-69/70+		Lor		Kohorter					Lor		Lor	
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39			1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50	fkgr-60		
1975	3,3	5,5	9,4	8,5	9,0	4,4	-0,76	6,1	2,3	2,8			4,2	-0,41			
1980	7,7	15,1	14,8	17,8	16,3	11,4	-0,41	15,0	17,2	8,0	9,3	16,1	-0,79	-0,63			
1985	20,5	15,9	21	30,3	25,7	18,2	-0,44	25,7	27,2	14,0	23,1	26,5	-0,80	-0,18			
1990	14,2	9,6	16,9	16,7	16,8	11,9	-0,40	13,5	18,0	9,9	14,8	15,7	-0,53	-0,07			
1995	15,2	11,1	12,6	11,1	11,9	13,2	0,12	9,7	11,7	10,8	11,9	10,7	0,02	0,12			
Average	12,2	11,4	14,9	16,9	15,9	11,8	-0,38	14,0	15,3	9,1	14,8	14,6	-0,50	-0,19			

Konservative/Alder

Figur 4.11 Konservative/Alder.

Konservative F./Kohort.

Figur 4.12 Konservative/Kohort.

Det Konservative Folkeparti (Den konservative partifamilien)

Det Konservative Folkeparti (KF) er plassert i den konservative partifamilien.

Partiet har ikke klart å bli det førende parti på borgerlige side fordi

Fremskridtspartiet kom veien for partiets mulighet i 1972. Partiets støtte kommer hovedsakelig fra den urbane middelklassen og det øvre lag av samfunnet. Partiet har gode kontakter med arbeidsgiverorganisasjonene (Faurby & Kristensen 1982:83-86, 91).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,11) viser at partiet øker sin oppslutning jo eldre aldersgruppen er. Logaritme verdien antyder det samme med en gjennomsnittsverdi på -0,38, men jeg vil påpeke at logaritme verdiene også viser at forskjellene mellom aldersgruppene har endret seg fra -0,76 (1975) til 0,12 (1995). Dette er en klar indikasjon på at de yngre aldersgruppene øker sin relative støtte til partiet. Dette skjer ved at partiet øker sin oppslutning fra samtlige aldersgrupper frem til perioden 1985, men deretter så forlater de eldre partiet i større grad enn de yngre. Slik at logaritme verdien på 0,12 viser at de unge gir relativt høyere støtte til partiet.

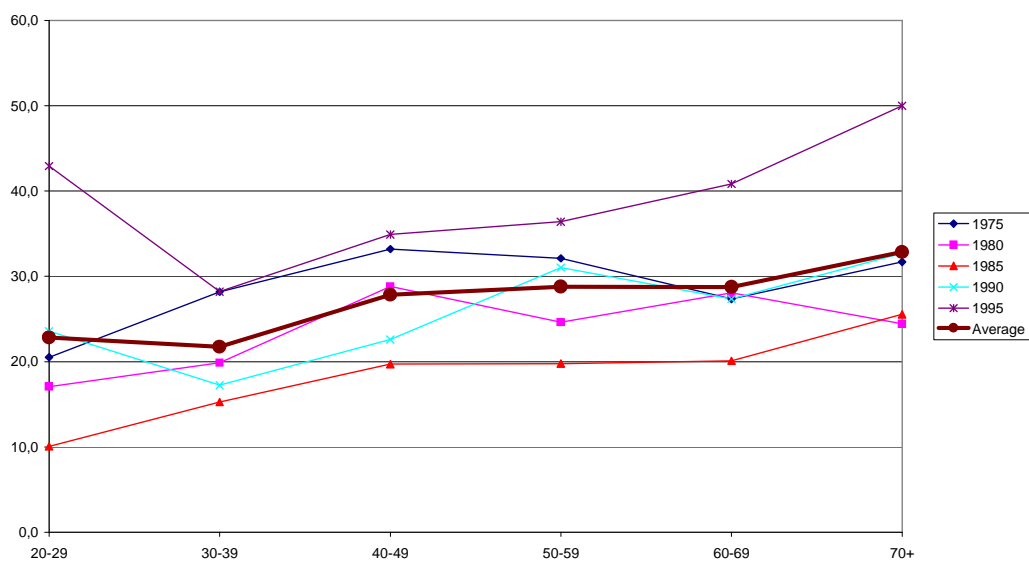
Hovedprofilen (kohortfiguren 4,12) viser at kohorten 1900-9 gir partiet høyest oppslutning og lavest oppslutning fra kohorten 1950-9. Oppslutningen fra de andre kohortene er meget jevnt. Det er muligens en viss kohorteffekt fra kohorten 1900-9. Endringene i logaritme verdiene (fra -0,41 til 0,02 for kohorten 1950-9 og fra -0,63 til 0,12 for kohorten 1960-9) viser at den mulige kohorteffekten som fantes forsvinner over tid.

4.2.3 De liberale partiene Venstre og det Radikale Venstre.

Tabell 4.7 Rad.V. & Venstre sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

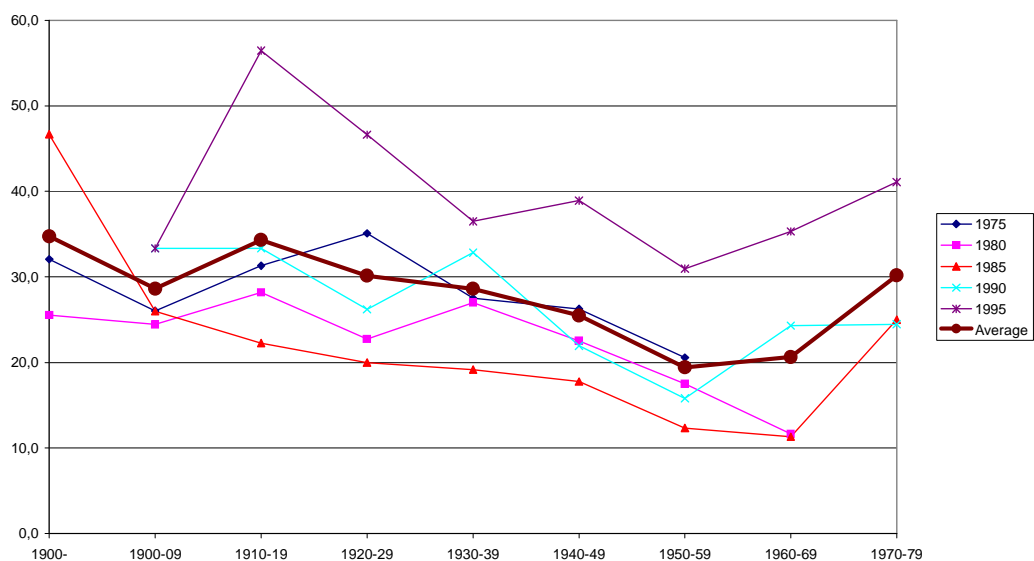
Radikale V og Venstre Perioder	Alder				Gj.snitt av 60-69/70+	Lor		Kohorter					Lor		Lor fkgr-60
	20-29	30-39	60-69	70+		20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50		
1975	20,5	28,2	27,3	31,7	29,5	24,4	-0,26	31,3	35,1	20,6		33,2	-0,65		
1980	17,1	19,9	28,1	24,4	26,3	18,5	-0,45	28,2	22,7	17,5	11,63	25,5	-0,48	-0,95	
1985	10,1	15,3	20,1	25,5	22,8	12,7	-0,71	22,3	20,0	12,3	11,31	21,1	-0,64	-0,74	
1990	23,6	17,2	27,4	32,7	30,1	20,4	-0,52	33,3	26,2	15,8	24,30	29,8	-0,81	-0,28	
1995	42,9	28,2	40,8	50,0	45,4	35,6	-0,41	56,5	46,6	31,0	35,31	51,5	-0,86	-0,67	
Average	22,8	21,8	28,7	32,9	30,8	22,3	-0,47	34,3	30,1	19,4	16,5	32,2	-0,69	-0,66	

Radikale Venstre og Venstre/Alder

Figur 4.13 Rad.V. & Venstre/Alder.

Radikale Venstre og Venstre/Kohort

Figur 4.14 Rad.V. & Venstre/Kohort.

Venstre og Det Radikale Venstre (Den liberale partifamilien)

Venstre og det *Radikale Venstre* er blitt gruppert i den liberale partifamilien og slått sammen i analysen. Partiene ble splittet i 1905 på grunn av høye forsvarutgifter og en skattereform der småbrukerne mente at de ble skattlagt hardere enn storbøndene. Det er få reelle forskjeller mellom dem, de er begge for frihandel for å få solgt Danmarks jordbruksprodukter. I militære spørsmål så er de Radikale litt mer reservert. Begge partiene er avhengig av velgerne på landsbygda, mens de Radikale har også et godt tak på de urbane velgerne (Thomas 1988: 279-283, 299).

For den liberale partifamilien (Venstre og det Radikale Venstre) så viser hovedprofilen (aldersfiguren 4.13) at partiene øker sin oppslutning jo eldre velgerne er. Trenden fra hovedprofilen får støtte av en logaritme verdi på $-0,47$ (tabell 4,7). Hovedprofilen gir et godt bilde av de liberale partienes oppslutning over tid. Det er mindre periodiske forskjeller, men hovedprofilen gir et godt bilde for samtlige perioder.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,14) viser en økende oppslutning jo eldre kohorten er. Og inntrykket fra hovedprofilen passer godt for hver enkelt periode.

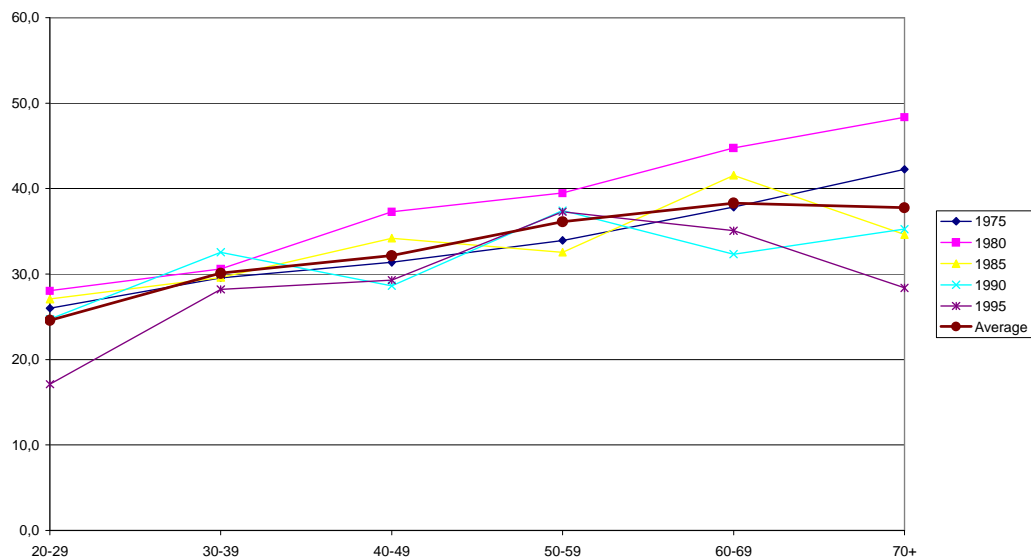
De liberale partiene sin oppslutning baserer seg generelt på en alderseffekt i materialet ved at partiet får flere velgere jo eldre aldersgruppen er. Til tross for enkelte tilbakeslag, så øker partifamilien sin oppslutning uten at oppslutningsprofilen endres i nevneverdig grad. Periodene vurdert samlet viser at de har økt sin oppslutning i absolutte tall, men dette har ikke påvirket de relative forskjellene mellom de ulike alder- eller kohortgruppene.

4.2.4 Det sosialdemokratiske partiet, Sosialdemokratiet.

Tabell 4.8 Soc.dem. sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

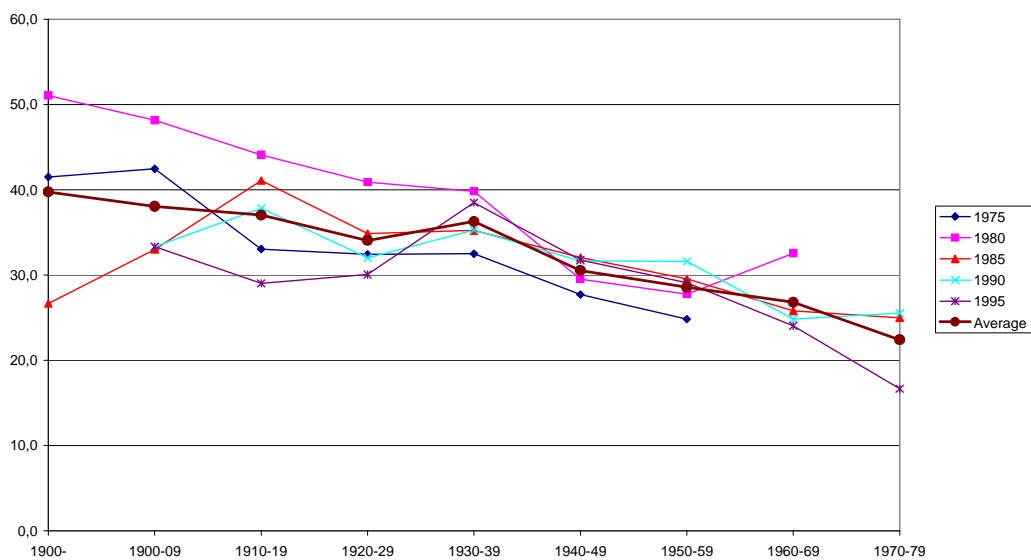
Sos.Dem. Perioder	Alder				Gj.snitt av:		Lor		Kohorter					
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor fkgr-50	Lor fkgr-60
1975	26,0	29,6	37,8	42,3	40,1	27,8	-0,55	33,0	32,5	24,8		32,7	-0,39	
1980	28,0	30,6	44,8	48,4	46,6	29,3	-0,74	44,1	40,9	27,8	32,6	42,5	-0,65	-0,43
1985	27,1	29,6	41,6	34,6	38,1	28,4	-0,44	41,1	34,9	29,5	25,8	38,0	-0,38	-0,57
1990	24,7	32,6	32,3	35,3	33,8	28,7	-0,24	37,8	32,0	31,6	24,9	34,9	-0,15	-0,48
1995	17,1	28,2	35,1	28,4	31,8	22,7	-0,46	29,0	30,1	29,1	24,1	29,5	-0,02	-0,28
Average	24,6	30,1	38,3	37,8	38,1	27,4	-0,49	37,0	34,1	28,6	26,8	35,5	-0,32	-0,44

Sos.Dem/Alder

Figur 4.15 Soc.dem./Alder.

Sos.Dem/Kohort

Figur 4.16 Soc.dem./Kohort.

Sosialdemokratiet (Den sosialdemokratiske partifamilien)

Partiet ”*Sosialdemokratiet*” ble grunnlagt i 1871 og sto for et sterkt forsvar og medlemskap i NATO. Keynes teorier sto sentralt i partiet når velferdsstaten ble bygget på 1950- og 1960-tallet. Senere mistet de oppslutning på grunn av økonomiske nedgangstider og økt press fra de liberalistiske ideene (Billie 1999:43-5).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,15) viser at sosialdemokratene får jevn og økende oppslutning jo eldre velgerne er. Logaritme verdien på -0,49 (tabell 4,8) støtter antagelsen fra hovedprofilen. Hovedprofilen stemmer godt overens for samtlige perioder, men over tid så svekkes oppslutningen fra aldersgruppen 70+.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4.16) viser en økende støtte jo eldre kohorten er. Hovedprofilen viser et representativt bilde for samtlige perioder, men det er visse periodiske forstyrrelser i oppslutningen fra de eldste kohortene.

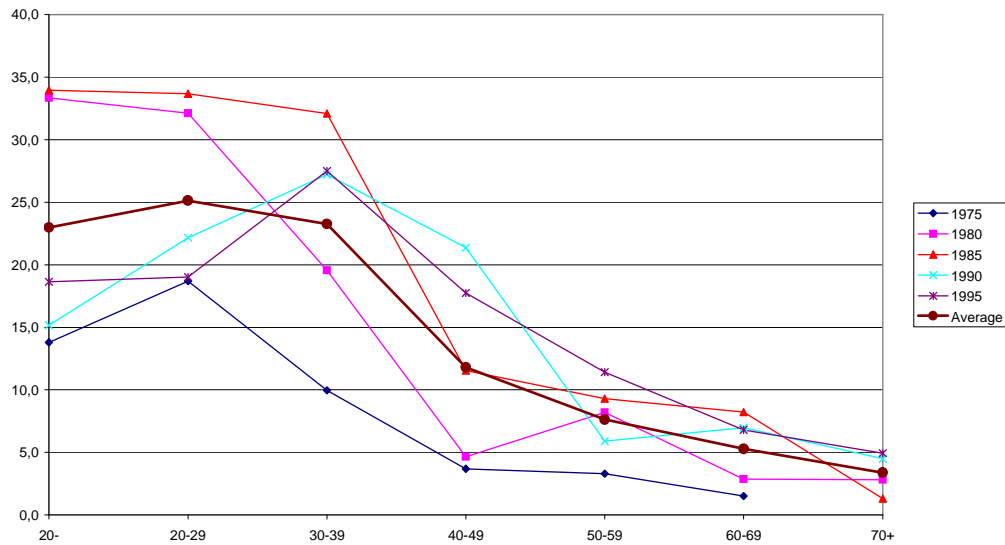
Generelt så får det sosialdemokratiske partiet økende støtte jo eldre velgerne er. Bak denne støtten ligger det en alderseffekt. Det er vanskelig å argumentere for noen kohorteffekter av betydning. Det ble også registret at partiets stilling svekkes hos de eldre alders- og kohort gruppene over tid, men partiet har beholdt sin stilling hos de yngre.

4.2.5 Det venstreradikale partiet, Venstresocialisterne (VS).

Tabell 4.9 VS sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

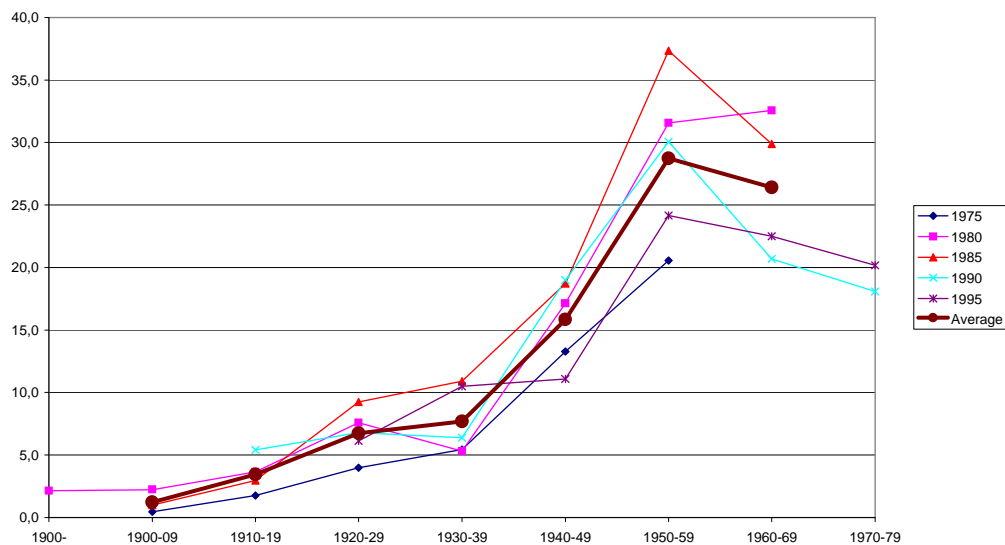
Venstresocialistene	Gj.snitt av						Lor		Kohorter				Lor		Lor	
	Perioder	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mf kr. f	kgr-50	f	kgr-60	
1975	18,7	10	1,5		1,5	14,4	2,40	1,7	4,0	20,6		2,9	2,18			
1980	32,1	19,6	2,9	2,8	2,9	25,9	2,48	3,6	7,6	31,6	32,6	5,6	2,05	2,10		
1985	33,7	32,1	8,2	1,3	4,8	32,9	2,29	3,0	9,2	37,3	29,9	6,1	2,22	1,88		
1990	22,2	27,2	7,0	4,5	5,8	24,7	1,68	5,4	6,8	30,0	20,7	6,1	1,89	1,39		
1995	19,0	27,5	6,8	4,9	5,9	23,3	1,58		6,1	24,1	22,5	3,1	2,31	2,22		
Average	25,1	23,3	5,3	3,4	4,1	24,2	2,09	3,4	6,7	28,7	26,4	4,7	2,13	1,90		

Venstresos./Alder

Figur 4.17 VS/Alder.

Venstresos./Kohort

Figur 4.18 VS/Kohort.

Venstresocialisterne (Den venstresosialistiske partifamilien)

For det venstreradikale partiet *Venstresocialisterne* (VS) så viser hovedprofilen (aldersfiguren 4.17) at de tre yngste aldersgruppene gir en vesentlig høyere oppslutning i forhold til de fire eldste aldersgruppene. Det er store periodiske forskjeller i materialet, men den gjennomsnittlige logaritme verdien for alder er på hele 2,09 (tabell 4.9). Dette er den høyeste verdien som er målt for samtlige partier i Danmark.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,18) viser en klar forskjell i støtten mellom de ulike kohortene med høyest støtte fra kohortene 1950-9 og 1960-9. Formen på hovedprofilen og de høye logaritmeverdiene på 2,13 og 1,90 (gjennomsnittsverdier) er klare indikatorer for en kohortoppslutning til partiet.

Danske partier vurdert samlet og i forhold til hypotesene

Tabell 4.51 DANMARK Gjennomsnittlige logaritmeverdier for utvalgte alder og kohortgrupper				
Parti	Partifamilie	Alder	Kohortene	
			Fkgr-50	Fkgr-60
<i>Fremskridtspartiet</i>	Den høyreorienterte partifamilien	0,21	0,04	0,07
<i>Konservative Folkeparti</i>	Den konservative partifamilien	-0,38	-0,50	-0,19
<i>Venstre og Det Radikale Venstre</i>	Den liberale partifamilien	-0,47	-0,69	-0,66
<i>Socialdemokratiet</i>	Den sosialdemokratiske partifamilien	-0,49	-0,32	-0,44
<i>Venstresocialisterne</i>	Den venstresosialistiske partifamilien	2,09	2,13	1,90

Hypotese nr. 1 (Inglehart) får støtte fra *Venstresocialisterne* sin klare generasjons oppslutning fra de yngste generasjonene.

Hypotese nr. 2 (Flanagan) får støtte for den ”liberale” delen fra Venstresocialisternes generasjonsoppslutning. *Fremskridtspartiet* mister oppslutning fra samtlige grupper og de mangler en klar kohort effekt. Av de tre ”old politics” partiene så mangler alle en kurvlineær livssyklus effekt.

Sosialdemokratene og de liberale får høyere oppslutning jo eldre aldersgruppene er (nesten lineært forhold), mens de konservative får litt høyere oppslutning fra de eldste. Hypotesen fanger inn den liberale delen av hypotesen, mens de andre delene ikke passer med empirien godt nok.

Partivalg hypotese nr. 3 får kun støtte fra en kraftig økning til de liberale for perioden 1995, men denne økningen gjelder kun for en periode og er sannsynligvis basert på en periodeeffekt.

Partivalg hypotese nr. 4 er vanskelig å få analysert siden det kristelig-demokratiske partiets oppslutning er for lavt, og de konservative har en profil som ikke passer med andre konservative eller kristelig-demokratiske partier.

4.3 Frankrike

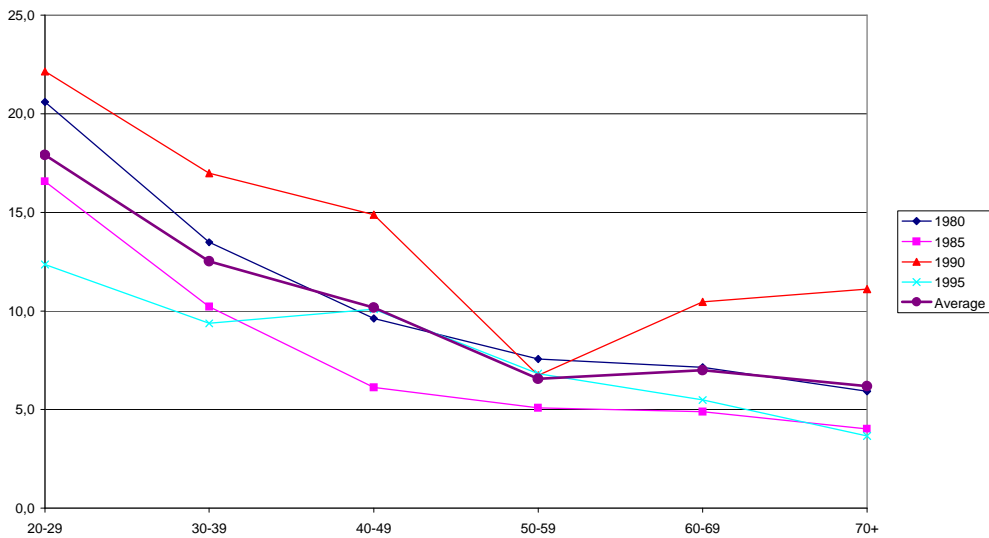
Med et stort flertall på 80 % ble den nye konstitusjonen vedtatt i 1958. Hovedlinjene til den nye konstitusjonen ble skrevet få uker etter at de Gaulle ble innsatt som statsminister i den fjerde republikk. Presidenten fikk en sterkere stilling og fikk ansvaret for å utnevne statsministeren. Statsministeren fikk i sin tur ansvaret for å utnevne resten av regjeringen (Safran 1998:130-1). Flertallsvalg i enmannskretser med to omganger ble benyttet fra 1958 og frem til 1986. I første valgomgang krevdes det 50 % oppslutning for å bli valgt som president, mens simpelt flertall holder i den andre valgomgangen. Fra 1986 ble det benyttet PR i de franske valgene og med fylkene (départements) som valgkretser. På nasjonalt nivå ble det innført en sperregrense på 5 % (Heidar & Berntzen 1995:223). Problemet dukker opp når presidentens fløy sitter med regjeringen og mister flertallet i parlamentet. Noe som skjedde under Mitterand i 1986 og 1993. Mitterand valgte til slutt å utnevne en gaullistisk regjering (Safran 1998:131).

4.3.1 Miljøpartiet Ecologistes.

Tabell 4.10 Miljøpartiet Ecologiste sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

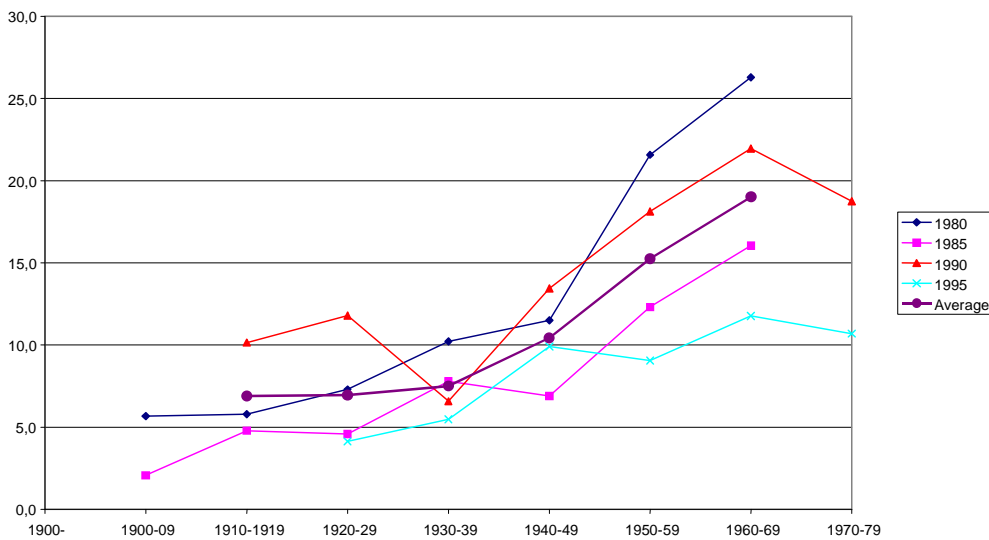
Franske partiet	Alder							Kohorter						
	20-29	30-39	60-69	70+	Gj.snitt av 60-69/70+	20-29/30-39	Lor	1910-19	1920-29	1950-59	1960-69	Mfkr. fkggr-50	Lor	Lor
1980	20,6	13,5	7,1	5,9	6,5	17,0	1,08	5,8	7,3	21,6	26,3	6,5	1,37	1,63
1985	16,6	10,2	4,9	4,0	4,5	13,4	1,20	4,8	4,6	12,3	16,1	4,7	1,05	1,36
1990	22,1	17,0	10,5	11,1	10,8	19,6	0,70	10,1	11,8	18,1	22,0	11,0	0,58	0,83
1995	12,4	9,4	5,5	3,7	4,6	10,9	0,93		4,1	9,1	11,8	4,1	0,84	1,13
Average	17,92	12,51	7,00	6,18	6,59	15,21	0,98	6,9	7,0	15,3	19,0	5,3	0,77	1,23

Ecologiste/Alder

Figur 4.19 Ecologiste/Alder.

Ecologiste/Kohort

Figur 4.20 Ecologiste/Kohort.

Les Verts (De Grønne) og Génération Ecologie (miljøpartier)

I 1973 stilte Franske naturvernere for første gang til valg, men de var splittet på grunn av personlige motsetninger. I 1984 ble *Les Verts* (De Grønne) etablert, og representerte miljøbevegelsen i politikken alene frem til 1990. Da ble *Génération Ecologie* dannet, og det var den sittende miljøvernministeren Brice Lalonde som stiftet partiet med velsignelse av Mitterand (Heidar & Berntzen 1995:228).

Kritikere hevder at det var andre hensyn enn de rent miljøvernmessige som lå bak dannelsen av et nytt miljøparti, men uansett så fikk Frankrike to store miljøvern partier. I analysen så blir de to vurdert samlet.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,19) viser en høy oppslutning til partiet fra de yngste aldersgruppene, mens de eldre i liten grad støtter partifamilien.

Logaritmeverdien på 0,98 (figur 4,10) bekrefter denne oppslutningsprofilen. Til tross for periodiske variasjoner i den absolutte oppslutningen, så påvirker ikke dette de relative forskjellene mellom aldersgruppene.

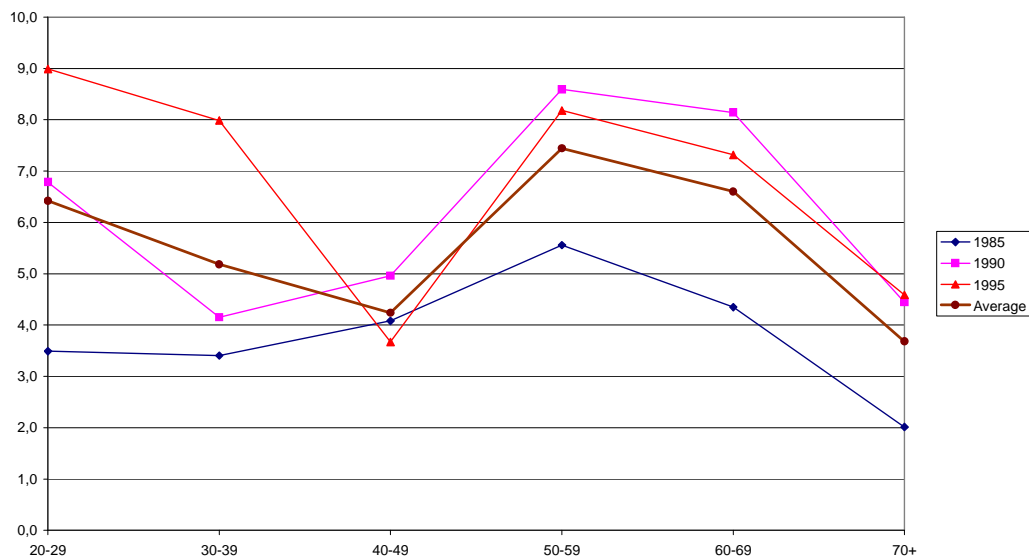
I hovedprofilen (kohortfiguren 4,20) kommer det klart frem at partiene får mye høyere oppslutning fra kohortene 1950-9 og 1960-9. De gjennomsnittlige logaritmeverdiene ligger på 0,77 for kohorten 1950-9 og 1,23 for kohorten 1960-9 (tabell 4,10). Verdiene støtter antagelsen om en kohorteffekt og det dannes en ”knekk” i profilen som indikerer en kohorteffekt.

4.3.2 Det høyreorienterte partiet FN (Front National).

Tabell 4.11 FN sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

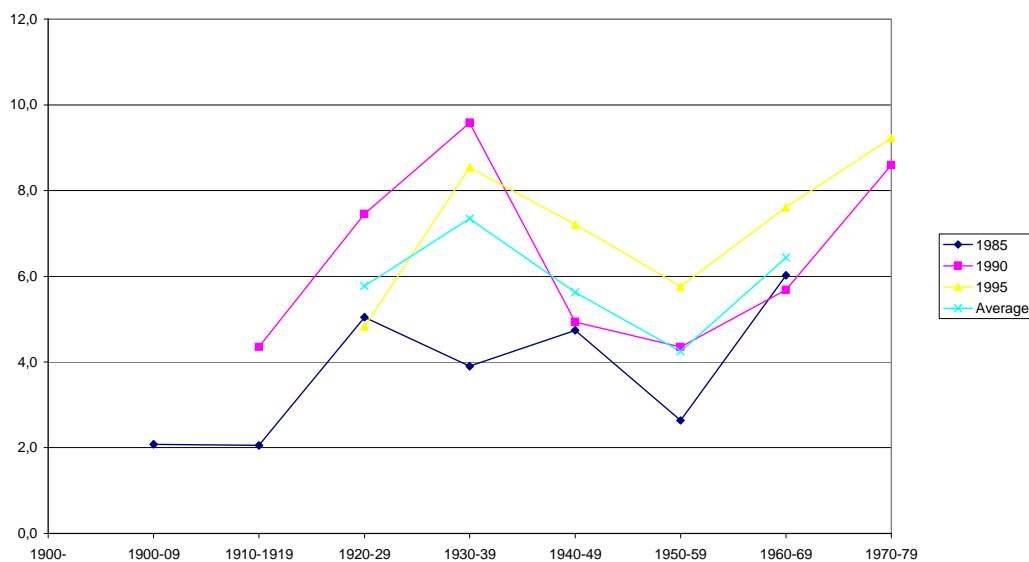
Franske partiet Front Nat:							Kohorter							
Periode	Alder				Gj.snitt av	Lor		1910-199	1920-9	1950-9	1960-9	Lor		
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39	Mfkr.					fkgr-50	fkgr-60	
1985	3,5	3,4	4,3	2,0	3,2	3,4	0,08	2,1	5,0	2,6	6,0	3,6	-0,31	0,55
1990	6,8	4,2	8,1	4,4	6,3	5,5	-0,15	4,3	7,5	4,3	5,7	5,9	-0,32	-0,04
1995	9,0	8,0	7,3	4,6	6,0	8,5	0,38		4,8	5,8	7,6	4,8	0,19	0,49
Average	6,4	5,2	6,6	3,7	5,1	5,8	0,11		5,8	4,2	6,4	4,8	0,00	0,33

Front Nat./Alder

Figur 4.21 FN/Alder.

Front Nat./Kohort

Figur 4.22 FN/Kohort.

Front National (Den høyreorienterte partifamilien)

Front National (FN) er blitt plassert i den høyre orienterte partifamilien. Partiet ble dannet av Jean-Marie Le Pen i 1972. Partiet betrakter seg om et nasjonalt og sosialt parti, men de har signalisert klare intensjoner om å bygge opp en sterk stat. Partiet aviser ideen om at alle mennesker er like, men de motsetter seg ikke likhet ovenfor loven (med unntak for utlendinger). De har beskyldt immigranter for å være hovedansvarlige for sosial uro, kriminalitet, arbeidsløshet og trygde misbruk. Partiet har forfektet løsninger som går i retning av masse utvisning (Safran 1993:19-21).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,21) danner en s-kurve med lavest oppslutning fra aldersgruppen 40-9 og høyest oppslutning fra aldersgruppen 50-9. Partiet kaprer velgere i de fleste aldersgrupper, men med lavest oppslutningen får de fra aldersgruppene 40-9 og 70+. Hovedprofilen gir et rimelig godt bilde for samtlige tre perioder.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,22) viser at partiet får høyest oppslutning fra kohorten 1930-9 og nest høyest fra kohorten 1960-9. Hovedprofilen gir et godt bilde av periodene 1990 og 1995, men ikke for perioden 1985. Partiet får relativt lavere oppslutning fra kohorten 1950-59 i forhold til de andre kohortene.

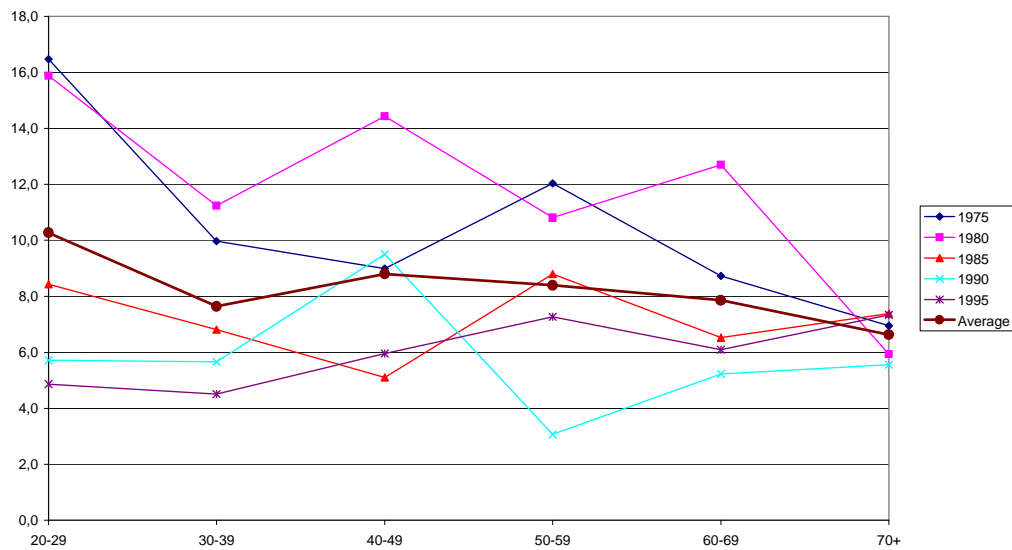
Oppslutningsprofilen er litt for sammensatt til å si noe sikkert i forhold til alders- og kohorteffekter, men partiet får over tid nokså høy oppslutning fra kohorten 1930-9 og meget lav oppslutning fra kohorten 1950-9. Så partiet får en viss kohorteffekt i forhold til disse to kohortene.

4.3.3 Det kommunistiske partiet PCF (Parti Communiste Francais).

Tabell 4.12 PCF sin log odds ratio for alder og kohort:

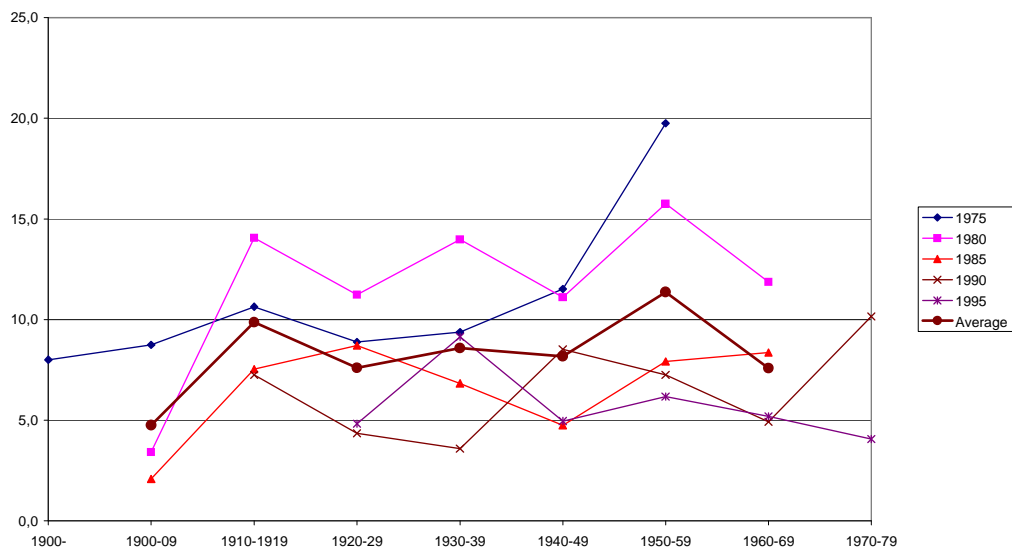
Franske partiet PC.							Kohorter						
Periode	Alder				Gj.snitt av: 60-69/70+	20-29/30-39	Lor	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr. fkgr-50	Lor fkgr-60
	20-29	30-39	60-69	70+									
1975	16,5	10,0	8,7	6,9	7,8	13,2	0,58	10,6	8,9	19,8	9,8	0,82	
1980	15,9	11,2	12,7	5,9	9,3	13,6	0,42	14,0	11,2	15,7	11,9	12,6	-0,07
1985	8,4	6,8	6,5	7,4	7,0	7,6	0,10	7,5	8,7	7,9	8,4	8,1	-0,03
1990	5,7	5,7	5,2	5,6	5,4	5,7	0,06	7,2	4,3	7,2	4,9	5,8	0,24
1995	4,9	4,5	6,1	7,3	6,7	4,7	-0,38		4,8	6,2	5,2	4,8	0,26
Average	10,3	7,6	7,9	6,6	7,24	8,96	0,16	9,9	7,6	11,4	7,6	8,2	0,31

PC/Alder

Figur 4.23 PCF/Alder.

PC/Kohort.

Figur 4.24 PCF/Kohort.

Parti Communiste Francais (Den kommunistparti familien)

Kommunistpartiet (PCF) ble stiftet i 1920. *Parti Socialiste* mistet mange av sine medlemmer og nøkkelpersonell til kommunistpartiet (Bell & Criddle 1994:112). Til tross for at partiet har dominert venstresiden i Fransk politikk, så har de blitt isolert fra å påvirke regjeringens politikk. I 1972 kom de ut av isolasjonen ved å bli med i et fellesprogram sammen med andre venstrepartier og grupperinger. Partiet fjernet seg fra Sovjet og endret enkelte av sine politiske holdninger som for eksempel at de ble for religionsfrihet (Sassoon 1996:536-42).

Periodeprofilene (aldersfiguren 4,23) er svært ulike, men til sammen så dannes det en meget jevn hovedprofil. Litt høyere oppslutning fra de yngste (20-9) og litt lavere fra de eldste (70+). Og med en logaritme verdi på kun 0,16 (tabell 4,12). Det kan virke som om oppslutningsprofilen endres over tid. Profilen endres fra å få høyere oppslutning fra de unge til å få relativt høyere oppslutning fra de eldre. Logaritmeverdiene endres fra 0,58 (1975) til -0,38 (1995) og verdiendringen støtter en tolkning om at oppslutningsprofilen endrer seg over tid.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,24) viser at partiet får lavest oppslutning fra kohortene 1900-9 og 1960-9, og at partiet får høyest oppslutning fra kohorten 1950-9. Logaritmeverdiene er på 0,31 for kohorten 1950-9 og -0,03 for kohorten 1960-9. Kohorten 1950-9 gir paritet relativt høyere oppslutning enn de andre, men det er tvilsomt om dette er en reell kohorteffekt fordi logaritmeverdiene er for lave.

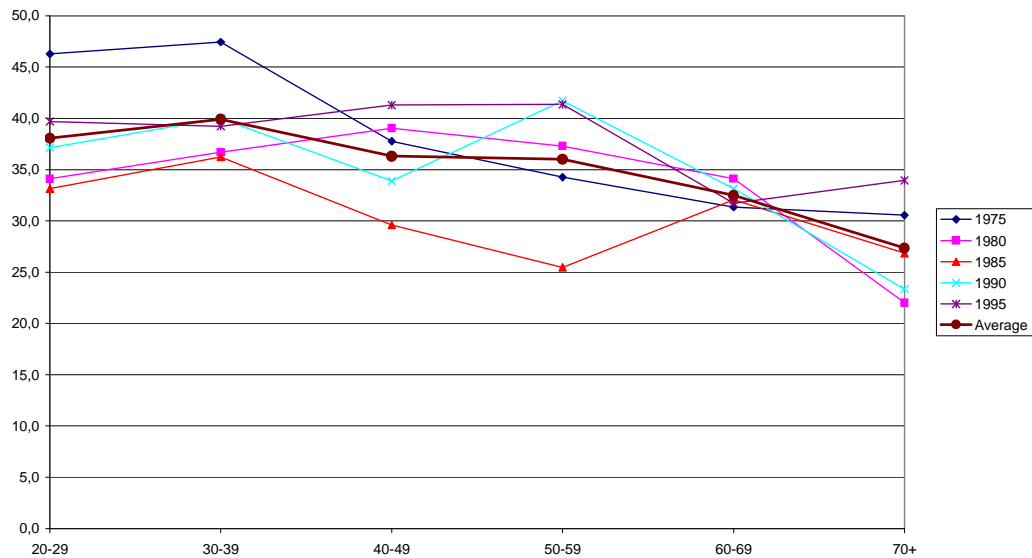
Kommunistpartiet mister oppslutning, og denne endringen påvirker også profilene med store periodiske forskjeller. Det er derfor vanskelig å gi en sikker konklusjon i forhold til alder- og kohorteffektene, men partiet mister oppslutning og særlig de unge forlater partiet.

4.3.4 Det sosialdemokratiske partiet PS (Parti Socialiste).

Tabell 4.13 PS sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

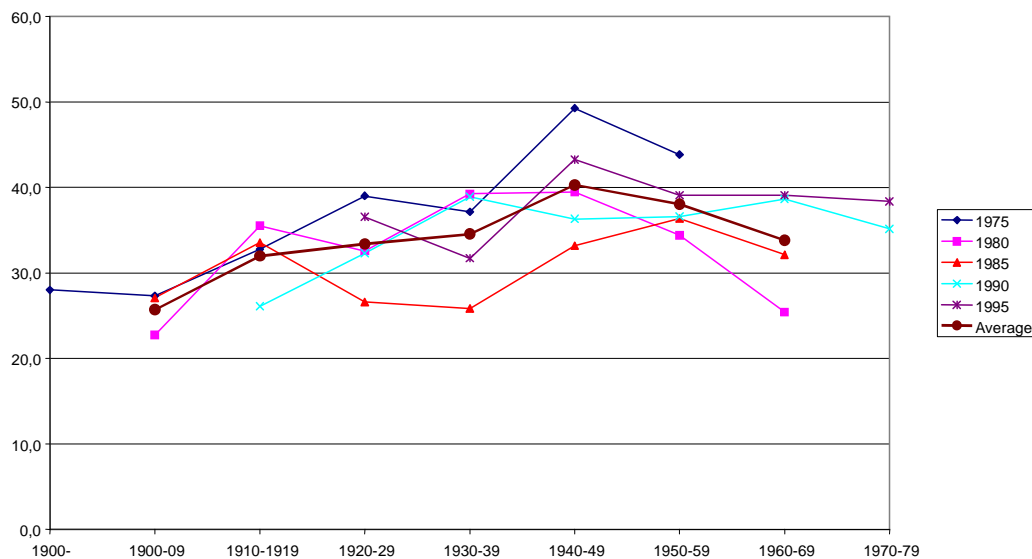
Franske partiet PS.								Kohorter						
Periode	Alder				Gj.snitt av:		Lor		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Lor	
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39						Mfkr.	fkgr-50	fkgr-60
1975	46,3	47,4	31,3	30,6	31,0	46,9	0,68	32,8	39,0	43,8		35,9	0,33	
1980	34,1	36,7	34,1	22,0	28,1	35,4	0,34	35,5	32,6	34,4	25,4	34,1	0,02	-0,42
1985	33,1	36,2	32,1	26,8	29,5	34,7	0,24	33,6	26,6	36,4	32,1	30,1	0,28	0,09
1990	37,1	40,0	33,1	23,3	28,2	38,6	0,47	26,1	32,3	36,6	38,6	29,2	0,34	0,42
1995	39,7	39,2	31,7	33,9	32,8	39,5	0,29		36,6	39,1	39,1	36,6	0,11	0,11
Average	38,1	39,9	32,5	27,3	29,91	39,0	0,40	32,0	33,4	38,1	33,8	33,2	0,22	0,05

PS/Alder

Figur 4.25 PS/Alder.

PS/Kohort

Figur 4.26 PS/Kohort.

Parti Socialiste (Den sosialdemokratiske partifamilien)

Parti Socialiste (PS) ble grunnlagt i 1905 og tilhører den sosialdemokratiske partifamilien. Det var først under Mitterand sin ledelse at partiet fikk innflytelse i Fransk politikk. Mitterand ble valgt til leder og presidentkandidat for partiet fra 1971, og han ble valgt til president 10 år senere. Suksessen hviler på en allianse av ulike venstre partier med et fellesprogram som også inkluderer kommunistpartiet (Belle & Criddle 1994:112,114).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,25) viser at partiet øker sin oppslutning jo yngre aldersgruppen er. Den gjennomsnittlige logaritmeverdien er på 0,40 (tabell 4,13) og går overens med inntrykket fra hovedprofilen. Hovedprofilen gir et greit bilde av samtlige perioder, men den klare aldersprofilen svekkes over tid. I 1975 så var logaritmeverdien for alder på 0,68 mens den hadde falt til 0,29 i 1995. Partiet sin aldersprofil endres over tid ved at den relative forskjellen mellom aldersgruppene jevnes ut.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,26) viser at partiet øker sin oppslutning jo yngre kohortene er. Høyest oppslutning fra kohorten 1940-9 og noe lavere oppslutning fra de to yngste kohortene. En viss kohorteffekt antydes for kohorten 1940-9 på grunn av høyere oppslutning og ”knekken” på profilen, men dette inntrykket skyldes i stor grad kohorten sin høye oppslutning i 1975.

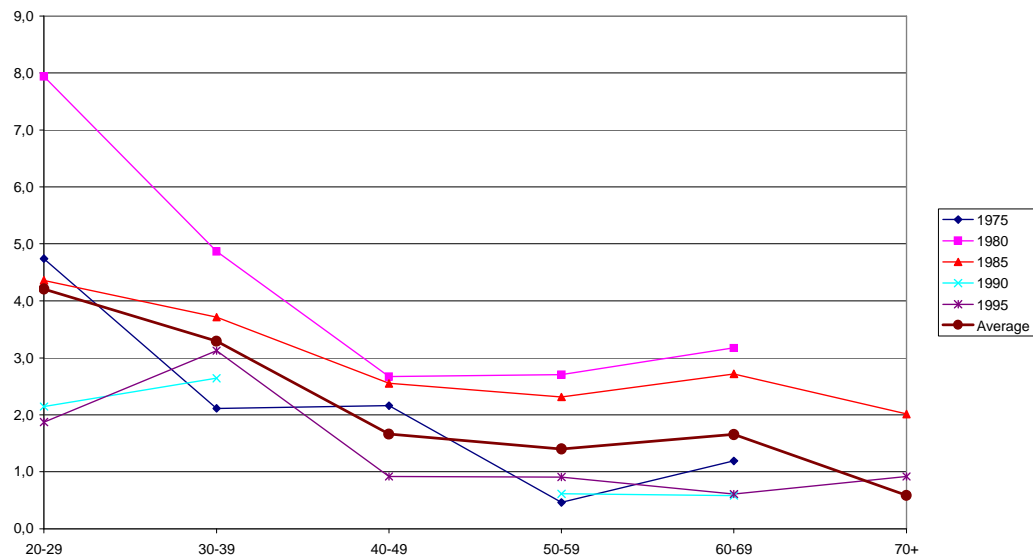
Partiet har en moderat økning jo yngre aldersgruppen er og som skyldes hovedsakelig en alderseffekt. En mulig kohorteffekt i oppslutningen fra kohorten 1940-9 avvises fordi hovedprofilen i for stor grad ble påvirket av kohorten sin høye oppslutning i perioden 1975.

4.3.5 Det venstreradikale partiet PSU (Parti Socialiste Unifié).

Tabell 4.14 PSU sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

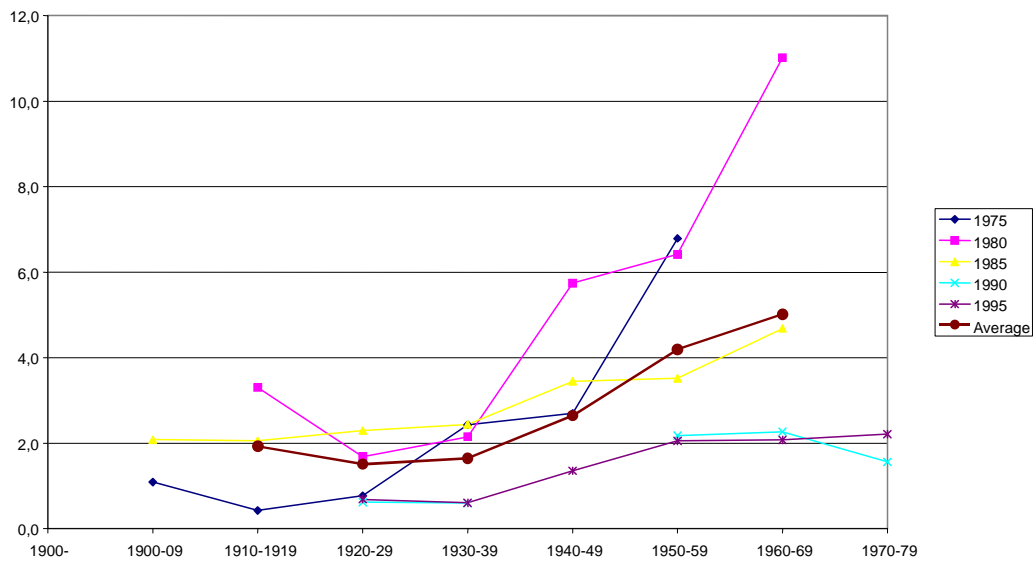
Franske partiet PSU:														
Periode	Alder				Gj.snitt av:			Kohorter						
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39	Lor	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor	Lor
1975	4,7	2,1	1,2		1,2	3,4	1,08	0,4	0,8	6,8		0,6	2,49	
1980	7,9	4,9	3,2		3,2	6,4	0,74	3,3	1,7	6,4	11,0	2,5	0,98	1,58
1985	4,4	3,7	2,7	2,0	2,4	4,0	0,55	2,1	2,3	3,5	4,7	2,2	0,50	0,79
1990	2,1	2,6	0,6	0,0	0,3	2,4	2,13		0,6	2,2	2,3	0,6	1,27	1,31
1995	1,9	3,1	0,6	0,9	0,8	2,5	1,20		0,7	2,1	2,1	0,7	1,11	1,12
Average	4,2	3,3	1,7	1,0	1,56	3,75	1,14	1,9	1,5	4,2	5,0	1,3	1,27	1,20

PSU/Alder

Figur 4.27 PSU/Alder.

PSU/Kohort

Figur 4.28 PSU/Kohort.

Parti Socialiste Unifié (Det venstresosialistiske partifamilien)

Parti Socialiste Unifié (PSU) ble etablert av tidligere sosialister, kommunister og andre venstreradikale som var imot dannelsen av den femte republikk (Heidar & Berntzen 1995: 225). Partiet er plassert i den venstresosialistiske partifamilien.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,27) viser en meget høy oppslutning fra de unge og en meget lav oppslutning fra de eldre. Den gjennomsnittlige logaritmeverdien støtter aldersfiguren med en verdi på 1,14 (tabell 4,14). Hovedprofilen er representativ for samtlige perioder til tross for visse periodiske variasjoner.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,28) viser at det er kohortene 1950-59 og 1960-69 som gir partiet høyest oppslutning. Logaritme verdiene er på 1,27 (kohorten 1950-9) og 1,20 (kohorten 1960-9) (tabell 4,14) og de støtter hovedinntrykket fra kohortfiguren. Inntrykket er at *Parti Socialiste Unifié* får en meget klar generasjonsoppslutning fra de yngste generasjonene.

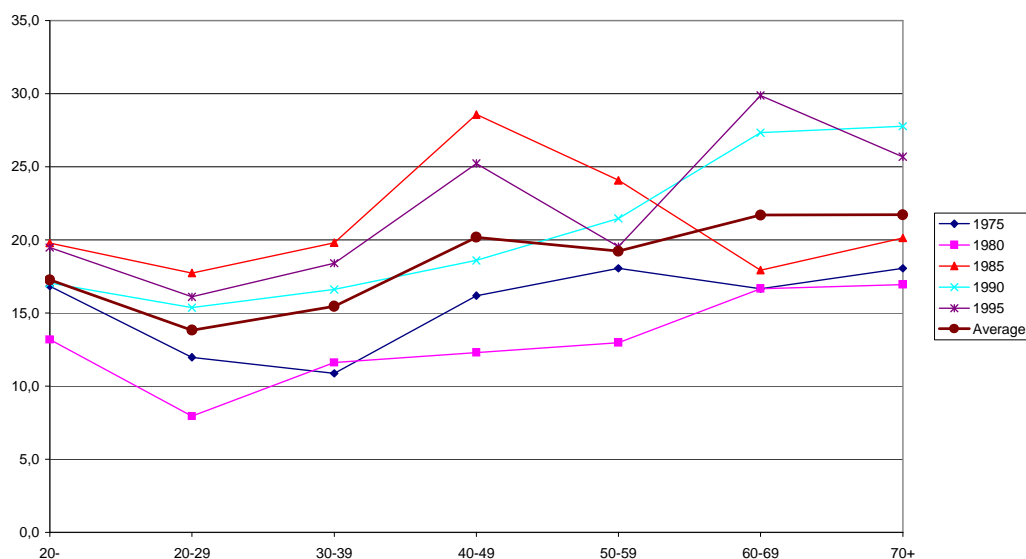
Partiet har store periodiske forskjeller i sin oppslutning, men dette endrer ikke kohorteffektene for kohortene 1950-59 og 1960-69. *Parti Socialiste Unifié* har en klar generasjonsoppslutning fra sine velgere.

4.3.6 Det konservative partiet RPR.

Tabell 4.15 RPR sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

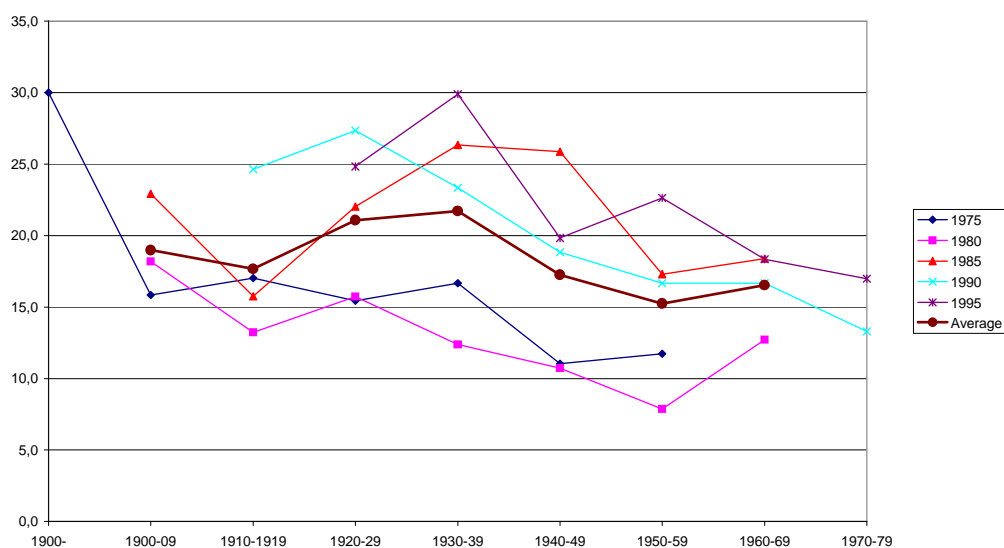
Franske partiet RPR:							Kohorter							
Periode	Alder				Gj.snitt av 60-69/70+	Lor	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor fkgr-50	Lor fkgr-60	
	20-29	30-39	60-69	70+										
1975	12,0	10,9	16,7	18,1	17,4	11,4	-0,49	17,0	15,4	11,7	16,2	-0,38		
1980	7,9	11,6	16,7	16,9	16,8	9,8	-0,62	13,2	15,7	7,9	12,7	-0,68	-0,15	
1985	17,7	19,8	17,9	20,1	19,0	18,8	-0,02	15,8	22,0	17,3	18,4	18,9	-0,11	-0,03
1990	15,4	16,6	27,3	27,8	27,6	16,0	-0,69	24,6	27,3	16,7	16,7	26,0	-0,56	-0,56
1995	16,1	18,4	29,9	25,7	27,8	17,3	-0,61		24,8	22,6	18,3	24,8	-0,12	-0,39
Average	13,8	15,5	21,7	21,7	21,71	14,64	-0,49	17,7	21,1	15,2	16,5	20,1	-0,37	-0,28

RPR/Alder.

Figur 4.29 RPR/Alder.

RPR/Kohort.

Figur 4.30 RPR/Kohort.

Rassemblement pour la République (Den konservative partifamilien)

Partiet *Rassemblement pour la République* (RPR) er et etterfølgerparti til Frankrikes tidligere president de Gaulle. Partiet er blitt plassert i den konservative partifamilien. Partiet sto også bak den nye republikken som fikk en klarere venstre og høyre politisk dimensjon. I dag ledes partiet av Jacques Chirac (Lecomte 1982:236-7).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,29) viser at partiet får høyere oppslutning jo eldre aldersgruppen er. En logaritmeverdi på -0,49 (tabell 4,15) bekrefter inntrykket fra hovedprofilen. Med unntak for perioden 1985, så gir hovedprofilen et relativt bra bilde av samtlige perioder. I 1985 fikk partiet omtrent like stor oppslutning fra de to yngste i forhold til de to eldste aldersgruppene.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,30) viser at partiet får noe høyere oppslutning jo eldre kohorten er. Det er få tegn på klare kohorteffekter. Kohorten 1930-9 har visse trekk som minner om en kohortoppslutning, men dette skyldes i all hovedsak periodiske forskjeller.

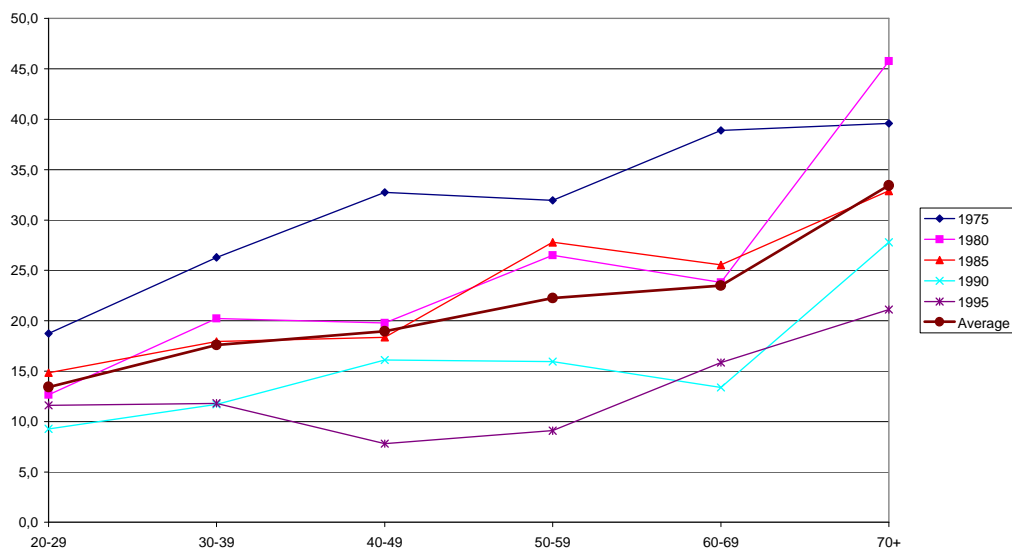
Partiet får en svak til moderat alderseffekt ved at partiet øker sin oppslutning jo eldre velgergruppen er. Det er nokså sterke periodiske forskjeller i oppslutningen, men dette påvirker i mindre grad de relative forskjellene i oppslutningen til de ulike aldersgruppene.

4.3.7 Det liberale partiet UDF.

Tabell 4.16 UDF sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

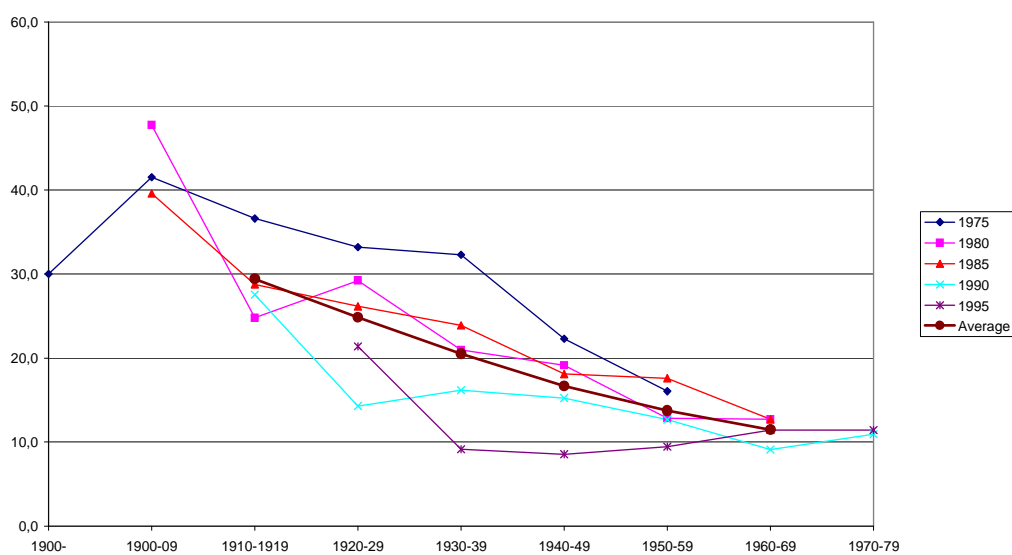
Franske partiet UDF:							Kohorter							
Periode	Alder				Gj.snitt av		Lor	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Lor		
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39						Mfkr.	fkgr-50 fkgr-60	
1975	18,7	26,3	38,9	39,6	39,2	22,5	-0,80	36,6	33,2	16,0		34,9	-1,03	
1980	12,6	20,2	23,8	45,8	34,8	16,4	-1,00	24,8	29,2	12,8	12,7	27,0	-0,92	-0,93
1985	14,8	18,0	25,5	32,9	29,2	16,4	-0,74	28,8	26,1	17,6	12,7	27,5	-0,57	-0,96
1990	9,3	11,7	13,4	27,8	20,6	10,5	-0,79	27,5	14,3	12,7	9,1	20,9	-0,60	-0,97
1995	11,6	11,8	15,9	21,1	18,5	11,7	-0,54		21,4	9,5	11,4	21,4	-0,96	-0,75
Average	13,4	17,6	23,5	33,4	28,46	15,51	-0,77	29,4	24,8	13,7	11,5	26,3	-0,82	-0,90

UDF/Alder

Figur 4.31 UDF/Alder.

UDF/Kohort

Figur 4.32 UDF/Kohort.

Union pour la Démocratie Française (Den liberale partifamilien)

Union pour la Démocratie Française (UDF) er plassert i den liberale partifamilien. Det å betegne UDF som et liberalt parti kan være problematisk. Partiet er et samlingsparti av tre partier som kom fra tre forskjellige partifamilier. Og de var gruppert på hver sine sider i den gamle striden mellom republikken og kirken. Partiet *Centre des Démocrates Sociaux* (CDS) representerte den kristelig-demokratiske partifamilien, mens *Parti Républicain* var en del av det gamle konservative partiet, og partiet *Parti Radical-Socialiste* representerte den republikanske siden i den gamle kirken striden. De to andre partifamiliene representerte kirken (Frears 1988:124-5).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,31) viser at partiet får økende oppslutning jo eldre velgerne er. Det er visse periodiske forskjeller vedrørende oppslutning, men dette endrer ikke hovedinntrykket fra aldersprofilen. Den gjennomsnittlige logaritme verdien er på -0,77 (tabell 4,16) og støtter inntrykket fra hovedprofilen.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,32) viser at partiet øker sin oppslutning jo eldre kohortene er. Kohortfiguren viser ingen klare kohorteffekter selv om kohortene har noe høyere logaritme verdier i forhold til aldersgruppene.

Oppslutningen til UDF øker jo eldre aldersgruppen er og den skyldes en alderseffekt. I tillegg så er det periodiske forskjeller i oppslutningen, men over tid så mister partiet sin oppslutning. De relative forskjellene mellom aldersgruppene svekkes noe når oppslutningen til partiet faller, men partiet beholder sin aldersprofil.

Franske partier vurdert samlet og i forhold til hypotesene

Tabell 4.52 FRANKRIKE Gjennomsnittlige logaritmeverdier for utvalgte alder og kohortgrupper				
Parti	Partifamilie	Alder	Kohortene	
			Fkgr-50	Fkgr-60
<i>Les Verts/Génération Ecologie</i>	Miljøpartiet/Grønne partier	0,98	0,77	1,23
<i>Front National</i>	Den høyreorienterte partifamilien	0,11	0,00	0,33
<i>Parti Communiste Français</i>	Den kommunistiske partifamilie	0,16	0,31	-0,03
<i>Parti Socialiste</i>	Den sosialdemokratiske partifamilien	0,40	0,22	0,05
<i>Parti Socialiste Unifié</i>	Den venstresosialistiske partifamilien	1,14	1,27	1,20
<i>Rassemblement pour la République</i>	Den konservative partifamilien (Gaullister)	-0,49	-0,37	-0,28
<i>Union pour la Démocratie Française</i>	Den liberale partifamilien	-0,77	-0,82	-0,90

Partivalg hypotese nr. 1 (Inglehart) får støtte ved at både miljøpartiet og det venstresosialistiske partiet får en meget klar kohort oppslutning fra de yngste kohortene.

Partivalg hypotese nr. 2 (Flanagan) får kun støtte fra generasjonsfunnet hos miljøpartiene og det venstresosialistiske partiet. Støtten dekker kun den liberale delen av "new politics" antagelsen, mens den autoritære delen ikke får støtte fordi det høyre radikale partiet øker sin oppslutning. "Old politics" delen får en viss støtte fra en livssyklus oppslutning til de konservative (RPR) og de liberale (UDF), men det er kun de konservative (RPR) som har noe som minner om en kurvlineær aldersprofil. Verken sosialistpartiet eller kommunistene passer inn i hypotesen siden de får høyere andel unge velgere i forhold til eldre. Hypotesen beskriver den liberale delen av "new politics" antagelsen rimelig bra, men hypotesen fanger generelt ikke godt nok inn forholdene i Frankrike.

Partivalg hypotese nr. 3 får ingen støtte siden det konservative partiet (RPR) og det liberale partiet (UDF) får høyere oppslutning jo eldre velgerne er.

Partivalg hypotese nr. 4 kan ikke besvares direkte på grunn av at det mangler et selvstendig kristelig-demokratisk parti, men indirekte ved at det gamle kristelig-demokratiske partiet ble så lite at de måtte inngå samarbeid med andre partier.

4.4 Irland

De to største partiene i Irland ble grunnlagt over en nasjonal uenighet om landets selvstendighet i forhold til Storbritannia i 1921-2. *Sinn Féin* hadde forhandlet frem en avtale med Storbritannia, og det var uenigheten over avtalens innhold som lå til grunn for opprettelsen av *Fine Gael* og *Fianna Fail*. *Fine Gael* var for avtalen, mens *Fianna Fail* var imot avtalen (Holmes 1996:191) (Palmer & Colton 1995:813). Disse to partiene har dominert Irsk politikk med Labour som junior partner i regjeringen.

Comhaontas Glas/Green Party (miljøpartiet)

Miljøpartiet ble grunnlagt i 1981 til tross for at landet ikke har noe industri av betydning. Det var Christopher Fettes, en lærer fra Dublin, som startet partiet. Partiet har ikke hatt interne konflikter av betydning noe som har vært vanlig i de andre miljøpartiene (Parkin 1989: 67-71).

Aldersfiguren (figur 4,37) viser at partiet får en meget høy oppslutning fra de aller yngste aldersgruppene. Logaritmeverdiene (tabell 4,19) er på 2,99 for perioden 1990 og 1,78 for perioden 1995.

Kohortfiguren (figur 4,38) viser omtrent det samme som aldersfiguren. Logaritmeverdien for perioden 1995 er på 1,26.

Figurene og logaritmeverdiene gir et godt grunnlag for å hevde at partiets oppslutning baserer seg på en kohortoppslutning fra de yngste kohortene.⁶

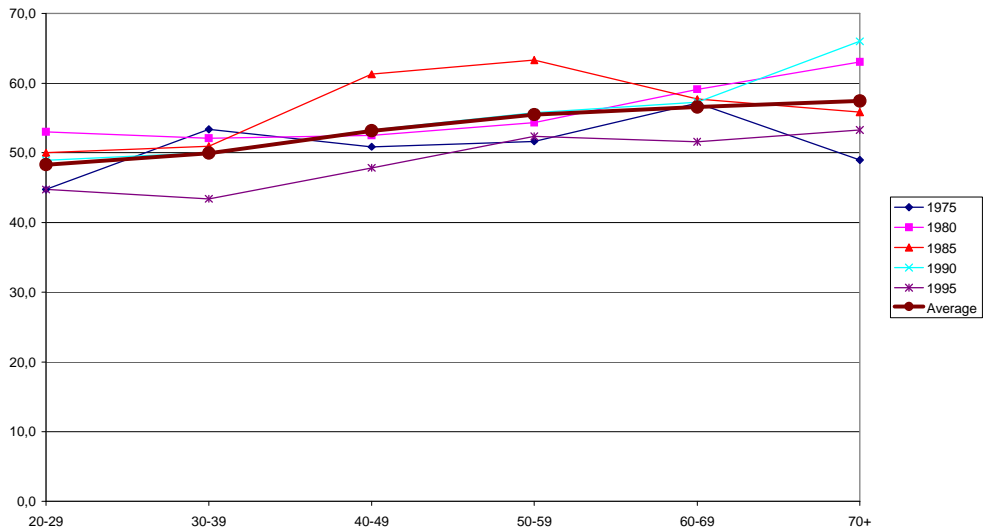
⁶ Figurene til miljøpartiet er plassert på side 79.

4.4.1 Det konservative partiet Fianna Fail.

Tabell 4.17 Fianna Fail sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

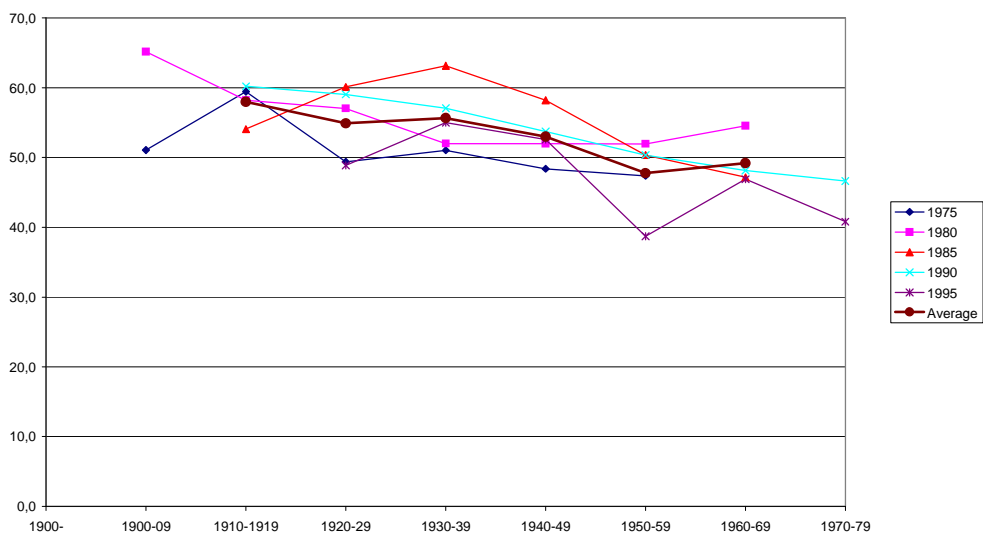
Fianna Fail:							Kohorter							
Periode	Alder				Gj.snitt av 60-69/70+	Gj.snitt av 20-29/30-39	Lor	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Lor		
	20-29	30-39	60-69	70+								Mfkr.	Lor fkgr-50	Lor fkgr-60
1975	44,8	53,4	57,1	49,0	53,1	49,1	-0,16	59,4	49,4	47,4		54,4	-0,28	
1980	53,0	52,1	59,1	63,0	61,1	52,6	-0,35	58,2	57	52	54,5	57,6	-0,23	-0,13
1985	50,0	50,9	57,7	55,9	56,8	50,5	-0,26	54,1	60,1	50,4	47,2	57,1	-0,27	-0,40
1990	48,9	50,0	57,3	66,0	61,7	49,5	-0,50	60,2	59	50,4	48,1	59,6	-0,37	-0,46
1995	44,7	43,4	51,6	53,3	52,5	44,1	-0,34		48,9	38,7	46,9	48,9	-0,42	-0,08
Average	48,3	50,0	56,6	57,4	57,0	49,1	-0,32	58,0	54,9	47,8	49,2	55,5	-0,31	-0,27

Fianna Fail/Alder

Figur 4.33 Fianna Fail.

Fianna Fail/Kohort

Figur 4.34 Fianna Fail.

Fianna Fail (Den konservative partifamilien)

Fianna Fail er plassert i den konservative partifamilien (sammen med *Fine Gael*), og partiet blir regnet som et sentrum-høyre parti. Partiet får støtte fra samtlige sektorer, men støtten er spesielt stor fra småbøndene. *Fianna Fail* har vært det største partiet siden 1932, men mistet sitt absolutte flertall i 1977. Partiet har blitt noe mer sosial konservativ etter 1960 (Holmes 1996: 191-2).

Partiets hovedprofil (aldersfiguren 4,33), viser at partiet øker sin oppslutning jo eldre velgerne er. Logaritmeverdien på -0,32 (tabell 4,17) bekrefter inntrykket fra hovedprofilen. Til tross for en klar aldersprofil så får partiet en meget høy oppslutning fra samtlige aldersgruppene. Hovedprofilen gir et representativt bilde for samtlige perioder.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,34) viser at oppslutningen øker jo eldre kohorten er.

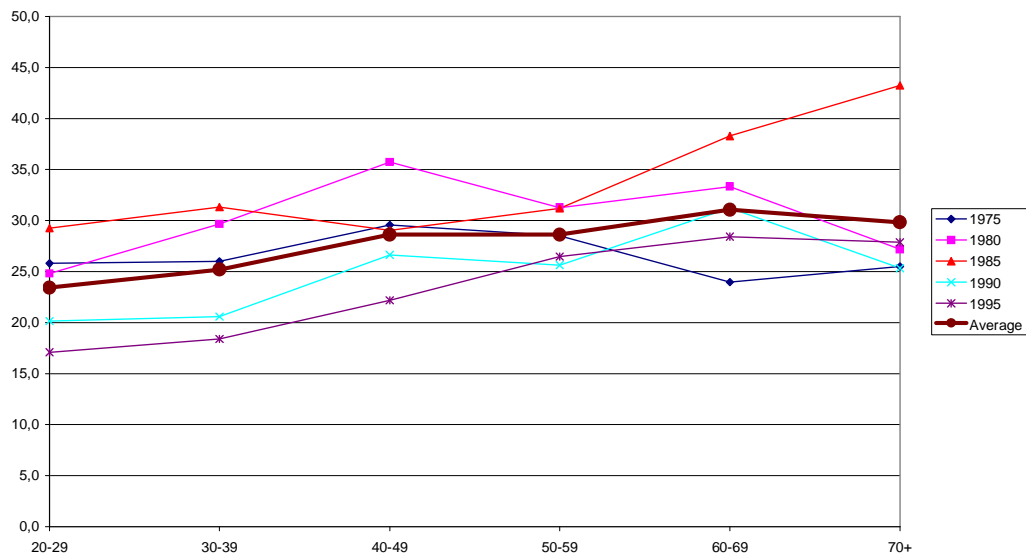
Partiet får en høy oppslutning fra samtlige alder- og kohortgrupper, men de får en alderseffekt ved at de øker sin oppslutning jo eldre velgergruppen er.

4.4.2 Det konservative partiet Fine Gael.

Tabell 4.18 Fine Gael sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

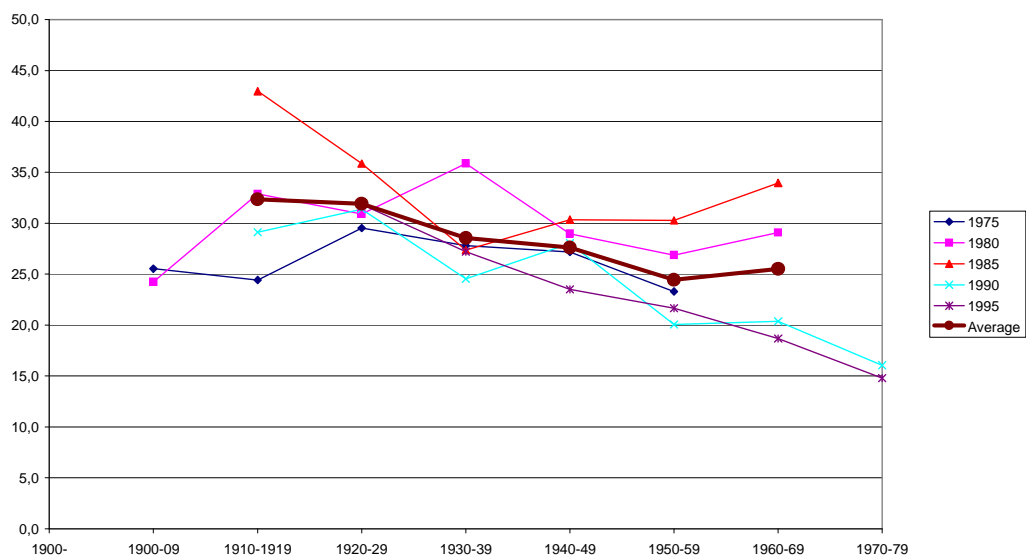
Fine Gael:							Kohorter							
Periode	Alder				Gj.snitt av		Lor	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Lor		
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39	Mfkr.					fkgr-50	fkgr-60	
1975	25,8	26	24	25,5	24,8	25,9	0,06	24,4	29,5	23,3	27,0	-0,19		
1980	24,8	29,7	33,3	27,2	30,3	27,3	-0,15	32,9	30,9	26,9	29,1	31,9	-0,24	-0,13
1985	29,3	31,3	38,3	43,2	40,8	30,3	-0,46	43	35,9	30,3	34	39,5	-0,40	-0,23
1990	20,1	20,6	31,3	25,3	28,3	20,4	-0,43	29,1	31,4	20,1	20,4	30,3	-0,54	-0,53
1995	17,1	18,4	28,4	27,9	28,2	17,8	-0,60	31,9	21,7	18,7	31,9	-0,52	-0,71	
Average	23,4	25,2	31,06	29,8	30,44	24,31	-0,32	32,35	31,92	24,46	25,55	32,1	-0,38	-0,40

Fina Gael/Alder

Figur 4.35 Fine Gael/Alder.

Fina Gael/Kohort

Figur 4.36 Fine Gael/Kohort.

Fine Gael (Den konservative partifamilien)

Fine Gael er plassert i den konservative partifamilien. Partiet blir regnet som et sentrum-høyre parti og får støtte av fra konservative forretningsinteressene og storbøndene. Partiet får støtte fra ulike sosiale grupper til tross for sin økonomiske politikk (Holmes 1996:191-2).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,35) viser at *Fine Gael* øker sin oppslutning jo eldre velgergruppen er. Logaritmeverdien på -0,32 (tabell 4,1) støtter antagelsen om en alderseffekt. Denne alderseffekten har vært under endring fra 1975 med en verdi på 0,06 til -0,60 i 1995 (tabell 4,18). *Fine Gael* sin oppslutningsprofil endres fra å ha en rimelig jevn oppslutning fra samtlige aldersgrupper til å få høyere oppslutning jo eldre aldersgruppen er.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,36) viser at partiet øker sin oppslutning jo eldre kohorten er, men det finnes ingen tegn etter kohorteffekter.

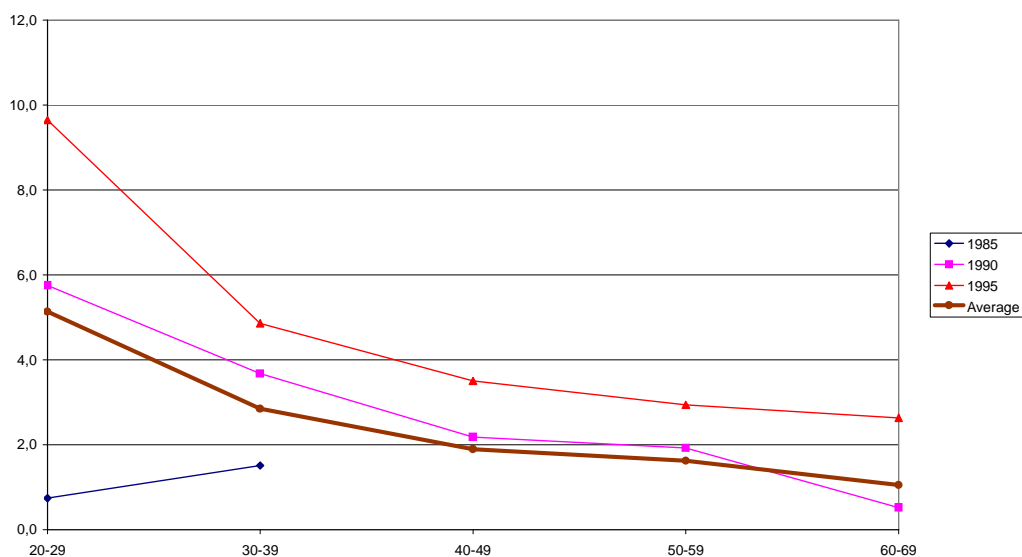
Partiet har en klar aldersprofil i sin oppslutning og den forsterkes over tid. Det er visse periodiske forskjeller i oppslutningen, men jeg kunne ikke finne noen kohorteffekter i materialet for dette partiet.

4.4.3 Miljøpartiet Green Party.

Tabell 4.19 Green Party sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

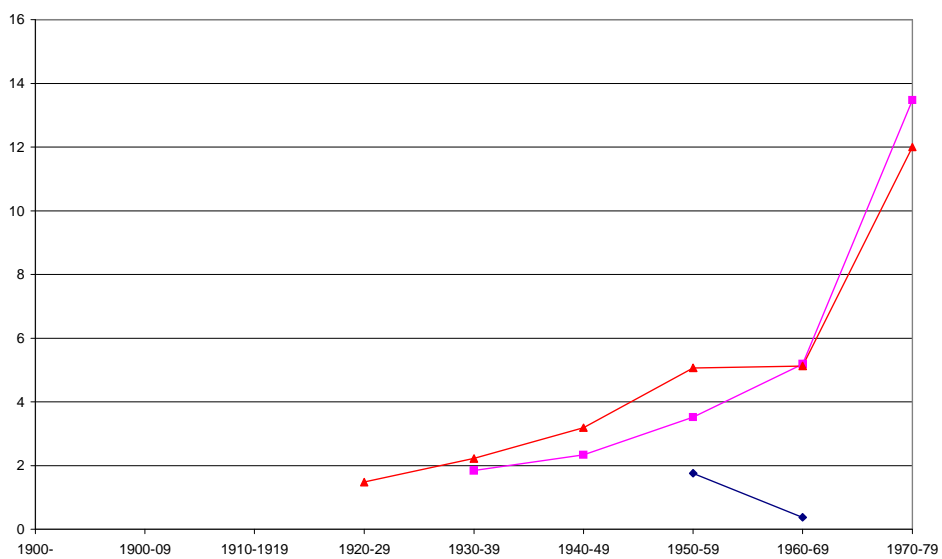
Green Party:														
Periode	Alder				Gj.snitt av		Lor	Kohorter						
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50	fkgr-60
1985	0,7	1,5	0	0	0	1,1		0	0	1,8	0,4	0		
1990	5,8	3,7	0,5	0	0,3	4,8	2,99	0	0	3,5	5,2	0		
1995	9,6	4,9	2,6	0	1,3	7,3	1,78	0	1,5	5,1	5,1	1,5	1,26	1,26
Average	5,4	3,4	1,0	0,0	0,5	4,4	2,39							

Green/Alder

Figur 4.37 Green Party/Alder.

Green/Kohort

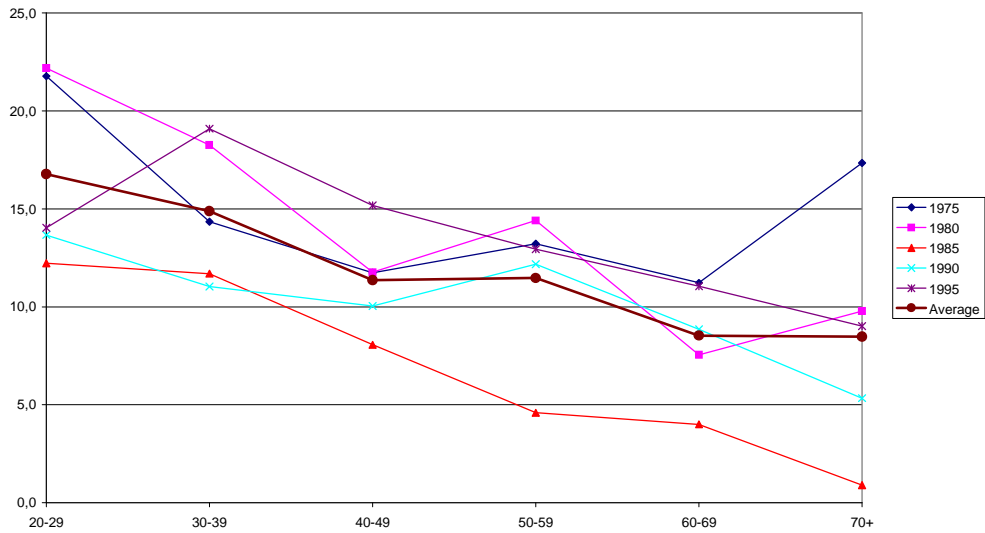
Figur 4.38 Green Party/Kohort.

4.4.4 Det sosialdemokratiske partiet Labour.

Tabell 4.20 Labour sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

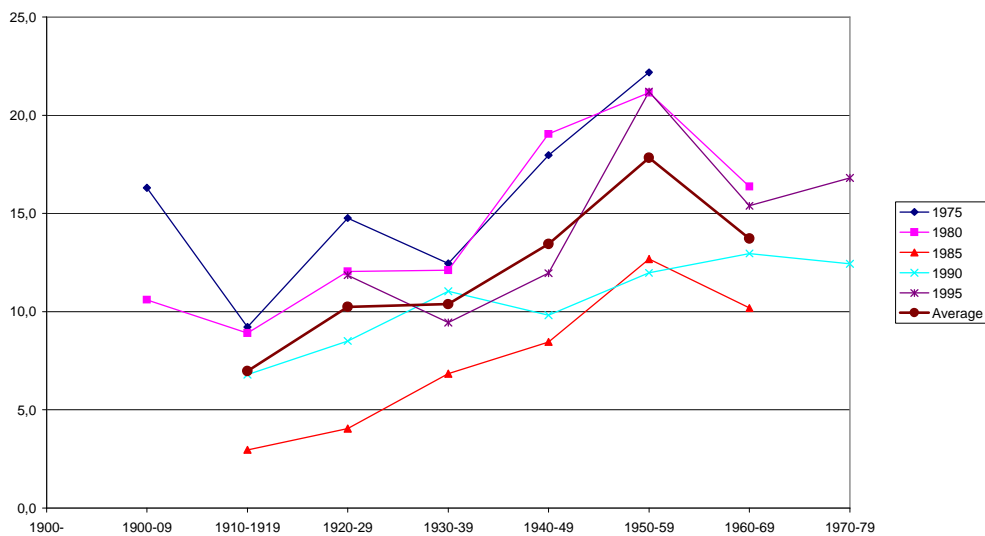
Labour P.								Kohorter							
Periode	Alder				Gj.snitt av	Lor		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor	Lor	Lor
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39						fkgr-50	fkgr-60		
1975	21,8	14,3	11,2	17,3	14,3	18,1	0,28	9,2	14,8	22,2	16,4	12,0	0,74		
1980	22,2	18,3	7,5	9,8	8,7	20,3	0,99	8,9	12	21,1	10,5	0,83	0,52		
1985	12,2	11,7	4,0	0,9	2,5	12,0	1,69	3,0	4,0	12,7	10,2	3,5	1,39		
1990	13,7	11	8,9	5,3	7,1	12,4	0,61	6,8	8,5	12,0	13,0	7,7	0,50		
1995	14,0	19,1	11,1	9,0	10,1	16,6	0,57		11,9	21,2	15,4	11,9	0,69		
Average	16,78	14,88	8,54	8,46	8,50	15,83	0,83	7,0	10,2	17,8	13,8	9,1	0,83		

Labour/Alder

Figur 4.39 Labour Party/Alder.

Labour/Kohort

Figur 4.40 Labour Party/Kohort.

Irish Labour Party (Den sosialdemokratiske partifamilien)

Irish Labour Party ble dannet av fagforeningen i 1912, men deltok i valgkampen først fra 1920. Partiet har vært aktiv med på å utvikle den politiske praksis ved at partiet var den ”arbeidende” opposisjon fordi flere av medlemmene av nasjonalforsamlingen nektet å innta sine plasser. *Fine Gael* tok etter hvert over rollen som opposisjonsparti.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,39) viser at partiet får høyere oppslutning jo yngre aldersgruppen er. Partiet får en logaritmeverdien er på 0,83 (tabell 4,20) som er en nokså høy verdi. Hovedprofilen gir et godt bilde for samtlige perioder. Oppslutningen varierer fra en periode til en annen, men endringene skjer i takt slik at selve profilen opprettholdes.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,40) viser at partiet øker sin oppslutning jo yngre kohorten er og at kohorten 1950-9 gir høyere oppslutning til partiet i forhold til de andre kohortene. Det dannes en ”knekk” i selve hovedprofilen ved at kohorten 1960-9 gir partiet noe lavere oppslutning i forhold til kohorten 1950-9. Logaritmeverdiene ligger på 0,83 for kohorten 1950-9 og for kohorten 1960-9 på 0,64. Figurens profil, ”knekk” og tabellens verdier gir et godt grunnlag for å konkludere med at det finnes en klar kohorteffekt i materialet. Logaritmeverdiene kunne ha vært litt høyere, men det skyldes at verdiene har blitt redusert på grunn av høyere oppslutning fra de eldste alders- og kohortgruppene.

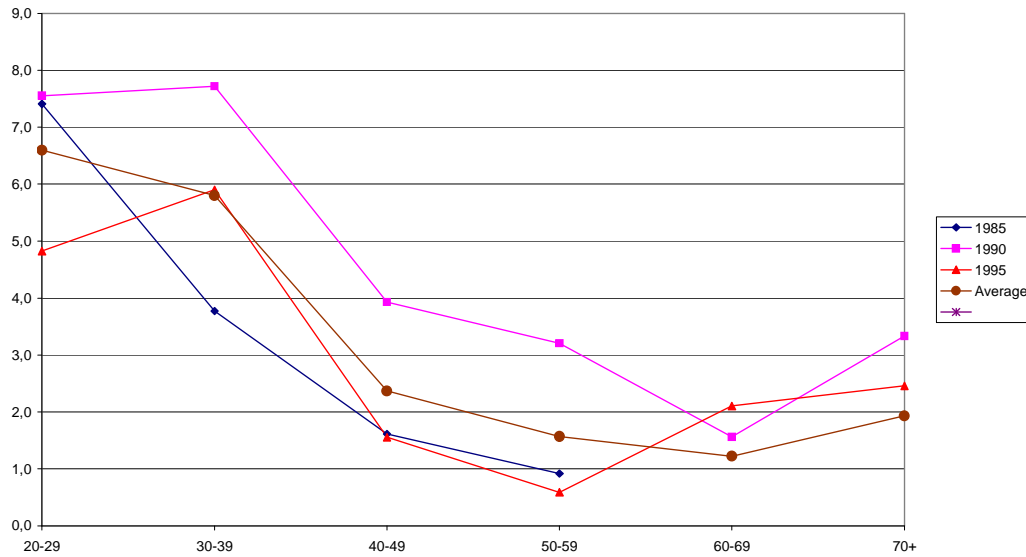
Irish Labour Party får en klar kohortoppslutning fra de yngste kohortene, men partiet får en rimelig høy oppslutning fra den eldste kohorten i tillegg. Kohorten 1900-9 er med i analysen ved to perioder, men da gir kohorten en relativt høy oppslutning til partiet. Denne oppslutningen kan skyldes en kohorteffekt.

4.4.5 Det venstreradikale partiet Workers Party.

Tabell 4.21 Workers Party sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

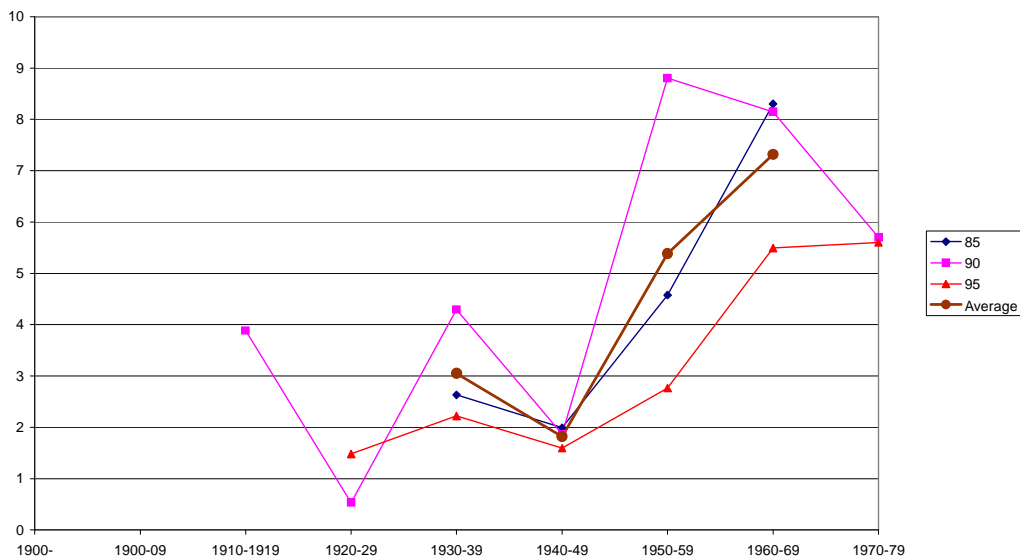
Worker P.							Kohorter								
Periode	Alder				Gj.snitt av		Lor		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Lor		
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39	Mfkr.	fkgr-50					fkgr-60		
1985	7,4	3,8	0	0	0	5,6	1,19	0	0	4,6	8,3	0			
1990	7,6	7,7	1,6	3,3	2,5	7,7	0,89	3,9	0,5	8,8	8,1	2,2	1,46	1,37	
1995	4,8	5,9	2,1	2,5	2,3	5,4			1,5	2,8	5,5	1,5	0,64	1,34	
Average	6,6	5,8	1,2	1,9	2,4	6,2	1,0			5,4	7,3	1,2	1,05	1,35	

Worker P./Alder

Figur 4.41 Workers Party/Alder.

Worker/Kohort

Figur 4.42 Workers Party/Kohort.

Workers Party (Den venstresosialistiske partifamilien)

Workers Party har sin opprinnelse fra en splittelse i *Sinn Féin*, og de mener at klassepolitikken må ha forrang fremfor nasjonalismen. Partiet har blitt plassert i den venstresosialistiske partifamilien (Heidar & Berntzen 1993:129).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,41) viser en meget høy oppslutning fra de to yngste aldersgruppene i forhold til de eldre aldersgruppene. Den gjennomsnittlige logaritme verdien ligger på 1,0 (tabell 4,21) og bygger oppunder inntrykket fra hovedprofilen.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,42) viser at kohortene 1950-9 og 1960-9 gir partiet høyest oppslutning. De gjennomsnittlige logaritmeverdiene (tabell 4,21) er på 1,05 for kohorten 1950-59 og 1,36 for kohorten 1960-69. Begge verdiene samsvarer med hovedprofilen og i tillegg så finnes det en "knekk" i profilen som indikerer en kohorteffekt i materialet.

Partiets oppslutning bygger mye på en kohorteffekt og da særlig ifra kohortene 1950-9 og 1960-9. De høye logaritmeverdiene støtter en kohort konklusjon.

Irske partier vurdert samlet og i forhold til hypotesene

Tabell 4.53 IRLAND Gjennomsnittlige logaritmeverdier for utvalgte alder og kohortgrupper				
Parti	Partifamilie	Alder	Kohortene	
			Fkgr-50	Fkgr-60
<i>Fianna Fail</i>	Den konservative partifamilien	-0,32	-0,31	-0,27
<i>Fine Gael</i>	Den konservative partifamilien	-0,32	-0,38	-0,40
<i>Comhaontas Glas</i>	Miljøpartiet/Grønne partier	2,39		
<i>Irish Labour Party</i>	Den sosialdemokratiske partifamilien	0,83	0,83	0,64
<i>Workers Party</i>	Den venstresosialistiske partifamilien	1,00	1,05	1,35

Hypotese nr. 1 (Inglehart) bekreftets av en klar kohortoppslutning fra de yngste for det venstresosialistiske partiet og miljøpartiet.

Hypotese nr. 2 (Flanagan) får kun støtte for den liberale delen av ”new politics” antagelsen (samme som hypotese 1), mens den autoritære delen ikke blir testet ut på grunn av at det mangler et stort nok parti som kan representere disse verdiene. Siden de konservative partifamiliene mangler en kurvlineær profil og at det sosialdemokratiske partiet får høy oppslutning fra de unge, så passer ikke disse funnene med forventningene i ”old politics” delen av hypotesen. Hypotesen beskriver ikke så bra forholdene i Irland.

Hypotese nr. 3 får ingen støtte ved at det økonomisk orienterte *Fine Gael* øker sin oppslutning jo eldre velgerne er.

Hypotese nr. 4 blir vurdert i forhold til både *Fianna Fail* og *Fine Gael*, og av disse to så er det kun *Fine Gael* som i en viss grad kan bekrefte hypotesen. *Fianna Fail* har bare periodiske variasjoner i sin oppslutning. Hypotesen får bare en delvis støtte fra materialet. Begge partiene ble vurdert som konservative partier og ikke som kristelig-demokratiske partier i forhold til hypotesen.

4.5 Italia

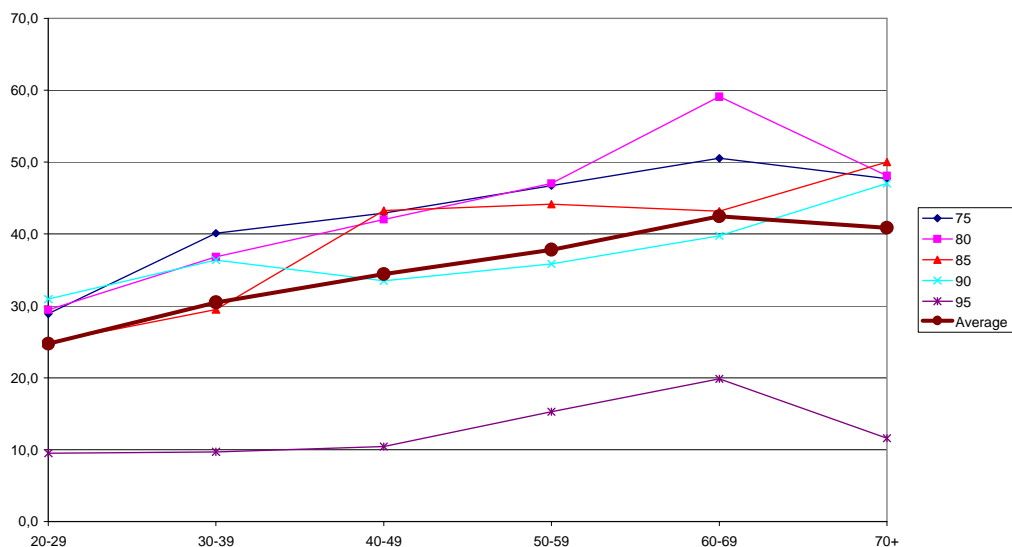
Democrazia Cristiana (DC) dominerte Italiensk politikk fra 1945 og frem til begynnelsen av 1990-tallet. Partiet satt i samtlige regjeringer helt frem til 1994 (Heidar & Berntzen 1993:248). Partiet greide å holde kommunistene unna regjeringsmakten i hele etterkrigstiden, men i kjølvannet av ”Operasjon Rene Hender” og av alle skandalene så ble hele det partipolitiske bildet dramatisk endret.

4.5.1 Det kristeligdemokratiske partiet, DC.

Tabell 4.22 DC sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

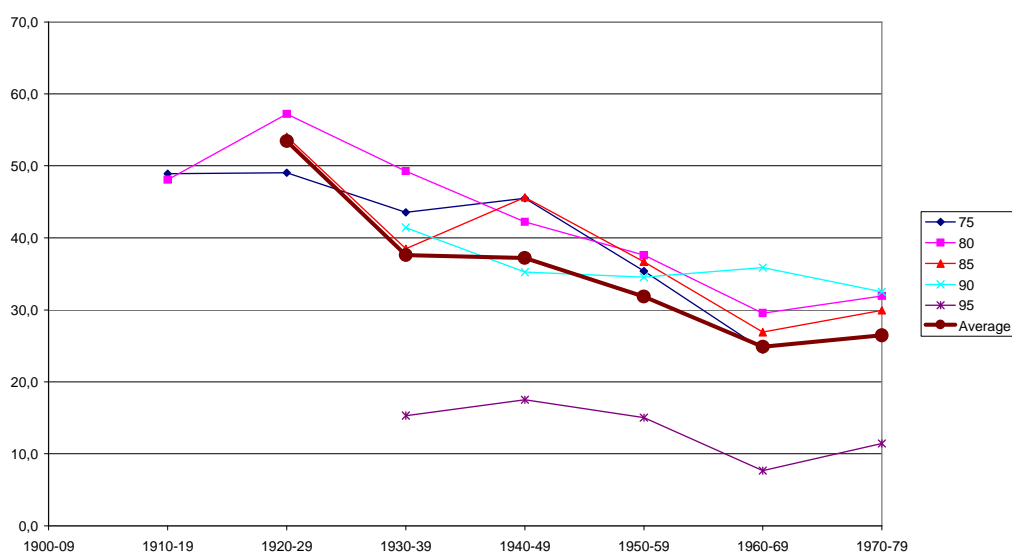
DC. Perioder	Alder				Gj.snitt av		Lor	Kohorter				Lor		
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50	fkgr-60
75	28,9	40,1	50,5	47,7	49,1	34,5	-0,61	48,9	49	35,4	24,5	49,0	-0,56	-1,08
80	29,5	36,8	59,1	48,1	53,6	33,2	-0,85	48,1	57,2	37,6	29,5	52,7	-0,61	-0,98
85	24,9	29,5	43,2	50,0	46,6	27,2	-0,85		54,1	36,7	26,9	54,1	-0,71	-1,16
90	30,9	36,4	39,8	47,1	43,5	33,7	-0,42			34,6	35,9	0,0		
95	9,48	9,7	19,86	11,58	15,7	9,6	-0,56			15,0	7,6	0,0		
Average	24,7	30,5	42,5	40,9	41,7	27,6	-0,66		53,4	31,9	24,9	51,9	-0,63	-1,07

DC/Alder

Figur 4.43 DC/Alder.

DC/Kohort

Figur 4.44 DC/Kohort.

Democrazia Cristiana (DC) (Den kristelig-demokratiske partifamilien)
Democrazia Cristiana (DC) ble etablert som et moderne kristelig-demokratisk parti først i 1945. Partiet består av fraksjoner som representerer de ulike organisasjonene. Partiets ledelse består av lederne fra disse fraksjonene. I 1979 var medlemsmassen på ca. 1,9 millioner medlemmer, og partiet bygde opp en sterk organisasjon for å kunne fronte kommunistene. Partiet har vært pragmatisk og maktorientert siden de har vært med i de fleste regjeringene etter krigen. Men det var først etter at paven anerkjente den Italienske stat at partiet fikk støtte fra både kirken og andre katolske organisasjoner (Irwing 1979: 58-9). Omveltningene i Italiensk politikk på 90-tallet rammet partiet hardt.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,43) viser to sider ved partiets oppslutning over tid. For det første så svekkes partiets oppslutning over tid fra de fleste aldersgrupper, og for det andre så får partiet relativt høyere oppslutning jo eldre aldersgruppen er. Logaritmeverdiene på -0,66 (tabell 4,22) samsvarer med inntrykket fra hovedprofilen og antyder en alderseffekt i materialet.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,44) viser at de eldre kohortene relativt sett støtter partiet i større grad enn de yngre kohortene. Hovedprofilen vurdert i forhold til logaritmeverdiene på -0,63 (kohorten 1950-9) og -1,07 (kohorten 1960-9) antyder en viss kohorteffekt i tillegg til den generelle alderseffekten. Det dannes også en "knekk" i oppslutningen ved at kohorten 1930-9 gir partiet lavere oppslutning i forhold til kohorten 1920-9.

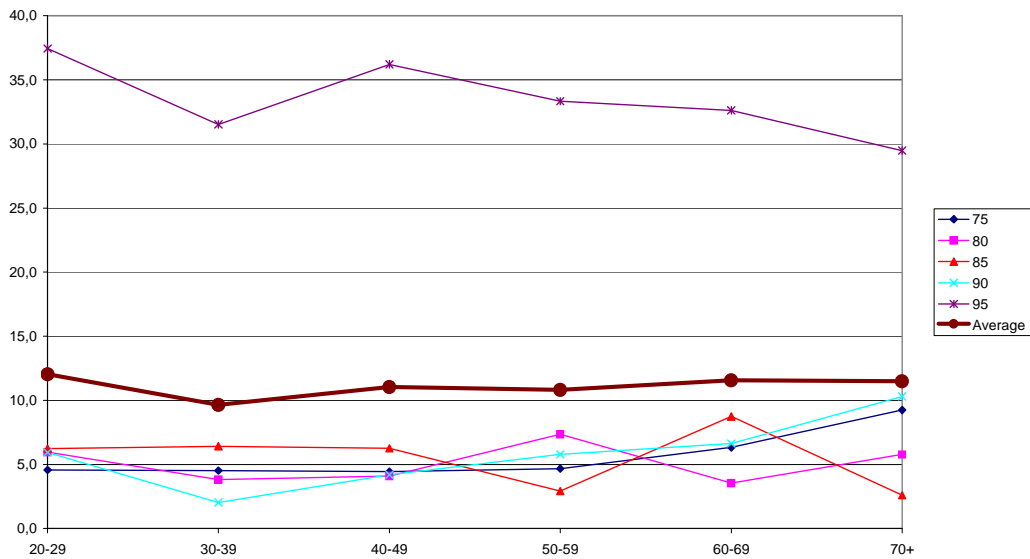
Partiets oppslutning baserer seg generelt på en alderseffekt, men det er i tillegg en viss kohorteffekt i oppslutningen fra kohorten 1920-9.

4.5.2 Det høyreorienterte partiet, MSI.

Tabell 4.23 MSI sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

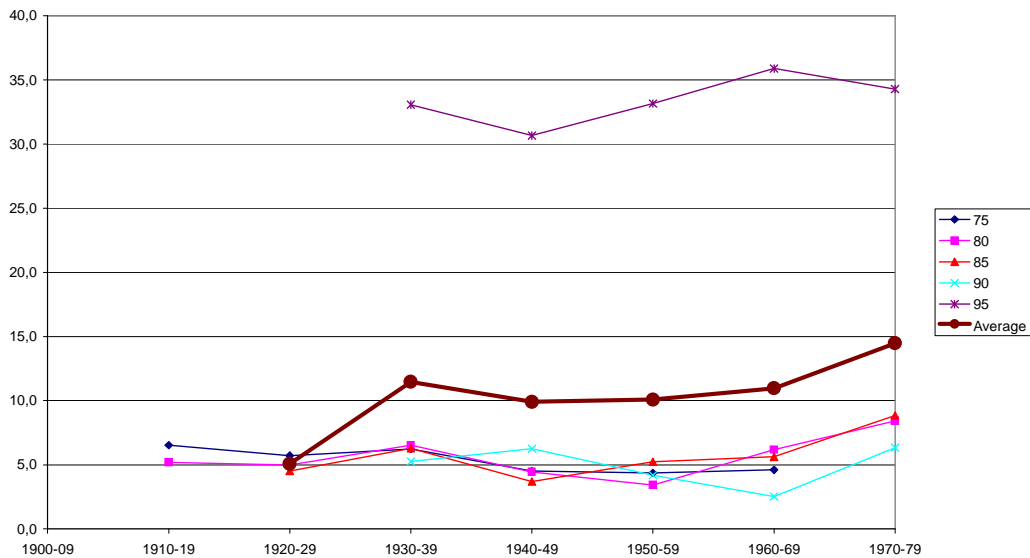
MSI.	Alder					Gj.snitt av 20-29/30-39	Lor	Kohorter						
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+			1910-19	1920-29	1950-59	1960-69	Mfkr.	Lor fkgr-50	Lor fkgr-60
75	4,6	4,5	6,3	9,2	7,8	4,6	-0,57	6,5	5,7	4,4	4,6	6,1	-0,34	-0,30
80	6,0	3,8	3,5	5,8	4,7	4,9	0,05	5,2	5,0	3,4	6,2	5,1	-0,42	0,21
85	6,2	6,4	8,7	2,6	5,7	6,3	0,12		4,5	5,2	5,6	4,5	0,15	0,23
90	5,9	2	6,6	10,3	8,5	4,0	-0,81			4,2	2,5	0		
95	37,4	31,5	32,6	29,5	31,0	34,5	0,16			33,2	35,9	0		
Average	12,0	9,6	11,5	11,5	11,5	10,8	-0,21		5,1	10,1	11,0	5,2	-0,20	0,05

MSI/Alder

Figur 4.45 MSI/Alder.

MSI/Kohort

Figur 4.46 MSI/Kohort.

Movimento Sociale Italiano (MSI) m/flere (Den høyreorienterte partifamilien)

Den høyreorienterte partifamilien er først og fremst representert av *Movimento Sociale Italiano* (MSI) og oppfølger partiet til *Allianza Nazionale*. Disse to er gruppert sammen med noen andre høyreorienterte partier som en partigruppe. MSI er en videreføring av fascismen, men tar nå offisielt avstand fra fascismen. Selve partiprogrammet er påvirket av den fascistiske perioden (Heidar & Berntzen 1993: 242).

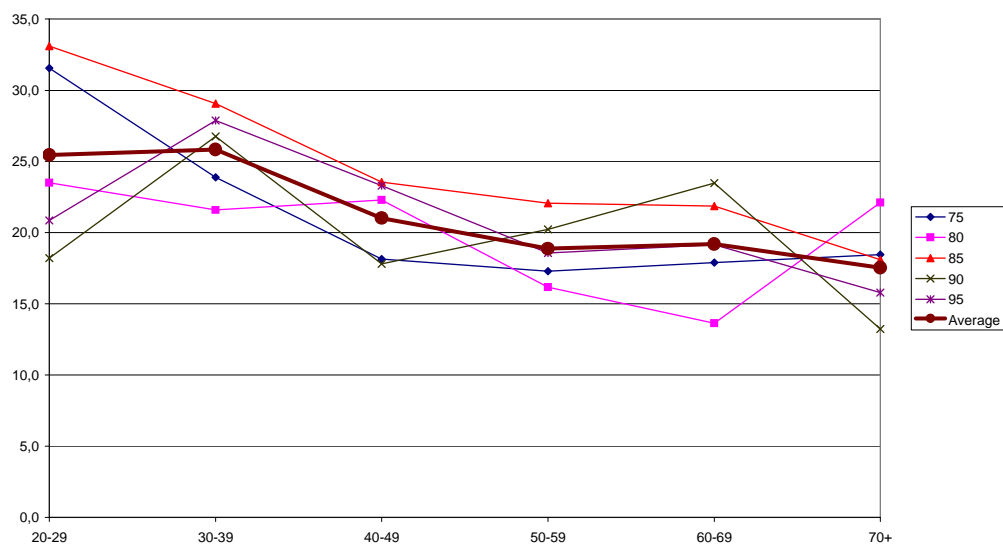
Aldersfiguren (figur 4,45) og kohortfiguren (figur 4,46) viser at det er få eller ingen reelle forskjeller i oppslutning mellom de ulike alders- og kohortgruppene. Hvilken gruppe som gir partifamilien høyest oppslutning varierer fra en periode til en annen. Logaritmeverdiene endrer seg fra en periode til en annen (tabell 4,23) med både positive og negative fortein slik at verdiene kun gir støtte for periodiske forskjeller.

4.5.3 Det kommunistiske partiet, PCI.

Tabell 4.24 PCI sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

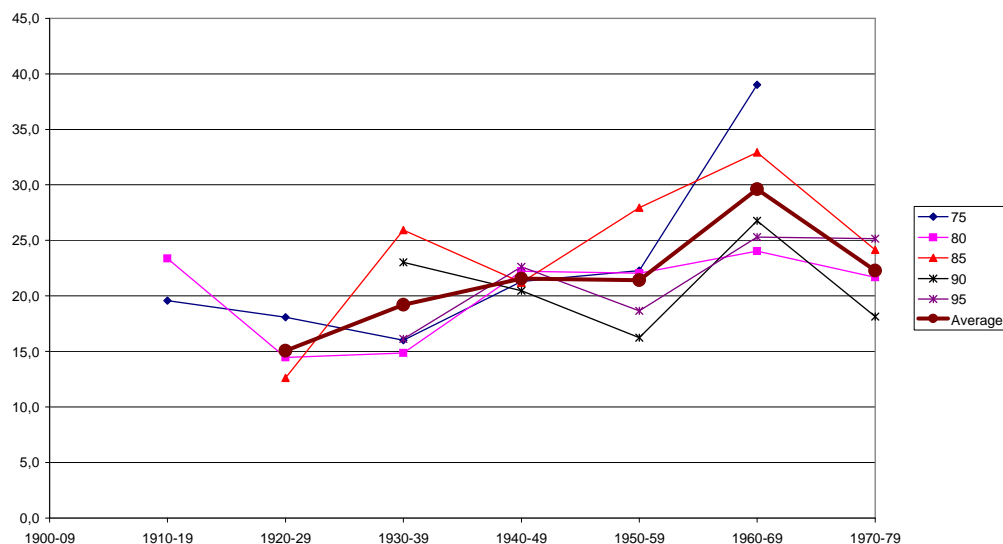
PCI(PDS) Alder	Gj.snitt av						Lor	Kohorter	Lor					
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39			1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50
75	31,6	23,9	17,9	18,5	18,2	27,8	0,55	19,6	18,1	22,3	39	18,9	0,21	1,01
80	23,5	21,6	13,6	22,1	17,9	22,6	0,29	23,4	14,4	22	24	18,9	0,19	0,30
85	33,1	29,1	21,9	18,1	20,0	31,1	0,59		12,6	27,9	32,9	12,6	0,99	1,22
90	18,2	26,8	23,5	13,2	18,4	22,5	0,26			16,2	26,8	0		
95	20,9	27,9	19,1	15,8	17,5	24,4	0,42			18,7	25,3	0		
Average	25,5	25,9	19,2	17,5	18,4	25,7	0,42		15,0	21,4	29,6	16,8	0,5	0,8

PCI/ALDER

Figur 4.47 PCI/Alder.

PCI/Kohort

Figur 4.48 PCI/Kohort.

Partito Comunista Italiano (Den kommunistiske partifamilien)

Partito Comunista Italiano (PCI) ble dannet i 1921 etter en splittelse i sosialistpartiet (PSI). Mange mente at de burde utnytte situasjonen med en revolusjon i vest etter den russiske revolusjonen. Partiet har vært det største kommunistpartiet i vest, men ble et demokratisk venstre parti i 1991 (Heidar & Berntzen 1993:241-2).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,47) viser en økende støtte jo yngre aldersgruppen er. Den gjennomsnittlige logaritmeverdien på 0,42 (tabell 4,24) gir et grunnlag for å hevde at partiet øker sin støtte jo yngre aldersgruppen er og at økningen skyldes en alderseffekt.

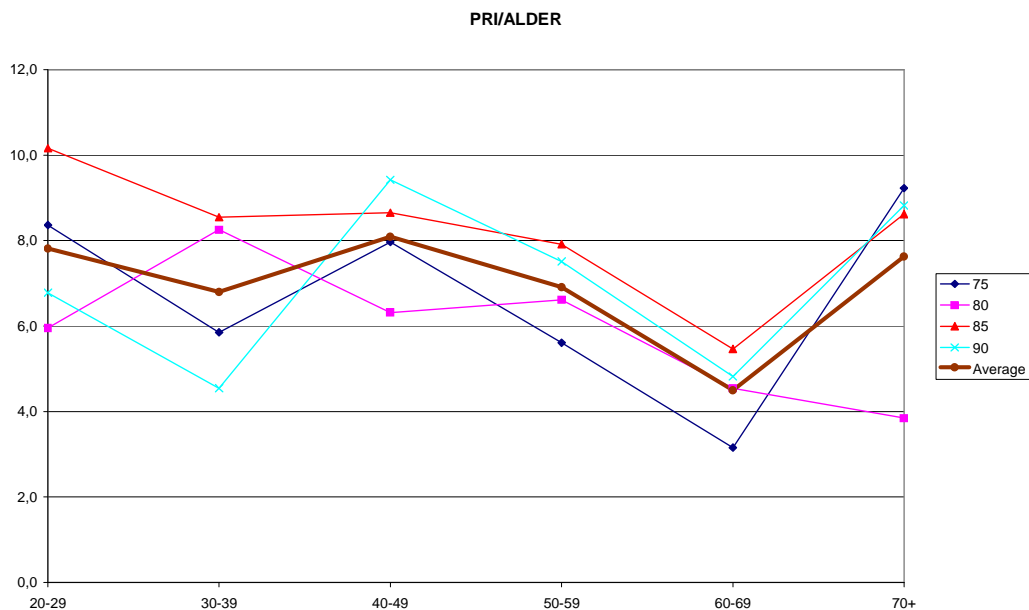
Hovedprofilen (kohortfiguren 4,48) viser at partiet øker sin oppslutning jo yngre kohorten er. Kohorten 1960-9 sin oppslutning til partiet skyldes en kohorteffekt på grunn av deres høye oppslutning til partiet, "knekken" i profilen og logaritmens gjennomsnittsverdi er på 0,8 (tabell 4,24). Logaritmeverdien er noe lav, men dette skyldes nok at verdien kun baserer seg på tre periodeverdier og at de eldre kohortene gir litt høyere oppslutning i perioden 1980 enn i de andre periodene.

Kommunistpartiet får generelt en høyere oppslutning jo yngre aldersgruppen er, og denne oppslutningen baserer seg på en alderseffekt, men med en viss generasjonsmessig støtte fra kohorten 1960-9.

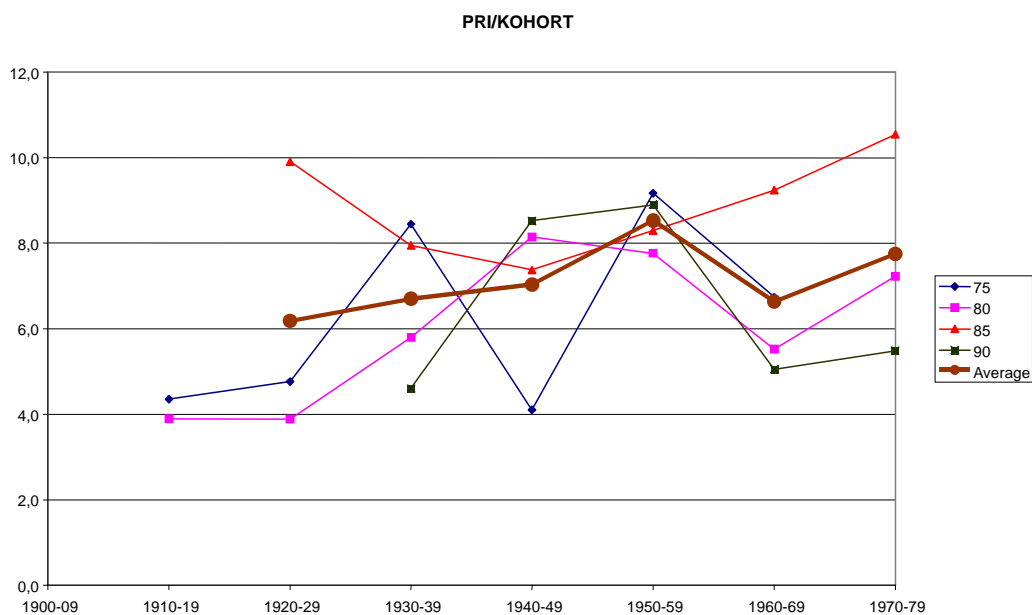
4.5.4 De liberale partiene, PRI & PLI.

Tabell 4.25 PRI/PLI sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

PRI Perioder	Alder				Gj.snitt av 60-69/70+	Lor		Kohorter				Lor fkgr-50	Lor fkgr-60	
	20-29	30-39	60-69	70+		20-29/30-39	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.			
75	8,4	5,9	3,2	9,2	6,2	7,2	0,15	4,3	4,8	9,2	6,7	4,55	0,75	0,41
80	6,0	8,3	4,5	3,8	4,2	7,2	0,58	3,9	3,9	7,8	5,5	3,90	0,73	0,36
85	10,2	8,5	5,5	8,6	7,1	9,4	0,31		9,9	8,3	9,2	9,90	-0,19	-0,08
90	6,8	4,5	4,8	8,8	6,8	5,7	-0,20			8,9	5,1	0		
Average	7,9	6,8	4,5	7,6	6,1	7,3	0,21		6,2	8,6	6,6	6,1	0,43	0,23

Figur 4.49 PRI/Alder.

Figur 4.50 PRI/Alder.

Partito Liberale Italiano (PLI) og Partito Repubblicano Italiano (PRI) (Den liberale partifamilien)

Partiene *Partito Liberale Italiano* (PLI) og *Partito Repubblicano Italiano* (PRI) blir analysert som en partigruppe. *Partito Liberale Italiano* (PLI) og *Partito Repubblicano Italiano* (PRI) er blitt plassert i den liberale partifamilien. PLI er i større grad et konservativt parti og plasserer seg noe til høyre for DC. PLI står for en fri markedsøkonomi og fri kapitalbevegelse. PRI derimot er større grad et venstreorientert parti og har en del antiklerikale holdninger (Heidar & Berntzen 1993:242).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,49) viser at partiet får en relativt jevn oppslutning fra samtlige aldersgrupper og med en moderat økning jo yngre aldersgruppen er. Gjennomsnittsløgaritmen på 0,21 (tabell 4,25) gir støtte for inntrykket fra hovedprofilen. Det er visse periodiske svingninger i oppslutningen som påvirker de periodiske logaritmeverdiene noe.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,50) viser at de liberale får noe høyere oppslutning jo yngre kohortene er, men hovedprofilen er sammensatt av til dels ulike periodeprofiler. En skal ikke utelukke en viss kohorteffekt for kohorten 1950-9. Kohortantagelsen bygger kun på en litt høyere oppslutning fra kohorten 1950-9 og at det er en "knekk" i hovedprofilen. Nå er logaritmeverdiene litt for lave, men for disse partiene så finnes det verdier kun for tre perioder.

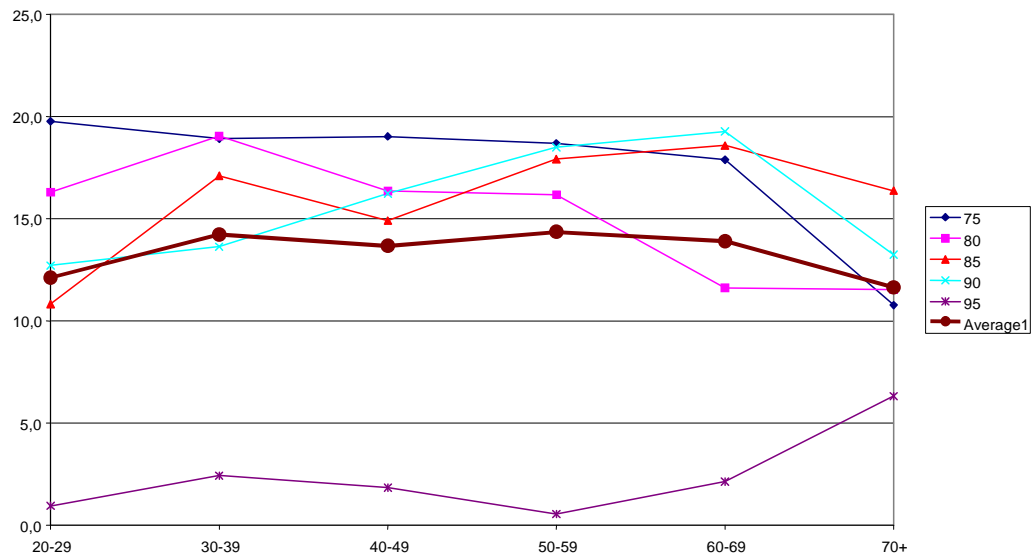
Det som er sikkert er at partiene får en moderat økning jo yngre velgerne er og at støtten i all hovedsak er basert på en alderseffekt. Partiets oppslutning svinger noe, men det er ingen klar indikasjoner på at partiet taper oppslutning over tid.

4.5.5 Det sosialdemokratiske partiet, PSI.

Tabell 4.26 PSI sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

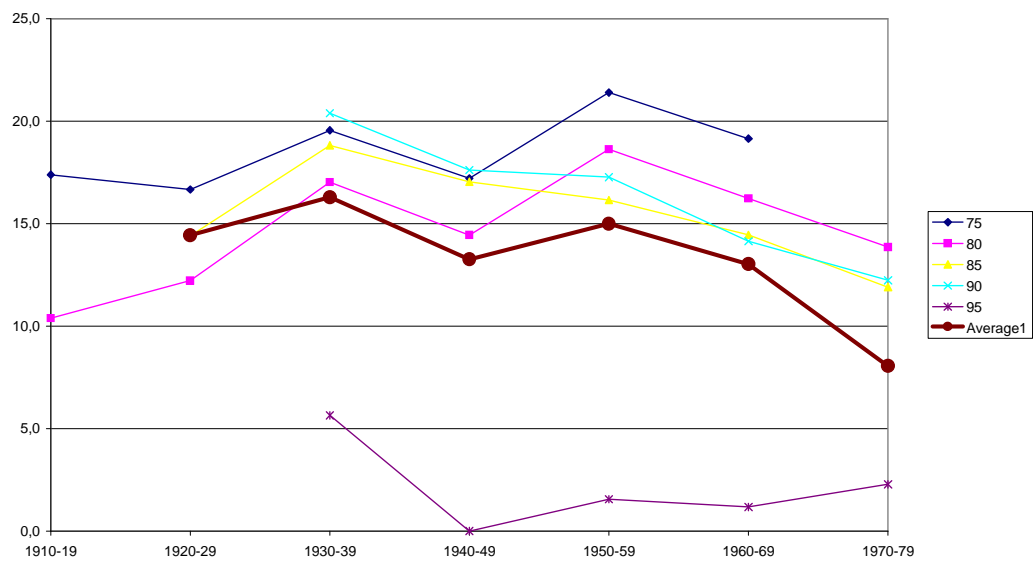
PSI.	Alder					Gj.snitt av 20-29/30-39	Lor	Kohorter						
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+			1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr. fkgr-50	Lor fkgr-60	
75	19,8	18,9	17,9	10,8	14,4	19,4	0,36	17,4	16,7	21,4	19,1	17,1	0,28	0,14
80	16,3	19,0	11,6	11,5	11,6	17,7	0,50	10,4	12,2	18,6	16,2	11,3	0,58	0,42
85	10,8	17,1	18,6	16,4	17,5	14,0	-0,27	14,4	16,2	14,5	14,4	0,14	0,01	
90	12,7	13,6	19,3	13,2	16,3	13,2	-0,25		17,3	14,1	0,0			
95	0,95	2,42	2,13	6,32	4,2	1,7	-0,95		1,6	1,2	0,0			
Average	12,1	14,2	13,9	11,6	12,8	13,2	-0,12	14,4	15,0	13,0	14,3	0,33	0,19	

PSI/ALDER

Figur 4.51/Alder.

PSI/Kohort

Figur 4.52 PSI/Kohort.

Partito Socialista Italiano (Den sosialdemokratiske partifamilien)

Partiet *Partitiv Socialista Italiano* ble dannet i 1892, og partiet dominerte valget i 1946. Partiet har mistet mye av sin oppslutning på grunn av sin mellomposisjon mellom kristelig-demokratene og kommunistene (Heidar & Berntzen 1993:240). På 1990-tallet mistet partiet mye av sin oppslutning, og partiet har blitt plassert i den sosialdemokratiske partifamilien.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,51) viser en jevn oppslutning fra samtlige aldersgrupper. En gjennomsnittlig logaritmeverdi på -0,12 (tabell 4,26) støtter inntrykket fra hovedprofilen, men profilen endrer seg over tid. I 1975 og 1980 fikk partiet relativt høyere oppslutning fra de unge, mens partiet fikk høyere oppslutning fra de eldste i 1985, 1990 og 1995. En utvikling som får støtte fra logaritmeverdiene.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,52) viser at de yngste kohortene gir partiet noe lavere oppslutning enn de eldre kohortene, men også i kohortfiguren kommer det frem at partiets velgersammensetning endres. Og sammensetningen endres fra å få relativt flere unge velgere til å få relativt flere eldre velgere. Det er denne endringen som former hovedprofilens kurvlineære form.

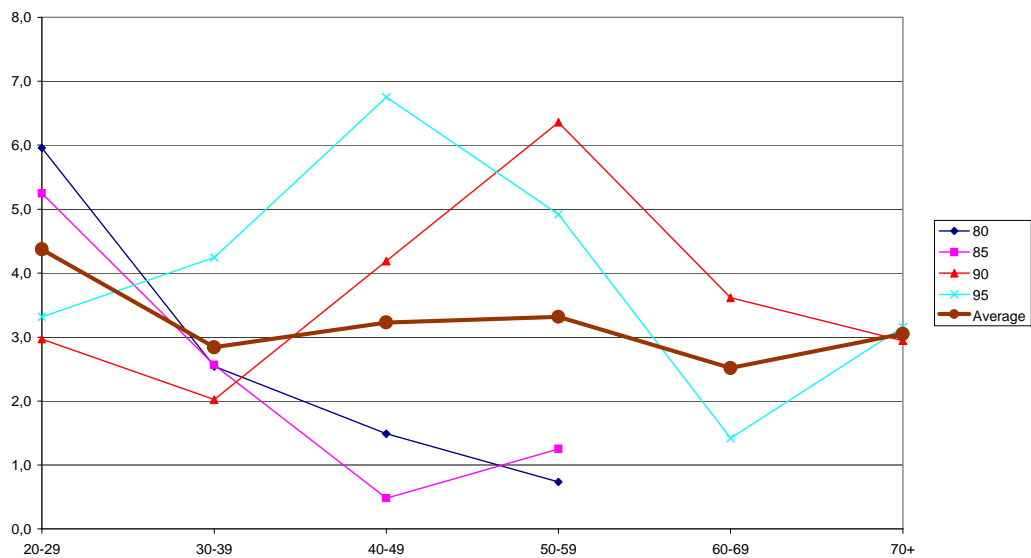
Partiets oppslutning baserer seg på en alderseffekt, men innholdet i denne alderseffekten endres ved at partiet går fra å få relativt flere unge velgere til å få relativt flere eldre velgere. Partiet får en kurvlineær form på hovedprofilen for både alders- og kohortfigurene, men dette skyldes kun de aldersmessige endringene for partiets velgerskare. På 1990-tallet så brytes denne utviklingen på grunn av urolighetene i Italiensk politikk, og partiet mistet omtrent all sin støtte hos velgerne.

4.5.6 Miljøpartiet, Verdi.

Tabell 4.27 VERDI sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

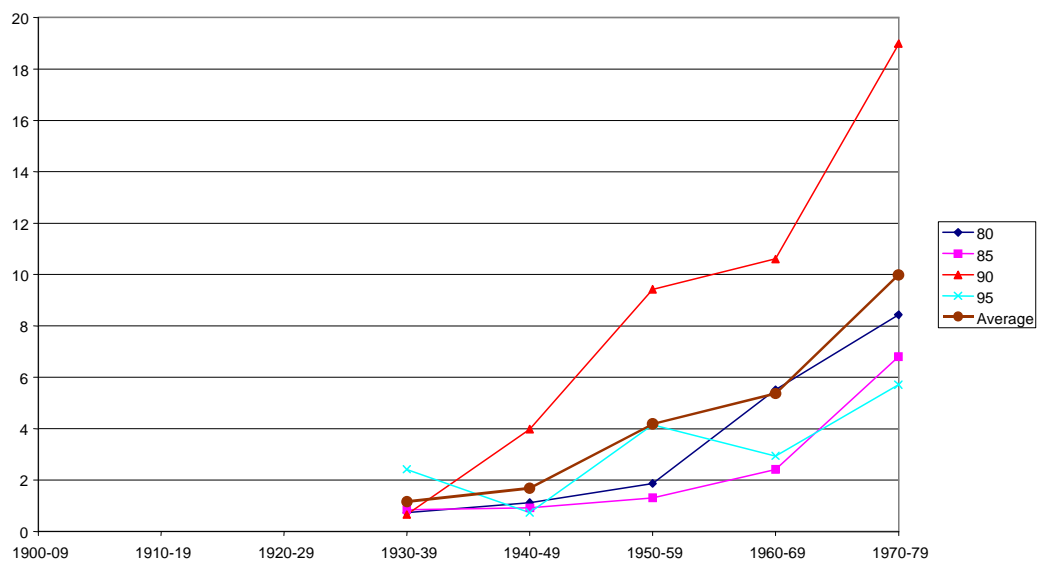
VERDI: Alder Perioder	Alder				Gj.snitt av 60-69/70+		Lor		Kohorter					
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor fkgr-50	Lor fkgr-60
80	6	2,5	0	0	0,0		4,3	0	0	1,9	5,5	0		
85	5,2	2,6	0	0	0,0		3,9	0	0	1,3	2,4	0		
90	3,0	2,0	3,6	2,9	3,3		2,5	-0,27	0	0	9,4	10,6	0	
95	3,3	4,2	1,4	3,2	2,3		3,8	0,52	0	0	4,1	2,9	0	
Average	4,4	2,8	2,5	3,0	2,8		3,6	0,12			4,2	5,4	0	

VERDI/ALDER

Figur 4.53 VERDI/Alder.

VERDI/KOHORT

Figur 4.54 VERDI/Kohort.

Partito Radicale (PR) og Federazione delle Liste Verdi (Verdi)

Partiene *Partito Radicale* (PR) og *Federazione delle Verdi* har i analysen blitt slått sammen til ett parti. Partiene skal representere miljøpartifamilien.

Partito Radicale (PR) ble dannet i 1955 etter en splittelse fra *Partito Liberale Italiano* (PLI). *Partito Radicale* (PR) har vært representert i parlamentet fra 1976, og er et sterkt saksorientert antisystemparti. PR er opptatt av å reformere staten med radikale meninger om lokalt selvstyre, kjernekraft, skilsmisse og abort. Partiet *Federazione delle Verdi* ble etablert i 1986. Representert i parlamentet fra 1987 (Heidar & Bertnzen 1993:244). Begge partiene vil gå under navnet Verdi i analysen.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,53) viser en jevn oppslutning fra de fleste aldersgruppene, men at den yngste aldersgruppen gir partiene noe høyere oppslutning. Hovedprofilen påvirkes av to hovedtrender og gir ikke et godt nok bilde av oppslutningen for samtlige perioder. Støtten til partiene forskyves mellom de ulike aldersgruppene.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,54) viser at partiene får høyere støtte fra de yngste kohortene. Hovedprofilen er representativ for samtlige perioder. Inntrykket fra kohortprofilen antyder en kohorteffekt, men på grunn av manglende data fra de eldste kohort- og aldersgruppene så får jeg ikke regnet ut logaritmeverdiene. Slik at antagelsen om en kohorteffekt bygger kun på oppslutningsprofilen i kohortfiguren (figur 4,54).

Oppslutningen til partiene skyldes sannsynligvis en kohorteffekt, men denne kohorteffekten kan ikke bli bekreftet ved hjelp av noen logaritmeverdier.

Italienske partier vurdert samlet og i forhold til hypotesene

Tabell 4.54 ITALIA Gjennomsnittlige logaritmeverdier for utvalgte alder og kohortgrupper				
Parti	Partifamilie	Alder	Kohortene	
			Fkgr-50	Fkgr-60
<i>Democrazia Cristiana</i> <i>Movimento Sociale Italiano &</i> <i>Allianza Nazionale m/flere</i>	Den kristelig-demokratiske partifamilien	-0,66	-0,63	-1,07
<i>Partito Comunista Italiano</i>	Den høyreorienterte partifamilien	-0,21	-0,20	0,05
<i>Partito Liberale Italiano &</i> <i>Partito Repubblicano Italiano</i>	Den kommunistiske partifamilie	0,42	0,50	0,80
<i>Partito Radicale &</i> <i>Federazione delle Verdi</i>	Den liberale partifamilien	0,21	0,43	0,23
<i>Partito Socialista Italiano</i>	Miljøpartiet/Grønne partier	0,12		
	Den sosialdemokratiske partifamilien	-0,12	0,33	0,19

Partivalg hypotese nr.1 (Inglehart) får støtte fra kohortene 1950-9 og 1960-9 sine kohortoppslutninger til miljøpartiene.

Partivalg hypotese nr. 2 (Flanagan) får kun en delvis støtte for sin liberale antagelse i sin "new politics" hypotesen ved hjelp av miljøpartiene, mens de høyreorienterte partiene ikke passer inn i hypotesen. "Old politics" delen av hypotesen får kun en moderat støtte fra det sosialdemokratiske partiet, mens hypotesen ikke passer i forhold til de liberale og kommunistpartiet. Det er hovedsakelig bare den liberale antagelsen av "new politics" som får en viss støtte.

Partivalg hypotese nr.3 får en moderat støtte ved at de unge i større grad støtter de liberale partiene.

Partivalg hypotesen nr.4 får en viss støtte ved at det kristelig-demokratiske partiet mister oppslutning over tid og at partiet generelt baserer sin oppslutning på en alderseffekt i materialet. Men partiet mister ikke flere yngre velgere i forhold til de eldre velgerne.

4.6 Nederland

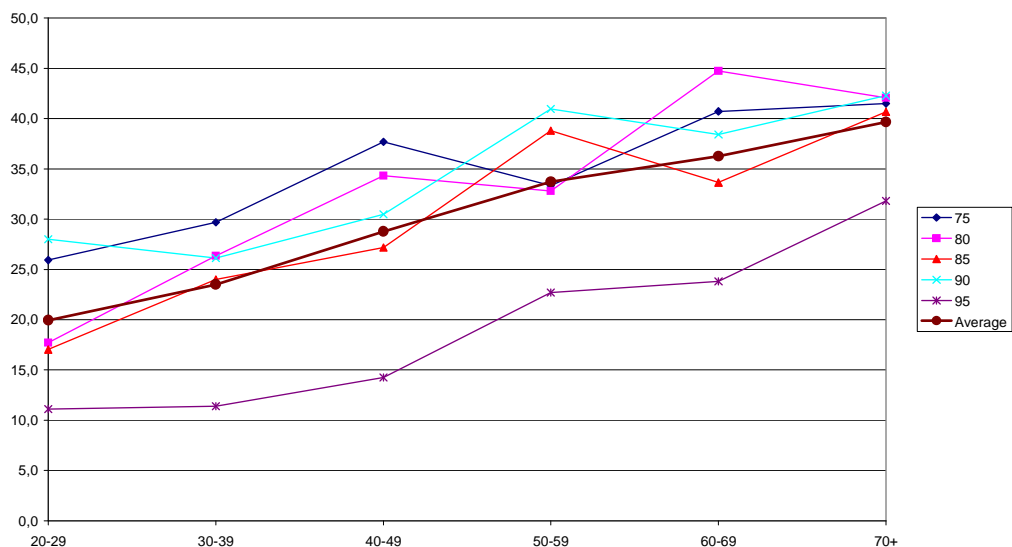
Partisystemet i Nederland har vært meget stabilt fra 1917 og frem til 1967 ved at fem partier har dominert systemet. Oppslutningen har vær tredelt ved at sosialdemokratene (PvdA) har fått ca. $\frac{1}{4}$ av stemmene, kristelig-demokratene har fått $\frac{1}{2}$ av stemmene (opprinnelig 3 partier) og de liberale med ca. 15 % av stemmene (Irwing 1979:193). Årsaken til at systemet har holdt seg så lenge er at hvert parti har fått støtte fra sine respektive pilarer, der de religiøse samfunnene har vært best organisert. Ingen av de religiøse partiene ønsket i utgangspunktet en sammenslåing (Irwing 1979:193-5), men i 1976 ble *Christen Democratisch Appel* (CDA) grunnlagt. Årsaken til sammenslåingen var to delt ved at de mistet oppslutning og at de progressive økte sin oppslutning. En viktig politisk skillelinje i Nederlandsk politikk har gått mellom de religiøse og de ikke-religiøse borgerne (Irwing 1979: 207).

4.6.1 Det kristeligdemokratiske partisamlingen, CDA.

Tabell 4.28 CDA sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

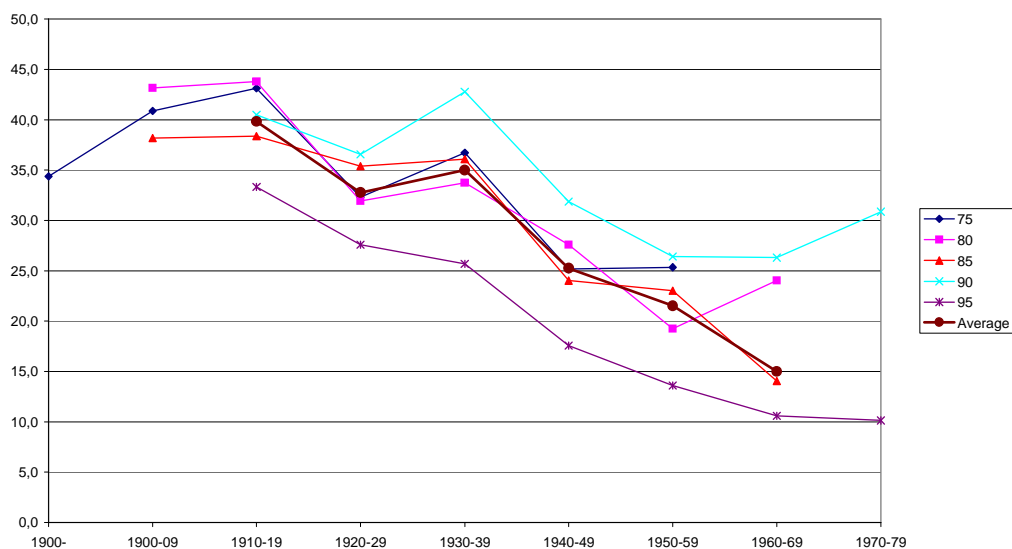
CDA	Alder					Gj.snitt av		Lor	Kohorter						
	Perioder	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr	Lor	Lor
75	25,9	29,7	40,7	41,5	41,1	27,8	-0,59	43,1	32,3	25,4	37,7	-0,58			
80	17,7	26,4	44,7	42,1	43,4	22,1	-1,00	43,8	32	19,3	24	37,9	-0,94	-0,66	
85	17,0	24,0	33,6	40,7	37,2	20,5	-0,83	38,4	35,4	23,0	14,1	36,9	-0,67	-1,27	
90	28,0	26,1	38,4	42,3	40,4	27,1	-0,60	40,5	36,6	26,4	26,3	38,6	-0,56	-0,56	
95	11,1	11,4	23,8	31,8	27,8	11,3	-1,11	33,3	27,6	13,6	10,6	30,5	-1,02	-1,31	
Average	19,9	23,5	36,2	39,7	38,0	21,7	-0,83	39,8	32,8	21,5	18,8	36,3	-0,75	-0,95	

CDA/Alder

Figur 4.55 CDA/Alder.

CDA/Kohort

Figur 4.56 CDA/Kohort.

Christen Democratisch Appel (Den kristelig-demokratiske partifamilien)

De tre kristelig-demokratiske partiene *Katholieke Volkspartij* (KVP), *Anti-Revolutionaire Partij* (ARP) og *Christelijk-Historische Unie* (CHU) slo seg sammen under navnet *Christen Democratisch Appel* (CDA) i 1976 (Irwing 1979: 207). Partiene har samarbeidet nært forut for sammenslåingen, men de har vegret seg mot en sammenslåing på grunn av ideologiske forskjeller. De tre tidligere partiene fungerer som formelle fraksjoner med høy grad av autonomi innenfor CDA (Irwing 1979:210).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,55) viser at partiet får høyere oppslutning jo eldre aldersgruppen er. Og inntrykket fra hovedprofilen får støtte fra en logaritmeverdi på -0,83 (tabell 4,28). I tillegg så fungerer hovedprofilen som en god beskrivelse for samtlige periodeprofiler.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,56) viser at partiet øker sin oppslutning jo eldre kohortene er. Logaritmeverdiene støtter dette med verdier på -0,75 og -0,95. En viss kohorteffekt finnes nok for kohortene 1910-9 og 1930-9 sine høye oppslutningsandel til partiet og en ”knekk” i profilen bygger opp under dette.

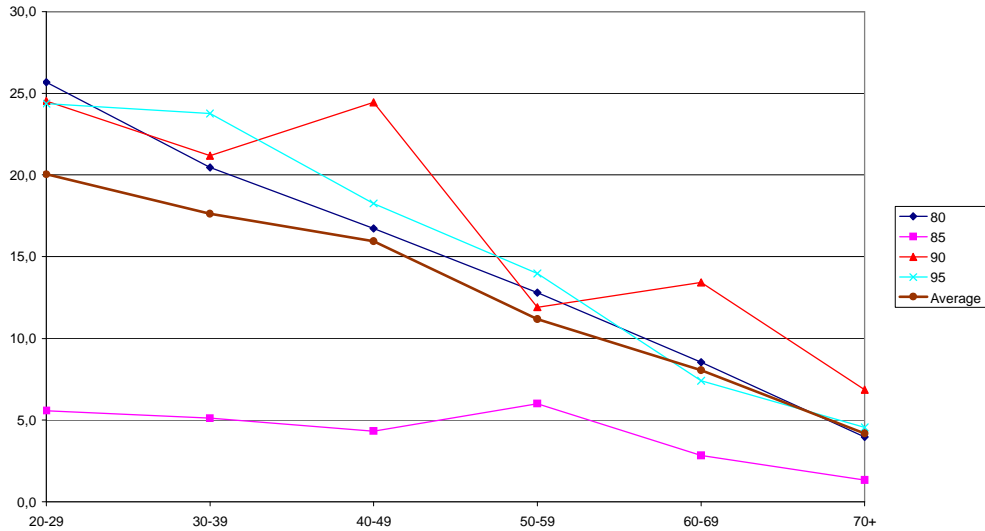
Hovedinntrykket er at partiet over tid mister oppslutning jevnt over hos de fleste alder- og kohortgruppene, men partiet mister flere unge velgere i forhold til eldre. Det siste blir bekreftet ved at logaritmeverdiene øker over tid fra -0,59 (1975) til -1,11 (1995). Oppslutningsprofilen bygger i sterkere grad på en alderseffekt, men det finnes også en viss kohorteffekt i materialet for kohortene 1910-9 og 1930-9.

4.6.2 Det venstre liberale partiet, D66.

Tabell 4.29 D66 sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

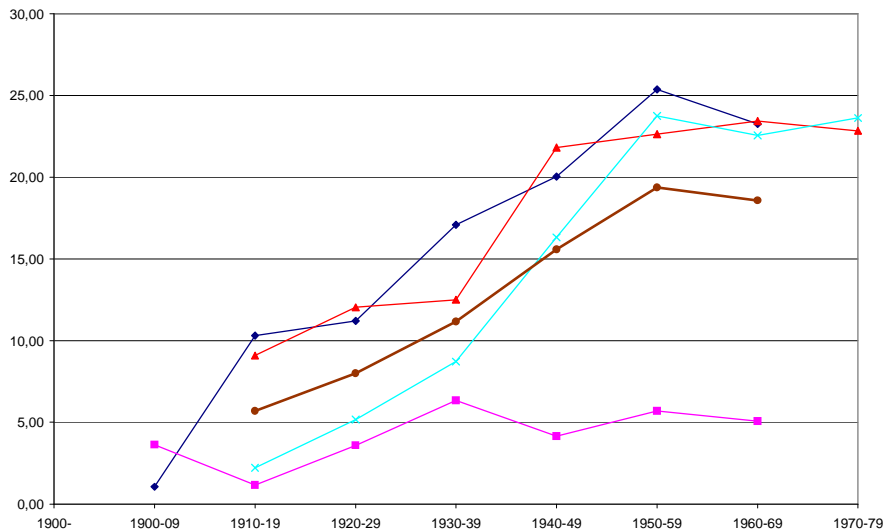
D66: Perioder	Alder					Gj.snitt av		Lor	Kohorter					
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39	1910-9		1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor	Lor
80	25,7	20,5	8,5	4,0	6,3	23,1	1,51	10,31	11,2	25,37	23,26	10,8	1,04	0,92
85	5,6	5,1	2,8	1,3	2,1	5,4	0,99	1,2	3,6	5,7	5,1	2,4	0,90	0,78
90	24,5	21,2	13,4	6,9	10,2	22,9	0,96	9,1	12	22,6	23,4	10,6	0,91	0,95
95	24,4	23,8	7,4	4,5	6,0	24,1	1,61	2,2	5,2	23,8	22,6	3,7	2,10	2,03
Average	20,1	17,7	8,0	4,2	6,1	18,9	1,27	5,7	8,0	19,4	18,6	6,9	1,23	1,17

D66/Alder

Figur 4.57 D66/Alder.

D66/Kohort

Figur 4.58 D66/Kohort.

Democraten `66

Partiet *Democraten `66* ble etablert i 1966. Daalder og Koole vurderte partiet som et liberalt parti, og de sammenligner *Democraten `66* med det liberale partiet *Volkspartij voor Vrijheid en Democratie* (VVD). Daalder og Koole plasserer partiet i den liberale kategorien fordi partiet ikke passer inn i de etablerte sosiale strukturer av katolikker, kalvinister og sosialister i Nederland. I tillegg så har partiet et minimum av liberale ideer (Daalder & Koole 1988:154). Partiet representerer noe nytt i politikken ved at de fokuserer mer på andre verdier enn de materialistiske og religiøse verdiene.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,57) viser at partiet øker sin oppslutning jo yngre aldersgruppen er. Hovedprofilen gir et rimelig bra helhets bilde for samtlige perioder, men partiet fikk en meget lav oppslutning i perioden 1985. Den gjennomsnittlige logaritmeverdien er på 1,27 (tabell 4,29).

Hovedprofilen (kohortfigur 4,58) viser at oppslutningen øker jo yngre kohortene er. Hovedprofilen gir et rimelig bra helhets bilde for samtlige perioder, og logaritme verdiene på 1,23 (fk-50-9) og 1,17 (fk-60-9) støtter inntrykket fra hovedprofilen. Det er også en ”knekk” i hovedprofilen.

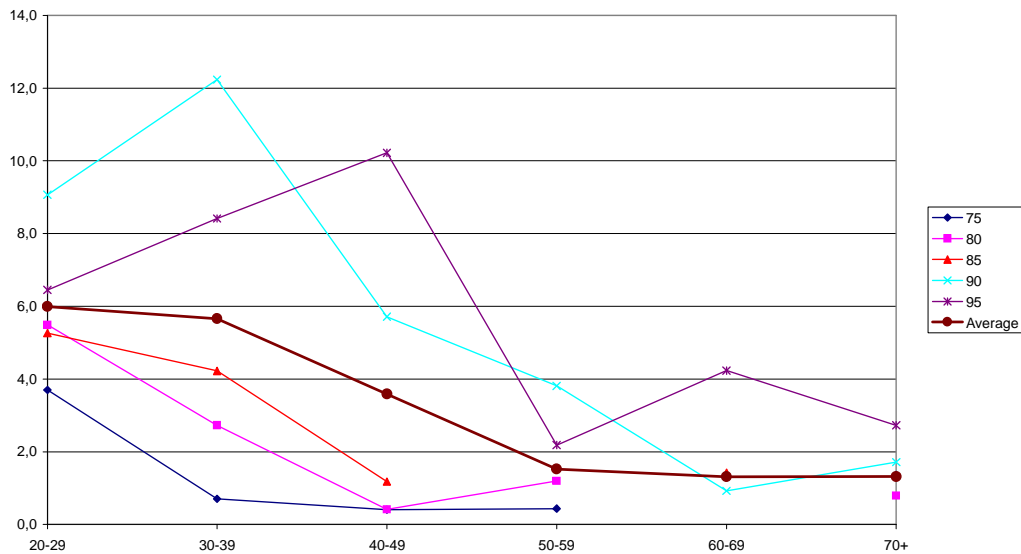
Oppslutningen til *Democraten `66* (D66) skyldes en klar kohorteffekt fra de yngste kohortene. Antagelsen bygger på den markerte forskjellen mellom kohortene, høye logaritmeverdier på 1,27 (alder), 1,23 (kohorten 1950-9) og 1,17 (kohorten 1960-9) og en klar ”knekk” i kohortprofilen.

4.6.3 Det venstreradikale parti samlingen (PSP/CPN/PPR).

Tabell 4.30 PSP sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

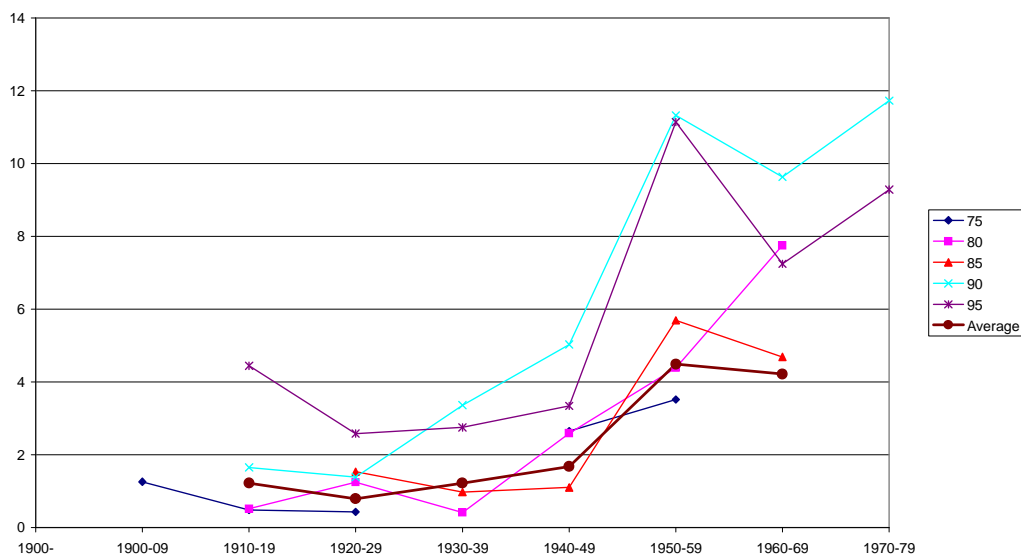
PSP	Alder				Gj.snitt av		Lor		Kohorter						
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39			1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor	Lor
75	3,7	0,7	0	1,4	0,7	2,2	1,16	0,5	0,4	3,5			0,5	2,08	
80	5,5	2,7	0	0,8	0,4	4,1	2,37	0,5	1,2	4,4	7,8	0,9	1,68	2,29	
85	5,3	4,2	1,4	0	0,7	4,8	1,96	0	1,5	5,7	4,7	0,8	2,08	1,88	
90	9,1	12,2	0,9	1,7	1,3	10,7	2,20	1,7	1,4	11,3	9,6	1,6	2,09	1,91	
95	6,5	8,4	4,2	2,7	3,5	7,5	0,81	4,4	2,6	11,1	7,2	3,5	1,24	0,76	
Average	6,0	5,6	2,2	1,7	1,3	5,8	1,70	1,4	1,4	7,2	7,3	1,4	1,83	1,71	

PSP/Alder

Figur 4.59 PSP/Alder.

PSP/Kohort.

Figur 4.60 PSP/Kohort.

Den venstresosialistiske partisamlingen av Pasifistisch-Socialistische Partij, Communistische Partij Nederland og Politieke Partij Radicalen (Den venstresosialistiske partifamilien)

Partiene til venstre for det sosialdemokratiske partiet PvdA slo seg sammen og stilte en fellesliste. S sammenslåingen består av *Pasifistisch-Socialistische Partij* (PSP), *Communistische Partij Nederland* (CPN) og *Politieke Partij Radicalen* (PPR) (Heidar & Berntzen 1995:146). Partilisten er plassert i den venstresosialistiske partifamilien til tross for at kommunistene er med i den.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,59) viser en økende oppslutning jo yngre aldersgruppen er. Logaritmeverdien er på 1,70 (tabell 4,30). Aldersgruppen som gir høyest oppslutning til partiet blir eldre over tid. Partilisten fikk høyest oppslutning av aldersgruppen 20-9 i de tre første periodene, men i 1990 fikk listen høyest oppslutning fra aldersgruppen 30-9 og i 1995 var det aldersgruppen 40-9 som partiet fikk høyest oppslutning fra.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,60) viser at oppslutningen øker jo yngre kohorten er. I tillegg så er de gjennomsnittlige logaritmeverdiene på 1,83 (fkgr-50) og 1,71(fkgr-60). En bør også legge merke til ”knekken” i profilen mellom kohortene 1950-9 og 1960-9.

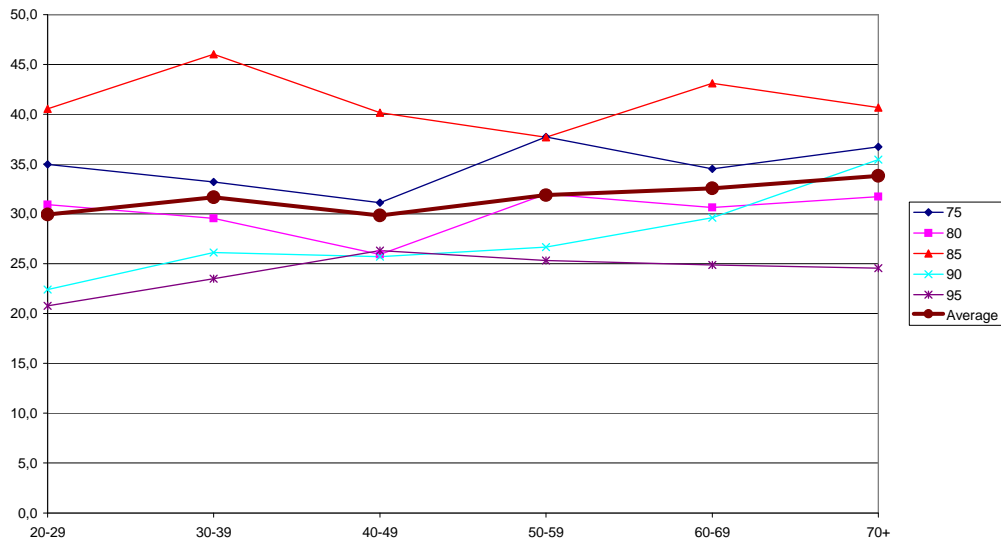
Partilisten baserer sin oppslutning i stor grad på en kohorteffekt. Begrunnelsen er den høye oppslutningen fra de yngre kohortene, forskjellen mellom kohortene med høye logaritmeverdier og en ”knekk” i hovedprofilen. Periodeeffekten slår inn ved å redusere oppslutningen til partiet, men formen på hovedprofilen holder seg.

4.6.4 Det sosialdemokratiske partiet, PvdA.

Tabell 4.31 PvdA sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

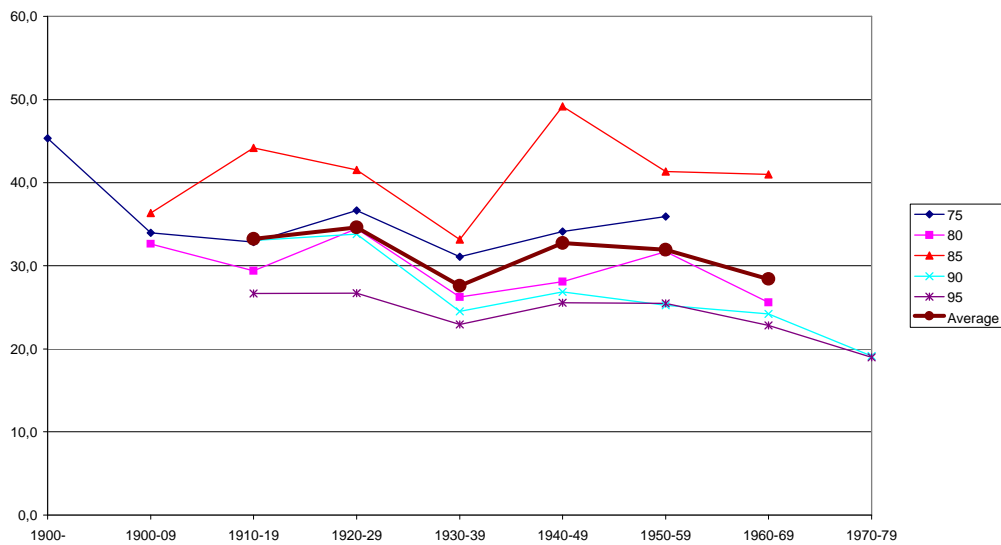
PVDA: Alder	Gj.snitt av					Lor	Lor	Kohorter				Lor	Lor	
	Perioder	20-29	30-39	60-69	70+			60-69/70+	20-29/30-39	1910-9	1920-9			1950-9
75	35,0	33,2	34,5	36,7	35,6	34,1	-0,07	32,8	36,6	35,9		34,7	0,05	
80	30,9	29,5	30,7	31,7	31,2	30,2	-0,05	29,4	34,4	31,7	25,6	31,9	-0,01	-0,31
85	40,6	46,0	43,1	40,7	41,9	43,3	0,06	44,2	41,5	41,3	41,0	42,9	-0,06	-0,08
90	22,4	26,1	29,6	35,4	32,5	24,3	-0,41	33,1	33,8	25,2	24,2	33,5	-0,40	-0,45
95	20,8	23,5	24,9	24,5	24,7	22,2	-0,14	26,7	26,7	25,5	22,8	26,7	-0,06	-0,21
Average	29,9	31,7	32,6	33,8	33,2	30,8	-0,12	33,2	34,6	31,9	28,4	33,9	-0,10	-0,26

PVDA/Alder

Figur 4.61 PvdA/Alder.

PVDA/Kohort

Figur 4.62 PvdA/Kohort.

Partij van de Arbeid (Den sosialdemokratiske partifamilien)

Partij van de Arbeid (PvdA) ble etablert i 1946. Partiets antikommunistiske holdning og deres positive holdning til NATO endret seg når ”nye venstre” (Nieuw Links) dukket opp på 1960-tallet. ”Nye venstre” fikk kontrollen over partiet via sine forslag til organisatoriske reformer. Høyrefløyen forlot partiet og stiftet partiet *Democratic Socialists’70* (DS’70) i 1970. PvdA ønsket å bytte ut konsensus politikken med en konfrontasjonsmodell mellom to store partiblokker (Praag Jr 1994:133-5). I 1982 inngikk partiet et regjeringssamarbeid med CDA. Partiet mistet oppslutning på grunn av samarbeidet med CDA, de politiske sakene om NATO sine flystasjoner og en mer realistisk holdning til velferdsstaten (Praag Jr 1994:146).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,61) viser en relativt jevn oppslutning fra de ulike aldersgruppene. Logaritmeverdien på -0,12 (tabell 4,31) gir støtte for inntrykket fra hovedprofilen. Periodeprofilene varierer noe, men hovedinntrykket er at de eldre aldersgruppene øker sin relative støtte til partiet i forhold til de yngre.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,62) viser en relativt jevn oppslutning fra kohortene. Kohorten 1930-9 gir partiet lavest oppslutning, mens kohorten 1920-9 gir partiet høyest oppslutning. De to eldste kohortene gir partiet litt høyere oppslutning i forhold til de yngste kohortene, men denne forskjellen er liten med nokså lave logaritmeverdier (tabell 4,31) på -0,10 (fkgr-50) og -0,26 (fkgr-60).

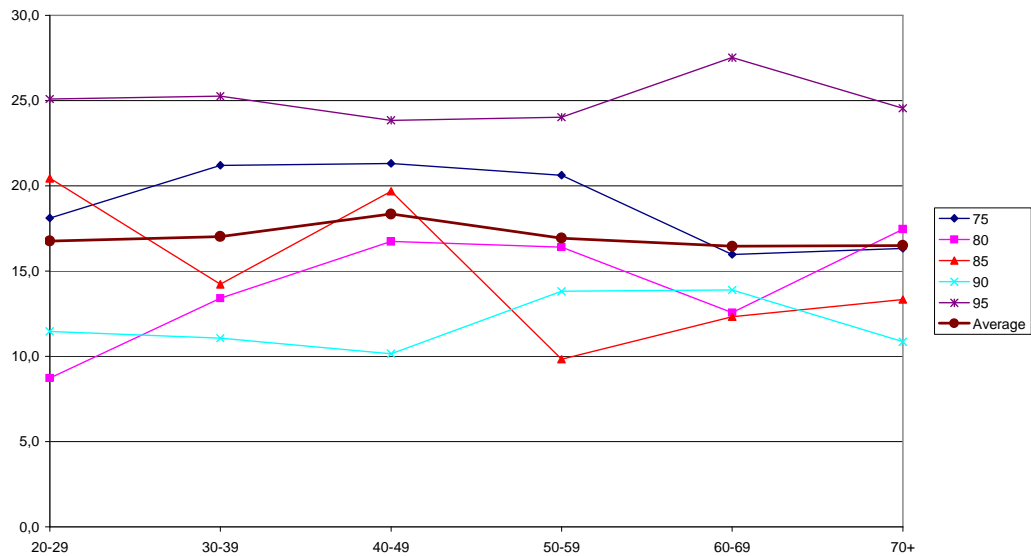
Partiet får en relativt jevn oppslutning fra de ulike gruppene, men det er en viss alderseffekt i materialet ved at de eldre aldersgruppene gir partiet litt høyere oppslutning i forhold til de yngre.

4.6.5 Det liberale partiet, VVD.

Tabell 4.32 VVD sin log odds ratio for alder og kohort (lor):

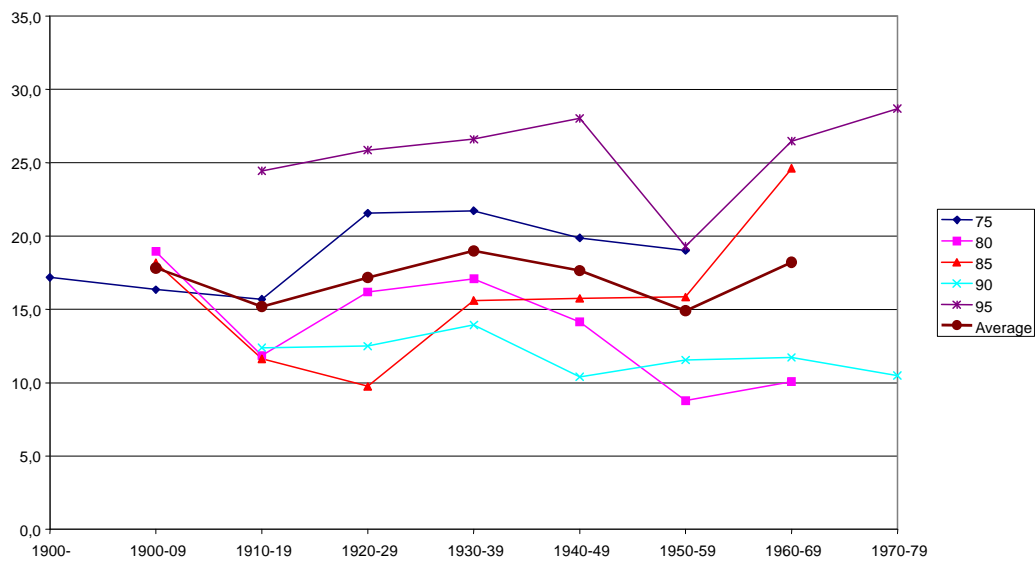
VVD. Perioder	Alder				Gj.snitt av		Lor	Kohorter					Lor	Lor
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39		1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.		
75	18,1	21,2	16,0	16,3	16,2	19,7	0,24	15,7	21,6	19,0		18,7	0,02	
80	8,7	13,4	12,6	17,5	15,1	11,1	-0,35	11,9	16,2	8,8	10,1	14,1	-0,53	-0,38
85	20,4	14,2	12,3	13,3	12,8	17,3	0,35	11,6	9,7	15,8	24,6	10,7	0,45	1,01
90	11,5	11,1	13,9	10,9	12,4	11,3	-0,11	12,4	12,5	11,6	11,7	12,5	-0,08	-0,07
95	25,1	25,2	27,5	24,5	26,0	25,2	-0,04	24,4	25,9	19,3	26,5	25,2	-0,34	0,07
Average	16,8	17,0	16,5	16,5	16,5	16,9	0,02	15,2	17,2	14,9	18,2	16,2	-0,09	0,16

VVD/Alder

Figur 4.63 VVD/Alder.

VVD/Kohort

Figur 4.64 VVD/Kohort.

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (Den liberale partifamilien)

Forløperen til *Volkspartij voor Vrijheid en Democratie* (VVD), som ble etablert i 1885, hadde som sin oppgave å demme opp for presset fra de religiøse partiene. Partiet ble aldri et sterkt masseparti med en sterk organisasjon så de satset heller på profesjonelle kampanjeteknikker. Partiorganisasjonen ble først bygget opp på 1970- og 1980-tallet. Politisk har VVD støttet NATO, for harmonisering av lover og regler innenfor Europa, respekt for individuelle rettigheter, privat eiendomsrett, lik utdannelse for alle og de har støttet USA i forsvar- og utenrikspolitiske saker (Daalder & Koole:152, 155, 156 og 171).

Hovedprofilene (aldersfiguren 4,63 og kohortfiguren 4,64) er begge sammensatt av svært ulike periodeprofiler. Slik at det liberale partiet VVD sin oppslutning er mer preget av de periodiske forskjellene enn klare alders- eller kohorteffekter. Partiet får en kraftig økning i perioden 1995, men dette er sannsynligvis kun en midlertidig periodeeffekt.

Partiene i Nederland vurdert samlet og i forhold til hypotesene

Tabell 4.55 NEDERLAND				
Gjennomsnittlige logaritmeverdier for utvalgte alder og kohortgrupper				
Parti	Partifamilie	Kohortene		
		Alder	Fkgr-50	Fkgr-60
<i>Democraten '66</i>	Den liberale partifamilien	1,27	1,23	1,17
<i>Christen Democratisch Appel</i>	Den kristelig-demokratiske partifamilien	-0,83	-0,75	-0,95
<i>PSP/CPN/PPR</i>	Den venstresosialistiske partifamilien	1,70	1,83	1,71
<i>Partij van de Arbeid</i>	Den sosialdemokratiske partifamilien	-0,12	-0,10	-0,26
<i>Volkspartij voor Vrijheid en Democratie</i>	Den liberale partifamilien	0,02	-0,09	0,16

Partivalg hypotese nr.1 (Inglehart) får støtte av en meget klar generasjons- eller kohortoppslutning fra den venstresosialistiske partifamilien. I tillegg så får D66 en meget klar kohortoppslutning.

Partivalg hypotese nr. 2 (Flanagan) sin "new politics" antagelse passer rimelig bra med oppslutningsprofilene til partiene D66 og den venstresosialistiske partilisten, mens "old politics" antagelsen får liten eller ingen støtte fordi verken VVD, PvdA eller CDA får en oppslutningsprofil som stemmer godt nok med hypotesen.

Partivalg hypotese nr. 3 må avvises siden det liberale partiet (VVD) mangler en klar oppslutning fra de yngre generasjonene i forhold til de eldre.

Partivalg hypotese nr. 4 stemmer rimelig bra siden det kristelig-demokratiske partiet (CDA) mister oppslutning fra samtlige aldersgrupper. I tillegg så mister partiet færre velgere jo eldre aldersgruppen er.

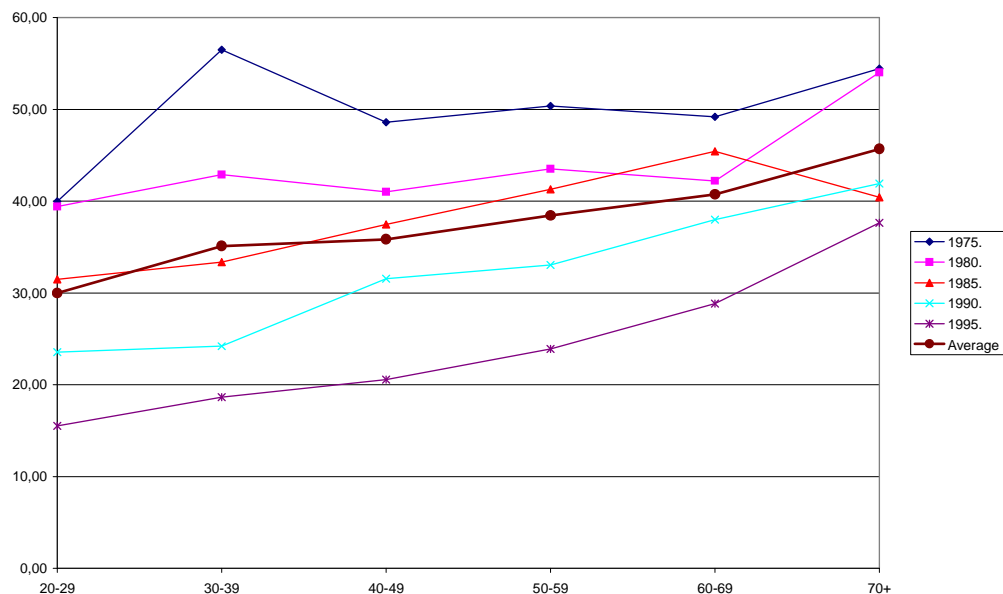
4.7 Storbritannia

I Storbritannia så utgår regjeringen fra det partiet som har flertall i Parlamentet (House of Commons). Partisystemet har vært konsentrert rundt de to store partiene *Labour* og *Conservative* som får 4 av 5 velgere. Konfliktskillelinjen har gått langs den tradisjonelle klassekonflikten eller arbeidsmarkedskonflikten. Parlamentet fungerer enten som støttespiller eller den opptrer som en politisk motspiller ovenfor regjeringen. I tillegg til å trene og rekruttere statsråder, så utøver Parlamentet også en kontrollerende rolle ovenfor regjeringens arbeid (Heidar & Berntzen 1995: 111,123). Britene velger sine medlemmer til Underhuset direkte fra enmannskretser, og den kandidaten som får flest stemmer får også mandatet, noe som fører til at omtrent 90 % av representantene i Parlamentet kommer fra en av de to store partiene (Heidar & Berntzen 1995: 121).

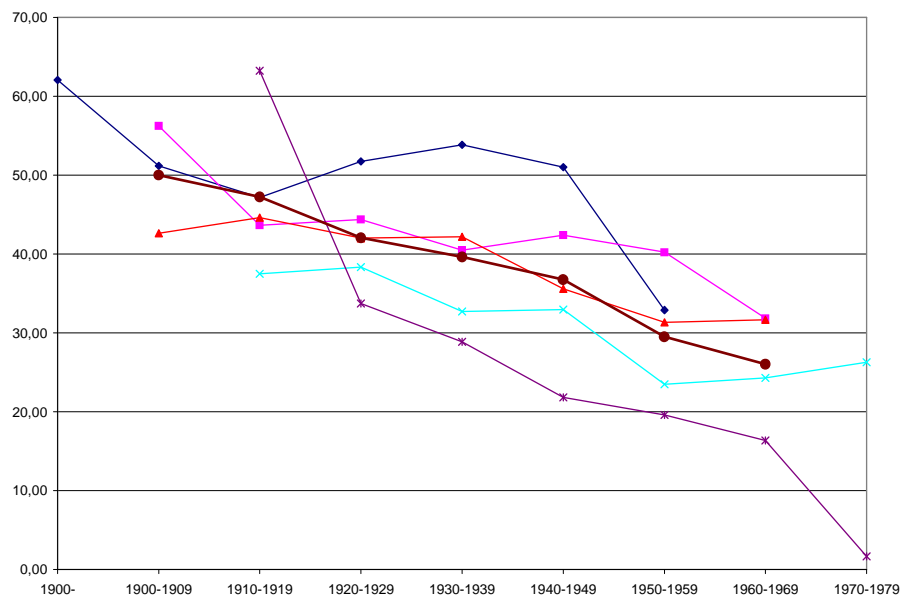
4.7.1 Det konservative partiet (Conservative Party).

Tabell 4.33 De Konservative sin log odds ratio for alder og kohort:

Conservative Perioder	Alder				Gj.snitt av		Lor	Lor	Kohorter						Lor	Lor
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39			1910-9.	1920-9.	1950-9.	1960-9.	Mikr.	fkgr-50		
1975.	39,9	56,5	49,2	54,4	51,8	48,2	-0,14		47,2	51,7	32,9	23,1	49,4	-0,69	-1,18	
1980.	39,4	42,9	42,2	54,0	48,1	41,2	-0,28		43,7	44,4	40,2	31,8	44,0	-0,16	-0,52	
1985.	31,5	33,3	45,4	40,4	42,9	32,4	-0,45		44,6	42,0	31,3	31,6	43,3	-0,52	-0,50	
1990.	23,5	24,2	38,0	41,9	39,9	23,9	-0,75		37,5	38,3	23,5	24,3	37,9	-0,69	-0,64	
1995.	15,5	18,6	28,8	37,6	33,2	17,1	-0,88		36,8	32,5	18,1	18,0	34,7	-0,87	-0,88	
Average	30,0	35,1	40,7	45,7	43,2	32,5	-0,50		41,9	41,8	29,2	25,8	41,9	-0,58	-0,75	

Figur 4.65 Konservative/Alder.

Figur 4.66 Konservative/Kohort.

Conservative Party (Den konservative partifamilien)

Det konservative partiet har vært det dominerende parti i Britisk politikk. Partiet har ingen ferdig utmeislet ideologi, men de styrer etter en "governing code" eller et sett av prinsipper. Et av disse prinsippene er at kapitalisme skal være det organiserende prinsipp for økonomisk styring, og privat eiendomsrett er en garanti for et fritt samfunn. Partiet er for en sterk stat for å beskytte samfunnet ovenfor indre og ytre fiender. Et prinsipp som krever en sterk politistyrke og et solid militærvesen med atomforsvar og medlemskap i NATO. De konservative er for å tilby borgerne et minimum av velferd, men de er imot å bryte inn i ulikhetene som eksisterer eller å definere mål for den enkelte borger. Dette er kjernen av partiets "governing code" (Morris 1996: 122-3).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,65) viser at partiet får høyere oppslutning fra de eldre aldersgruppene i forhold til de yngre. Den gjennomsnittlige logaritme verdien på -0,50 (tabell 4,33) støtter inntrykket fra hovedprofilen. Det er periodiske forskjeller i oppslutningen, men uten at dette påvirker partiets aldersprofil.

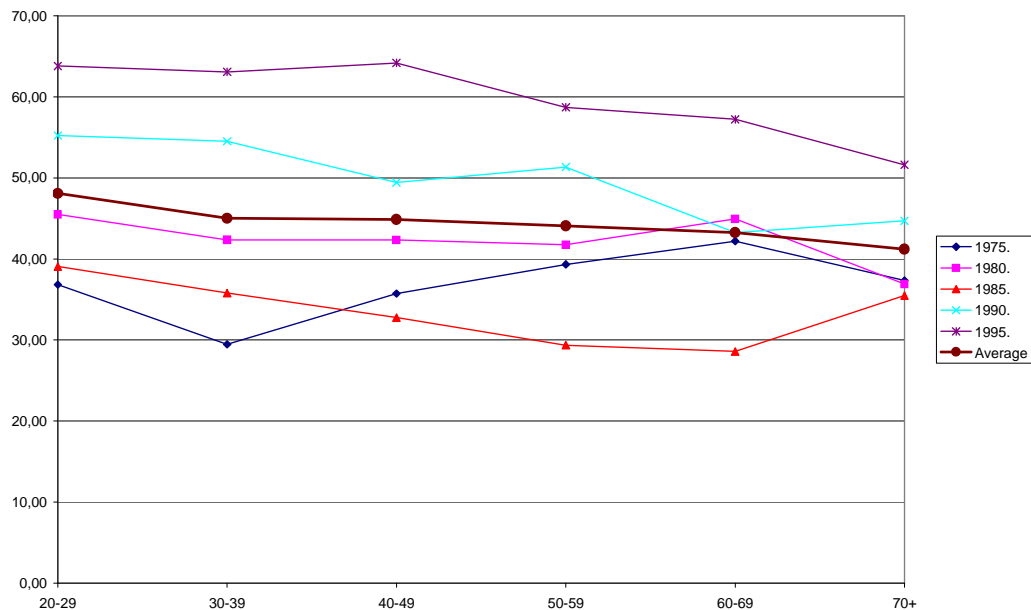
Hovedprofilen (kohortfiguren 4,66) viser at partiet får høyere oppslutning jo eldre kohorten er. Kohortfiguren viser ingen tegn på at det er noen kohorteffekter av betydning. Det finnes heller ingen "knekk" i profilen som kunne ha avslørt eventuelle kohorteffekter.

De konservative får høyere oppslutning jo eldre aldersgruppen er som skyldes i stor grad en alderseffekt i materialet. Partiet mister over tid oppslutning i de fleste alders- og kohortgruppene.

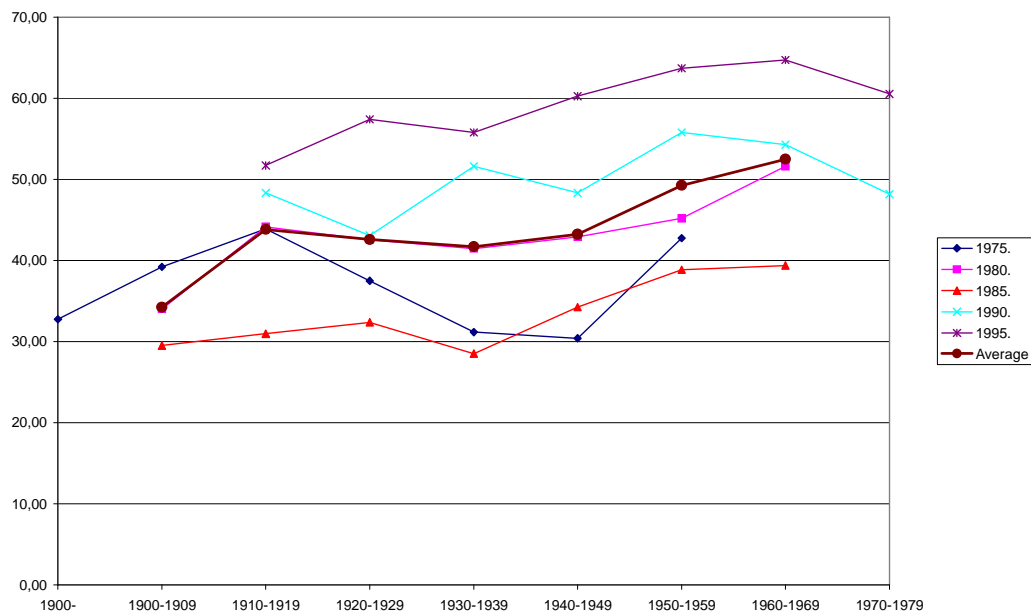
4.7.2 Det sosialdemokratiske partiet Labour.

Tabell 4.34 Labour sin log odds ratio for alder og kohort:

Labour	Alder						Lor	Lor	Kohorter					
	20-29	30-39	60-69	70+	Gj.snitt av 60-69/70+	20-29/30-39			1910-9.	1920-9.	1950-9.	1960-9.	Mfkr.	fkgr-50
1975.	36,8	29,5	42,2	37,3	39,8	33,2	-0,29	43,9	37,5	42,8	46,2	40,7	0,08	0,22
1980.	45,5	42,3	45,0	36,9	40,9	43,9	0,12	44,1	42,5	45,2	51,6	43,3	0,08	0,33
1985.	39,1	35,8	28,6	35,5	32,0	37,4	0,24	31,0	32,4	38,9	39,4	31,7	0,31	0,34
1990.	55,2	54,5	43,3	44,7	44,0	54,9	0,44	48,3	43,1	55,8	54,3	45,7	0,40	0,34
1995.	63,8	63,1	57,2	51,6	54,4	63,4	0,37	51,7	57,4	63,7	64,7	54,6	0,38	0,42
Average	48,1	45,0	43,2	41,2	42,2	46,6	0,18	43,8	42,6	49,3	51,2	43,2	0,25	0,33

Figur 4.67 Labour/Alder.

Figur 4.68 Labour/Kohort.

Labour Party (Den sosialdemokratiske partifamilien)

Labour ble etablert i 1900 som en løs føderasjon av politiske og faglige organisasjoner for å koordinere parlamentsvalgene for arbeiderbevegelsen. Først i 1922 etablerte partiet seg som det eneste regjeringsalternativet til de konservative. I 1945 fikk Labour flertall og gjennomførte, under Attlee, flere omfattende reformprogrammer (Heidar & Berntzen 1995:125). Labour hadde store interne problemer i perioden 1979-83 også kjent som "borgerkrigen". Partiet tapte regjeringsmakten til de konservative, og venstresiden tok kontroll over partiet. Moderniseringen av partiet begynte først med Neil Kinnock, og fra 1985 kunne Labour igjen fronte de konservative sin politikk (Shaw 1994:157).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,67) viser at partiet får en meget jevn oppslutning fra samtlige aldersgrupper. Labour får litt bedre oppslutning fra de aller yngste i forhold til de eldste. Logaritmeverdien på 0,18 (tabell 4,34) støtter inntrykket til hovedprofilen, men overtid så endrer oppslutningen seg ved at de yngste aldersgruppene øker sin relative støtte til partiet. Denne endringen skjer ved at partiet øker sin oppslutning hos samtlige aldersgrupper, men at de unge aldersgruppene øker sin støtte til partiet i større grad enn de eldre.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,68) antyder at partiet øker sin oppslutning jo yngre kohorten er. De gjennomsnittlige logaritmeverdiene er på 0,25 (kohorten 1950-59) og 0,33 (kohorten 1960-69).

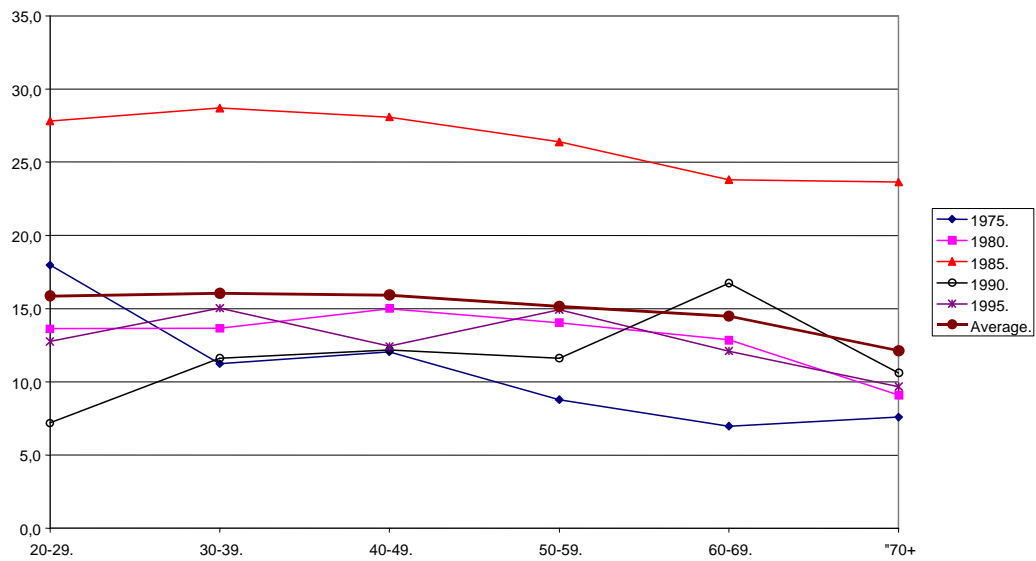
Labour får en god oppslutning fra de fleste alders- og kohortgruppene, men over tid så får partiet en klarere oppslutningsprofil der de yngre aldersgruppene i større grad støtter partiet. Etter 1985 får partiet høyere oppslutning fra samtlige grupper. Profilene antyder en alderseffekt i materialet ved at partiet får relativt flere velgere jo yngre aldersgruppen er.

4.7.3 Det liberale partiet (Liberal Party).

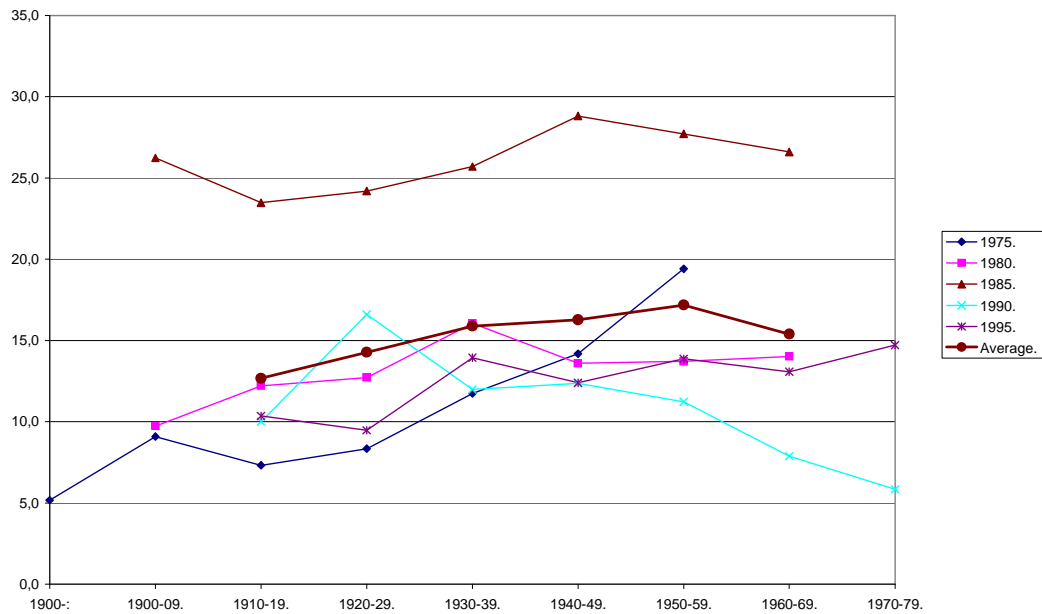
Tabell 4.35 De liberale sin log odds ratio for alder og kohort:

LIBERAL DEM. Perioder	Alder					Lor	Lor	Kohorter						
	20-29	30-39	60-69	"70+	Gj.snitt av 60-69/70+			20-29/30-39	1910-9.	1920-9.	1950-9.	1960-9.	Mfkr. fkg-50	Lor fkg-60
1975.	18,0	11,2	7,0	7,6	7,3	14,6	0,78	7,3	8,3	19,4		7,8	1,04	
1980.	13,6	13,7	12,8	9,1	11,0	13,6	0,25	12,2	12,7	13,7	14,0	12,5	0,11	0,13
1985.	27,8	28,7	23,8	23,6	23,7	28,3	0,24	23,5	24,2	27,7	26,6	23,8	0,20	0,15
1990.	7,2	11,6	16,7	10,6	13,7	9,4	-0,42	10,0	16,6	11,2	7,9	13,3	-0,19	-0,58
1995.	12,8	15,0	12,1	9,7	10,9	13,9	0,28	10,3	9,5	13,9	13,1	9,9	0,38	0,31
Average	15,9	16,0	14,5	12,1	13,3	16,0	0,22	12,7	14,3	17,2	15,4	13,5	0,31	0,00

Liberal/Alder

Figur 4.69 De Liberale/Alder.

Figur 4.70 De Liberale/Kohort.

Liberal Party (Liberal Democrats) (Den liberale partifamilien)

Det liberale partiet ble grunnlagt i 1859. Partiet støtter økonomisk frihandel og er imot statlig innblanding i økonomien. Partiet måtte kjempe for en oppslutning som de kunne overleve på i perioden 1945-55. I 1978 startet partiet et samarbeid med en utbryter gruppe fra Labour, *the Social Democratic Party* (SDP), som endte med en sammenslåing i 1988 (Curtice 1988: 94, 98, 100-1).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,69) viser en rimelig jevn oppslutning fra samtlige aldersgrupper. Partiet får noe høyere oppslutning jo yngre aldersgruppen er. Logaritmeverdien på 0,22 (tabell 4,35) støtter inntrykket fra hovedprofilen. Hovedprofilen gir et representativt bilde for tre perioder mens periodene 1975 og 1990 avviker noe.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,70) viser at partiet øker sin oppslutning jo yngre kohortene er. Det er visse periodiske variasjoner i oppslutningen, men hovedprofilen gir et rimelig bra bilde av partiets kohortoppslutning over tid med unntak for perioden 1990.

Det liberale partiet har visse periodiske variasjoner som forstyrrer noe, men generelt så får partiet noe høyere oppslutning fra de yngste aldersgruppene. Denne oppslutningen er i stor grad basert på en svak til moderat alderseffekt. Den absolutte oppslutningen til partiet varierer mye.

Britiske partier vurdert samlet og i forhold til hypotesene

Tabell 4.56 STORBRITANNIA				
Gjennomsnittlige logaritmeverdier for utvalgte alder og kohortgrupper				
Parti	Partifamilie	Alder	Kohortene	
			Fkgr-50	Fkgr-60
<i>Conservative Party</i>	Den konservative partifamilien	-0,50	-0,58	-0,75
<i>Labour Party</i>	Den sosialdemokratiske partifamilien	0,18	0,25	0,33
<i>Liberal Party (Liberal Democrats)</i>	Den liberale partifamilien	0,22	0,31	0,00

Partivalg hypotese nr.1 kan ikke bli analysert fordi representative partier mangler.

Partivalg hypotese nr. 2 blir kun analysert i forholdt til ”old politics”. De konservative sin oppslutning baserer seg på en alderseffekt, men mangler den kurvlineære formen som hypotesen forutsetter. Både de liberale og sosialdemokratene får en nokså jevn oppslutning med noe høyere oppslutning fra de aller yngste. Generelt så gir hypotesen ingen god beskrivelse av partioppslutningen i Storbritannia.

Partivalg hypotese nr.3 beskriver en mindre trend i forhold til det liberale partiet som får litt høyere oppslutning fra de yngste aldersgruppene, men denne oppslutningen mangler en klar kohorteffekt. Trenden bør ikke bli overvurdert siden de liberale også fungerer som et alternativ for de unge.

Partivalg hypotese nr.4 får en klar støtte ved at det konservative partiet mister oppslutning fra samtlige aldersgrupper, og at partiet mister flere stemmer fra de yngste i forhold til de eldre.

4.8 Tyskland (vest)

Det er kun det tidligere Vest-Tyskland som er med i analysen fordi Øst-Tyskland ikke oppfyller analysens krav om demokratiske tradisjoner. I perioden fra 1945 til 1949 tilott okkupasjonsmaktene kun de fire partiene *Socialdemokratische Partei Deutschland* (SPD), KPD (kommunistene), *Freie Demokratische Partei* (FDP) og

Christelich-Demokratische Union (CDU)/Christlich-Soziale Union (CSU). De kristelig-demokratiske partiene CDU og CSU er to selvstendige partier, men de blir regnet som ett på grunn av deres nære samarbeid. De to største partiene CDU/CSU og SPD fikk over 60 % av stemmene i 1949, og mellom 1972 og 1987 har de to partiene til sammen hatt en oppslutning på rundt 90 % (Heidar & Berntzen 1995:213). Antall partier i Forbundsdagen ble redusert til tre i 1961. Først i 1983 kom ”de grønne” (*Die Grünen*) inn i forbundsdagen som det fjerde partiet. Det er disse fire partiene som er med i denne analysen.

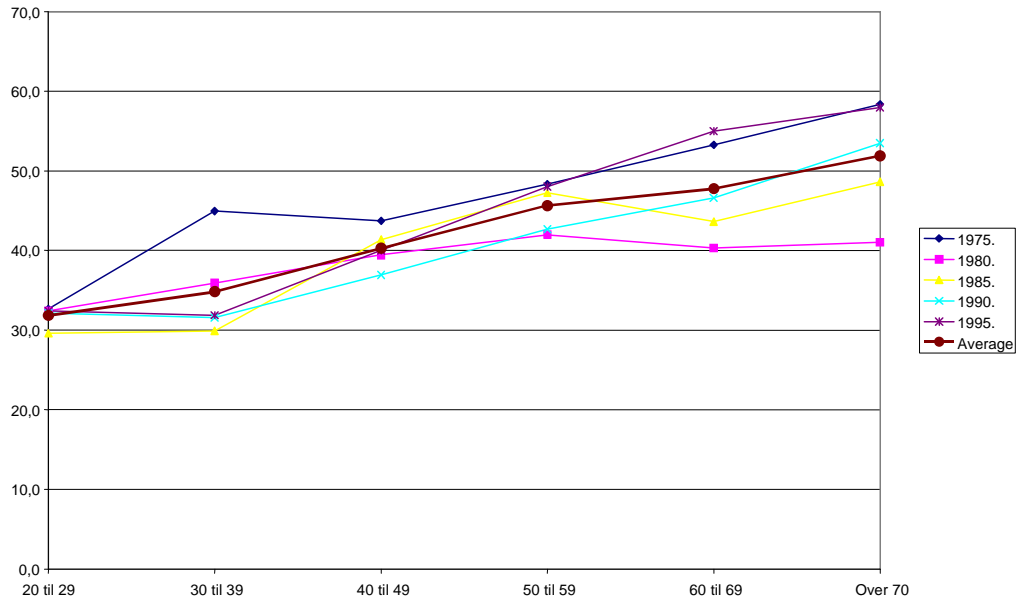
Velgerne i Tyskland har to stemmer hver. Førstestemmen avgis for kandidater i enmannskretser. I tidligere Vest-Tyskland så fantes det 248 slike enmannskretser, men i det gjenforente Tyskland så er det 328 kretser. Velgernes andre stemme blir brukt på ulike partilister på delstatsnivå. Representasjonen for valglistene blir fordelt etter partienes oppslutning (Heidar & Berntzen 1995: 205).

I perioden 1949 til 1966 har regjeringene gått ut fra CDU/CSU i koalisjon med ett eller flere mindre partier. I 1966 dannet CDU/CSU en storcoalisjon med SPD som varte til 1969. Fra 1969 og til 1982 hadde SPD og FDP regjeringsmakten, og ble avløst av CDU/CSU og FDP under ledelse av Helmut Kohl (Heidar & Berntzen 1995: 216-18). Helmut Kohl tapte valget i 1998 etter 16 år som forbundskansler. Gerhard Schröder tar over som leder for en koalisjon mellom SPD og De Grønne. Schröder ble avløst som forbundskansler av Angela Merkel (CDU/CSU) i november 2005.

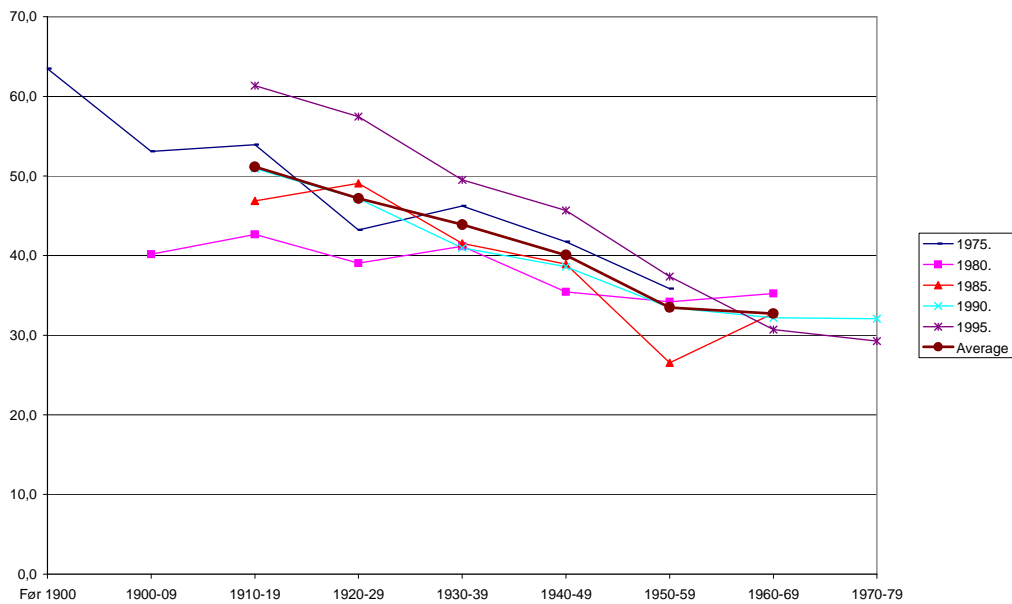
4.8.1 Det kristeligdemokratiske partiene CDU og CSU.

Tabell 4.36 CDU sin log odds ratio for alder og kohort:

CDU Perioder	Alder				Gj.snitt av			Lor	Kohorter				Lor		
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39			1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50	fkgr-60
1975.	32,6	45,0	53,3	58,3	55,8	38,8	-0,69	53,9	43,2	35,8		48,6	-0,52		
1980.	32,4	35,9	40,3	41,0	40,7	34,2	-0,28	42,7	39,0	34,2	35,2	40,9	-0,29	-0,24	
1985.	29,6	29,9	43,6	48,6	46,1	29,7	-0,70	46,9	49,1	26,5	32,7	48,0	-0,94	-0,64	
1990.	32,1	31,6	46,6	53,5	50,0	31,9	-0,76	50,9	47,1	33,5	32,2	49,0	-0,65	-0,71	
1995.	32,4	31,9	55,0	58,0	56,5	32,1	-1,01	61,4	57,5	37,4	30,7	59,4	-0,90	-1,20	
Average	31,8	34,8	47,8	51,9	49,8	33,3	-0,69	51,1	47,2	33,5	32,7	49,2	-0,66	-0,69	

Figur 4.71 CDU/Alder.

Figur 4.72 CDU/Kohort.

Christelich-Demokratische Union (CDU) og Christlich-Soziale Union (CSU) (Den kristelig-demokratiske partifamilien)

De kristelig-demokratiske partiene i Tyskland består av partiene *Christelich-Demokratische Union* (CDU) og *Christlich-Soziale Union* (CSU). CDU opererer i hele Tyskland med unntak for Bayern, mens CSU operer kun i Bayern (Irving 1979:112). Partiene ble dannet som folkepartier og henvender seg til alle uansett bakgrunn av klasse, region eller religion. Slik at de bryter med tradisjonen om at partier ble dannet på bakgrunn av klasse, region eller religion. Dette var en ny form for appell i tysk politisk historie (Heidar & Bertnzen 1995:209). Partiene er gruppert i den kristelig-demokratiske partifamilien, men de kan også bli gruppert i den konservative partifamilien (Knutsen 1994:15).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,71) viser at partiet får høyere oppslutning jo eldre velgerne er. Logaritmeverdien på -0,69 (tabell 4,36) støtter inntrykket fra hovedprofilen. Hovedprofilen gir et godt bilde av samtlige periodeprofiler og endres i liten grad når partiet mister eller øker sin oppslutning.

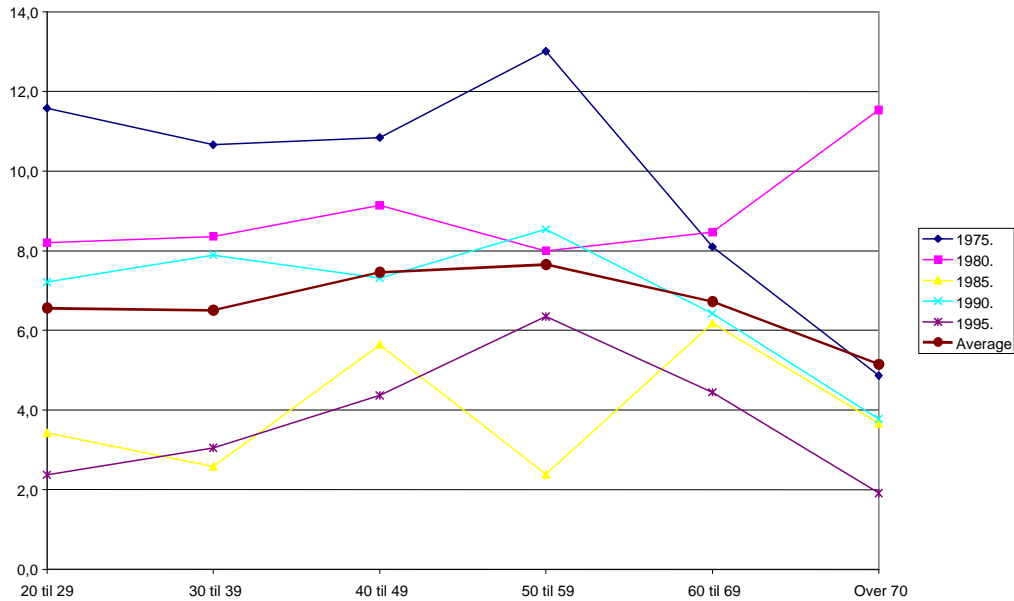
Hovedprofilen (kohortfiguren 4,72) viser at partiet øker sin oppslutning jo eldre kohorten er. Kohortfiguren viser ingen klare tegn på kohorteffekter.

Partiets høyere oppslutning fra de eldre aldersgruppene skyldes i stor grad en alderseffekt. Partiet mister oppslutning i enkelte perioder, men dette "tapet" vinner de tilbake. Slik at partiet i liten grad mister velgere over tid.

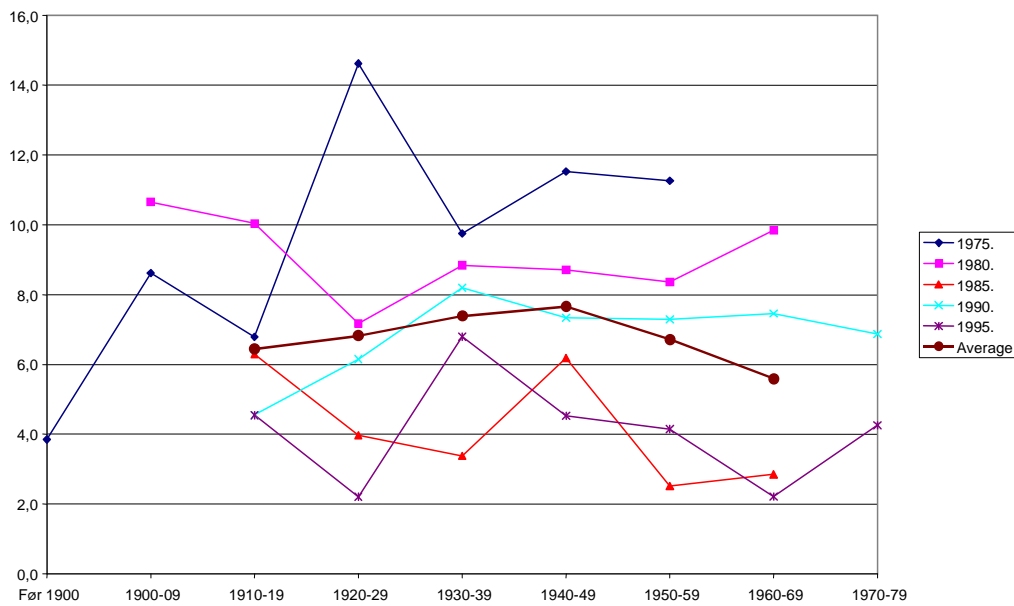
4.8.2 Det liberale partiet, FDP.

Tabell 4.37 FDP sin log odds ratio for alder og kohort:

FDP	Alder				Gj.snitt av 60-69/70+	Gj.snitt av 20-29/30-39	Lor	Kohorter					Lor fkggr-50	Lor fkggr-60
	Perioder	20-29	30-39	60-69				70+	1910-9	1920-9	1950-9	1960-9		
1975.	11,6	10,7	8,1	4,9	6,5	11,1	0,59	6,8	14,6	11,3	10,7	0,06		
1980.	8,2	8,4	8,5	11,5	10,0	8,3	-0,21	10,0	7,2	8,4	9,8	8,6	-0,03	0,15
1985.	3,4	2,6	6,2	3,7	4,9	3,0	-0,51	6,3	4,0	2,5	2,8	5,1	-0,74	-0,61
1990.	7,2	7,9	6,4	3,8	5,1	7,6	0,42	4,5	6,1	7,3	7,5	5,3	0,33	0,36
1995.	2,4	3,1	4,4	1,9	3,2	2,7	-0,16	4,5	2,2	4,2	2,2	3,4	0,21	-0,43
Average	6,6	6,5	6,7	5,2	5,9	6,5	0,02	6,4	6,8	6,7	5,6	6,6	-0,03	-0,14

Figur 4.73 FDP/Alder.

Figur 4.74 FDP/Kohort.

Freie Demokratische Partei (Den liberale partifamilien)

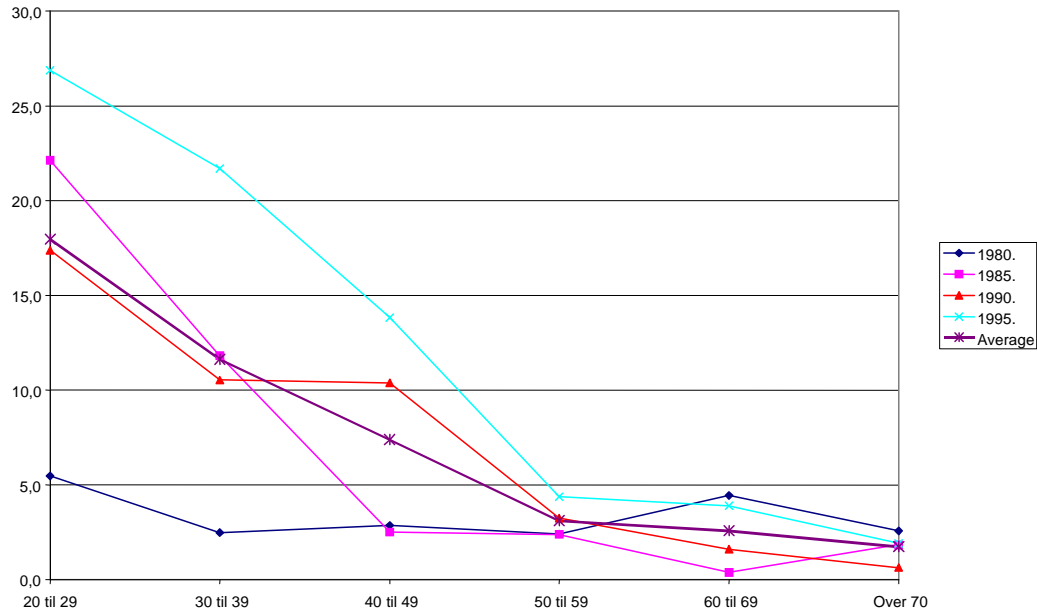
Partiet *Freie Demokratische Partei* (FDP) er blitt plassert i den liberale partifamilien. Partiet ble dannet etter krigen for å fortsette den liberale tradisjonen (Heidar & Bertnzen 1995: 209). De liberale betrakter seg selv som et korrektiv til de to store partiene, og har til nå greid å utnytte sin posisjon som en nødvendig koalisjonspartner (Kirchner & Broughton 1988: 62). Partiets frykt er at de skal ende opp som et pendlerparti siden de henter mye av sin støtte fra ”flytende” velgere. Partiet har klart å overleve ved å få støtte fra velgere som i mindre grad støtter CDU eller SPD. Partiet har fått andre stemmen til disse velgerne (Kirchner & Broughton 1988: 69-71).

Periodeprofilene til partiets alders- og kohortfigurer (figurene 4,73 og 4,74) varierer mye fra en periode til en annen så det er vanskelig å finne et klart mønster i materialet. Figurene gir støtte til antagelsen om at partiet får en høy andel flytende velgere.

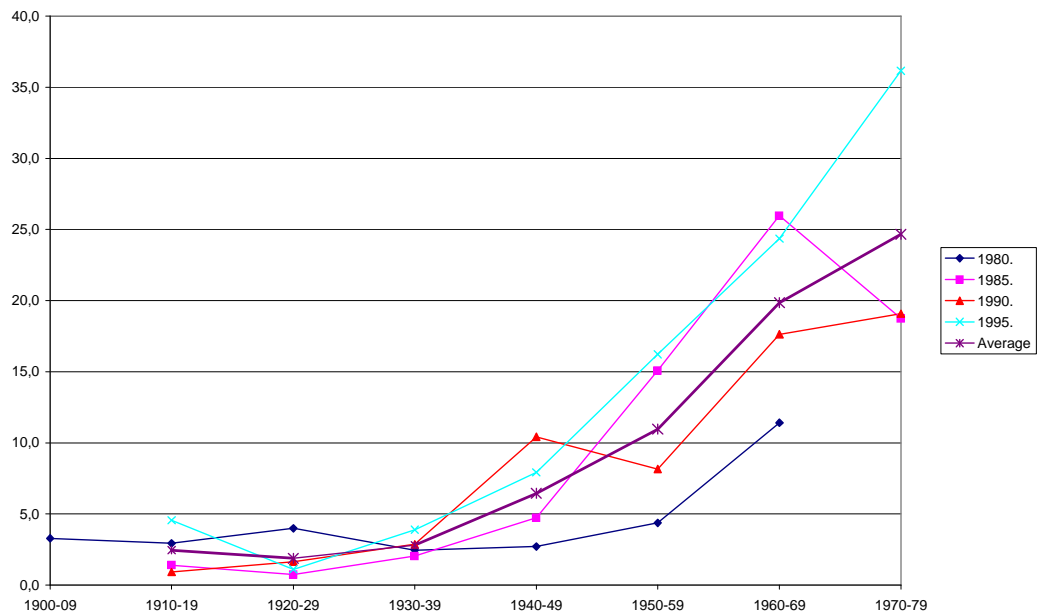
4.8.3 Miljøpartiet De Grønne (Die Grünen).

Tabell 4.38 "De Grønne" sin log odds ratio for alder og kohort:

GREEN P. Perioder	Alder					Gj.snitt av 20-29/30-39	Lor	Kohorter						
	20-29	30-39	60 til 6	Over 7	60-69/70+			1910-9	1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	Lor fkgr-50	Lor fkgr-60
1980.	5,5	2,5	4,4	2,6	3,5	4,0	0,13	2,9	4,0	4,4	11,4	3,5	0,24	1,28
1985.	22,1	11,8	0,4	1,8	1,1	17,0	2,90	1,4	0,7	15,1	26,0	1,1	2,81	3,49
1990.	17,4	10,5	1,6	0,6	1,1	14,0	2,66	0,9	1,6	8,2	17,6	1,3	1,93	2,81
1995.	26,9	21,7	3,9	1,9	2,9	24,3	2,37	4,5	1,1	16,2	24,4	2,8	1,90	2,41
Average	18,0	11,6	2,6	1,7	2,2	14,8	2,02	2,4	1,9	11,0	19,8	2,2	1,72	2,50

Figur 4.75 De Grønne/Alder.

Figur 4.76 De Grønne/Kohort.

Die Grünen (Miljøparti)

Miljøpartiet *Die Grünen* (De Grønne) ble grunnlagt i 1980, men partiet har hatt forløpere på delstatsnivå (Parkin 1989:118-21). Partiet har fire fraksjoner som delvis overlapper hverandre. Den ene dimensjonen går mellom de venstreorienterte gruppene versus de som er orientert ovenfor sosialdemokratene, mens den andre dimensjonen står mellom fundamentalistene (fundis) versus de reformvennlige (realos). "Realos" ønsker å samarbeide med andre for å inngå kompromisser for å begrense skadeomfanget på miljøet, mens "fundis" ønsker i større grad at partiet skal være et protestparti (Parkin 1989:123, 128). De reformvennlige er i større grad sosialdemokrater, mens fundamentalistene i større grad representerer de ulike venstreorienterte gruppene.

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,75) viser at partiet øker sin oppslutning kraftig jo yngre aldersgruppen er. Den gjennomsnittlige logaritmeverdien (tabell 4,38) er på 2,02 og støtter inntrykket fra hovedprofilen.

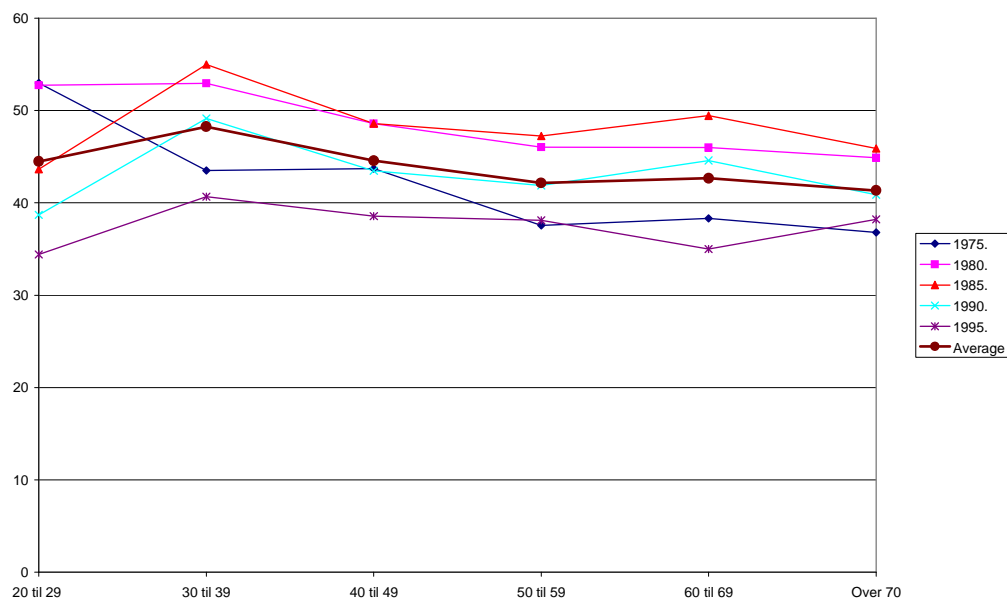
Hovedprofilen (kohortfiguren 4,76) viser en meget høy oppslutning fra de tre yngste kohortene (1950-9, 1960-9 og 1970-9). De gjennomsnittlige logaritmeverdiene er på 1,72 (kohorten 1950-9) og 2,50 (kohorten 1960-9) og støtter hovedprofilen.

De Grønne har en klar kohortoppslutning fra kohortene 1950-9 og 1960-9.

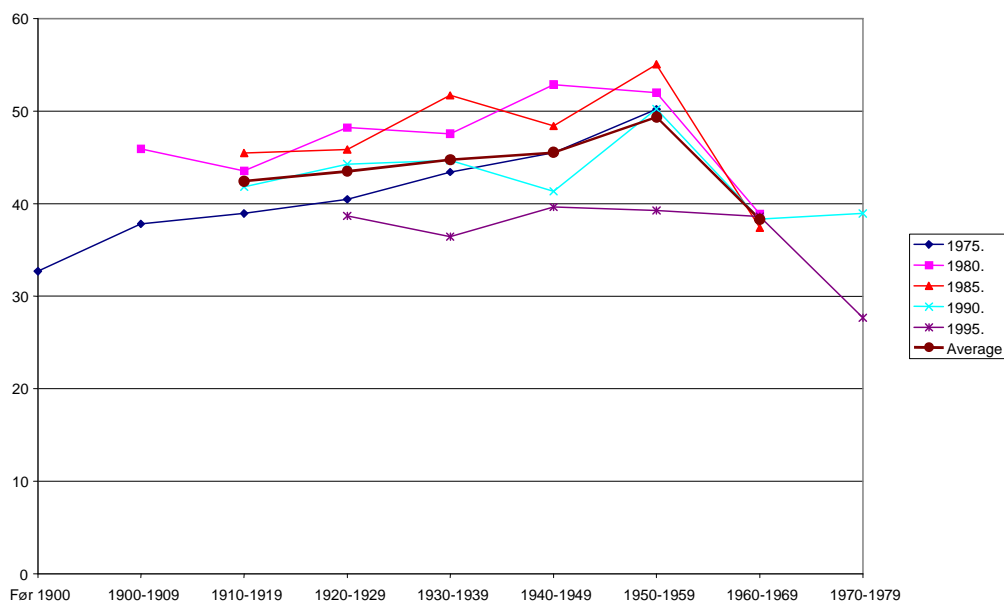
4.8.4 Det sosialdemokratiske partiet SPD.

Tabell 4.39 SPD sin log odds ratio for alder og kohort:

SPD Perioder	ALder				Gj.snitt av			Lor	Kohorter					Lor	
	20-29	30-39	60-69	70+	60-69/70+	20-29/30-39	1910-9		1920-9	1950-9	1960-9	Mfkr.	fkgr-50	fkgr-60	
1975.	53,0	43,5	38,3	36,8	37,6	48,2	0,44	38,9	40,5	50,2	39,7	0,42			
1980.	52,7	52,9	46,0	44,9	45,4	52,8	0,30	43,5	48,2	52,0	38,9	45,9	0,25	-0,29	
1985.	43,6	55,0	49,4	45,9	47,6	49,3	0,07	45,5	45,8	55,0	37,4	45,7	0,38	-0,34	
1990.	38,7	49,1	44,6	40,9	42,7	43,9	0,05	41,8	44,3	50,2	38,3	43,0	0,29	-0,20	
1995.	34,4	40,7	35	38,2	36,6	37,5	0,04	29,5	38,7	39,2	38,6	34,1	0,22	0,19	
Average	44,5	48,2	42,7	41,3	42,0	46,4	0,18	39,9	43,5	49,3	38,3	41,7	0,31	-0,16	

Figur 4.77 SPD/Alder.

Figur 4.78 SPD/Kohort.

Socialdemokratische Partei Deutschland (SPD) (Den sosialdemokratiske partifamilien)

Socialdemokratische Partei Deutschland (SPD) ble stiftet i 1863, og er det eldste partiet i Tyskland (Heidar & Berntzen 1995: 208). SPD har ført en tradisjonell venstre reformistisk politikk basert arbeiderklassens behov. I 1959 reformerte partiet sitt program (Bad Godesberg programmet), og aksepterte i større utstrekning det rådende system. SPD ønsket å utvide velgergrunnlaget sitt ved å få støtte fra hele folket og ikke bare fra arbeiderklassen. I 1969 dukket det "nye venstre" opp, men grupperingen ble etter hvert en akseptert del av partiet og den nye retningen tokk over kontrollen av partiet ved kongressen i 1986 (Padgett 1994: 11, 15-19).

Hovedprofilen (aldersfiguren 4,77) viser en nokså jevn oppslutning fra de fleste aldersgruppene, men med litt høyere oppslutning fra aldersgruppen 30-9. Den gjennomsnittlige logaritmeverdien er på 0,18 (average) og støtter inntrykket fra hovedprofilen. Partiprofilene viser at oppslutningen til de ulike aldersgruppene blir jevnere over tid. Logaritmene bekrefter denne utviklingen ved at verdien var på 0,44 i 1975 mens den i 1995 hadde falt til 0,04.

Hovedprofilen (kohortfiguren 4,78) viser at partiet øker sin oppslutning jo yngre kohorten er, men at partiet får mye lavere oppslutning fra den yngste aldersgruppen. Partiet får muligens en negativ kohortoppslutning fra den yngste kohorten (1960-9).

Partiet får en viss økning jo yngre aldersgruppen er, men oppslutningen jevnes ut over tid. Kohort figuren viser en økende støtte jo yngre kohorten er, men med unntak for den yngste kohorten som gir lavest oppslutning.

Tyske partier vurdert samlet og i forhold til hypotesene

Tabell 4.57 TYSKLAND Gjennomsnittlige logaritmeverdier for utvalgte alder og kohortgrupper				
Parti	Partifamilie	Alder	Kohortene	
			Fkgr-50	Fkgr-60
<i>Christelich-Demokratische Union & Christelich-Soziale Union</i>	Den kristelig-demokratiske partifamilien	-0,69	-0,66	-0,69
<i>Die Grünen</i>	Miljøpartiet/Grønne partier	2,02	1,72	2,50
<i>Freie Demokratische Partei</i>	Den liberale partifamilien	0,02	-0,03	-0,14
<i>Socialdemokratische Partei Deutschland</i>	Den sosialdemokratiske partifamilien	0,18	0,31	-0,16

Partivalg hypotese nr.1 (Inglehart) får støtte fra kohortene 1950-59 og 1960-69 sin klare kohort oppslutning til miljøpartiet.

Partivalg hypotese nr. 2 (Flanagan) får kun støtte for den liberale delen av sin "new politics" hypotese ved miljøpartiet sin generasjonsoppslutning. "Old politics" delen får svært liten (eller ingen) støtte fordi hovedprofilen til de liberale er sammensatt av høyst ulike periodeprofiler, de kristelig-demokratiske partiene får en lineær og ikke en kurvlineær aldersyklisk oppslutning, og sosialdemokratene øker sin oppslutning jo yngre aldersgruppen er.

Partivalg hypotesen nr.3 får ingen støtte siden de liberale mister oppslutning fra samtlige grupper i Tyskland.

Partivalg hypotesen nr.4 blir ikke bekreftet fordi at de kristelig-demokratiske partiene (CDU/CSU) ikke mister sin oppslutning over tid. Partiet får høyere oppslutning jo eldre aldersgruppen er.

5. EN KOMPARATIV OPPSUMMERING AV DE FIRE HYPOTESENE

I dette avslutningskapittelet skal trådene samles og fokuset rettes mot hovedfunnene fra de fire hypotesene. Jeg vil også komme med noen kommentarer

om hvor bra teoriene forklarer funnene fra analysen, men først vil hver hypotese bli vurdert opp mot de aktuelle partifamiliene. Hver enkelt hypotese vil bli presentert på nytt som en innledning til for hvert enkelt oppsummering.

5.1 En komparativ analyse av hypotese nr. 1

De yngre generasjonene vil i større grad enn de eldre generasjonene, stemme på partier/partifamilier som representerer de nye verdiene.

Hypotesen er utledet for å teste Ingleharts "new politics" teori. Og hypotesen hevder at de yngre generasjonene, i større grad enn de eldre, vil stemme på partifamilier som representerer de nye verdiene. Blant de ulike partifamiliene så er det miljøpartiene og de venstresosialistiske partiene som best representerer de "nye verdiene". Med unntak for Storbritannia, så er en eller begge partifamiliene representert i samtlige land i analysen. Det Nederlandske partiet *Democraten '66* blir inkludert fordi partiet representerer de verdier som Inglehart kaller for "new politics" verdier.

Samtlige av miljøpartiene (Belgia, Frankrike, Irland, Italia og Tyskland) får en klar generasjonsoppslutning fra de yngste generasjonene. En like klar generasjonsoppslutning får også partiene i den venstresosialistiske partifamilien (Danmark, Frankrike, Irland og Nederland). Og i tillegg så får *Democraten '66* en klar støtte fra de yngste generasjonene. Slik at hypotesen får en meget klar og sterk støtte. Funnet er så sterkt at den bør bli betraktet som et slags hovedfunn i analysen.

5.2 En komparativ analyse av hypotese nr. 2

De "nye høyre" og de "nye venstre" partifamiliene (new politics) vil få relativt høyere oppslutning jo yngre generasjonen er, men over tid så vil de yngre generasjonene forlate "nye høyre" til fordel for "nye venstre". "Gamle høyre" og

”gamle venstre” partifamiliene vil få en kurvlineær livssyklus oppslutning, det vil si at disse partiene vil få noe lavere oppslutning fra de aller yngste og de aller eldste aldersgruppene.

Hypotesen består av to hoveddimensjoner der den ene forholder seg til ikke-materielle verdier (new politics), mens den andre forholder seg til materialistiske verdier (old politics). Den ikke-materialistiske verdidimensjonen står mellom liberale (nye venstre) versus autoritære (nye høyre) verdier. Partifamilier som miljøpartier og den venstresosialistiske partifamilien representerer de liberale verdiene, mens ulike høyre radikale partier representerer de autoritære verdiene. Den materialistiske verdidimensjonen (old politics) består av venstre materialistiske verdier representert ved kommunistpartier og sosialdemokratiske partier, mens de høyre materialistiske verdiene blir representert av de liberale og konservative partiene. Den kristelig-demokratiske partifamilien får ingen naturlig plassering i dette skjemaet.

Den liberale eller ”nye venstre” delen av den ikke-materielle dimensjonen (new politics) får en klar og god støtte fra samtlige miljøpartier og venstresosialistiske partier, mens de tre partiene som representerer ”nye høyre” i analysen gir ingen støtte til fordel for hypotesen. Ingen av de tre høyre partiene får en klar generasjonsoppslutning fra de unge. Partiene i Frankrike og Italia øker sin oppslutning over tid, og økningen kommer fra samtlige grupper der de yngste gir noe høyere oppslutning i forhold til de andre. Partiet i Danmark har etter perioden 1975 mistet mye av sin tidligere oppslutning og betyr lite eller ingenting i Dansk politikk.

Partiene som representerer venstre materialistiske verdier får heller ingen oppslutningsprofil som stemmer overens med hypotesen. Kommunistpartiene får høyere oppslutning jo yngre aldersgruppen er, mens de sosialdemokratiske

partiene enten får høyere oppslutning jo yngre velgerne er (Frankrike, Storbritannia, Irland og Tyskland) eller de får en jevn oppslutningsprofil fra de ulike aldersgruppene (Belgia, Italia, Nederland og Danmark). Og ingen av disse profilene stemmer overens med hypotesen. Hypotesen får heller ingen støtte fra de høyre materialistiske partiene ved at de mangler en kurvlineær profil (de konservative) eller at de mangler en klar profil (de liberale). Det er kun et liberalt parti (Belgia) som har en oppslutningsprofil som gir støtte for en kurvlineær livssyklus antagelse. Slik at det er kun den liberale delen av hypotesen som får en klar og solid empirisk støtte.

5.3 En komparativ analyse av hypotese nr. 3

Yngre generasjoner vil i større grad enn før, stemme på ulike økonomiske høyre partier.

Hypotesen tester om de yngre generasjonene benytter seg av sin friere stilling til å støtte økonomiske høyre partier. Det er kun de liberale som i denne analysen blir betraktet som økonomiske høyre partier, siden det er lettere å fokusere på de økonomiske verdiene mest mulig isolert fra andre verdier. *Fine Gael* har blitt definert som et økonomisk høyre parti siden de representerer næringslivet, mens *D'66* trekkes ut på grunn av at de står for helt andre liberale verdier enn de rent økonomiske.

Det er kun i Belgia, Danmark og Nederland at oppslutningen til de liberale gir en viss støtte for hypotesen, men denne støtten skyldes kun en økning i oppslutningen av yngre velgere for perioden 1995. Dette "funnet" er i seg selv meget svakt og gir ingen sterk støtte for hypotesen. I Storbritannia så ligger det liberale på samme nivå, mens i Frankrike, Irland, Italia og Tyskland så mister de liberale partiene oppslutning fra de unge. Hypotesen kan i bestefall være en mindre trend for perioden 1995, men over lengre tid så får hypotesen liten eller ingen støtte.

5.4 En komparativ analyse av hypotese nr. 4

Partier med et kristent budskap vil miste oppslutning fra samtlige aldersgrupper, men disse partiene vil miste flest velgere fra de yngste aldersgruppene.

De kristne verdiene har i analysen blitt representert av den kristelig-demokratiske partifamilien og den konservative partifamilien.

Av de fire kristelig-demokratiske partiene som er med i analysen (Belgia, Italia, Nederland og Tyskland) så er det kun det tyske CDU/CSU som ikke mister oppslutning over tid. De mister velgere fra samtlige aldersgrupper, men de mister litt flere unge velgere i forhold til de eldre velgerne. Tre av fire partier i denne familien bygger oppunder hypotesen.

Av de fem konservative partiene (Fianna Fail og Fine Gael er plassert i den konservative partifamilien), så er det kun det britiske partiet som får en oppslutning som støtter hypotesen. Det franske eksempelet (RPR) avviser hypotesen helt, mens de andre partiene beholder sine velgere over tid.

Hypotesen får kun støtte fra den kristelig-demokratiske partifamilien, mens den konservative partifamilien aviser hypotesen ved å holde på sine velgere. En mulig årsak kan være at den kristelig-demokratiske partifamilien har en sterkere forankring i den religiøse versus sekulære konfliktlinjen, og at den konservative partifamilien opererer i en konfliktlinje som fortsatt er av betydning for velgerne.

Kort oppsummering av de viktigste funnene fra hypotesene

Et viktig funn er den klare generasjonsoppslutningen fra de yngste til miljøpartiene og den venstresosialistiske partifamilien. Mens de kristelig-demokratiske og de konservative partiene får en meget klar aldersyklisk oppslutning ved at de eldre

aldersgruppene er mer villig til å støtte dem. Forskjellen mellom de kristelig-demokratiske partiene og de konservative er at de konservative beholder sine velgere mens kristelig-demokratene mister oppslutning fra samtlige aldersgrupper, men de mister mest fra de yngste. Partier (de liberale) som representerer de økonomiske verdiene får liten eller ingen støtte fra de yngste generasjonene. I tillegg til at den liberale partifamilien generelt får uregelmessige oppslutningsprofiler i forhold til kohort- og aldersgruppene. Disse funnene vil i neste del kapittel bli vurdert i forhold til teoriene.

5.6 Hovedfunnene i forhold til teoriene

Jeg valgte å belyse partivalgsendringer i Vest-Europa i et generasjonsperspektiv ved hjelp av to hovedproblemstillinger. Det var så meningen å belyse disse to problemstillingene ved hjelp av fire hypoteser. Analysens funn skulle så bli tolket i lys av velgernes verdiendringer. Den første problemstillingen fokuserer på hvorvidt aldersforkskjellene hos velgerne har endret seg over tid, mens den andre problemstillingen vil fokusere på om hvorvidt dette skyldes en generasjons- eller en livssyklus effekt. Problemstillingene blir først vurdert i forhold til miljøpartiene og de venstresosialistiske partiene, for så å bli vurdert i forhold til de konservative og de kristelig-demokratiske partiene.

Fremveksten av miljøpartiene og de venstresosialistiske partiene på 1970-tallet og fremover kan forklares med teoriene til både Inglehart og Flanagan. De forklarer endringene med de ikke-økonomiske verdienes økende påvirkning på politikken. Og at det er de yngste generasjonene som målbærer disse nye verdiene, og dette er et trekk som er i samsvar med generasjonsteorien til Mannheim. I tillegg så får økonomiske høyre partier nokså liten støtte fra de yngste generasjonene, et funn som støtter oppunder hypotesen om at de yngste generasjonene i større grad er opptatt av ikke-materielle verdier. På dette punktet så stemmer teoriene til Inglehart og Flanagan med de empiriske funnene.

Problemet er at Inglehart kun benytter en generasjonsmodell i sin teori, slik at de aldersykliske oppslutningsprofilene til de konservative og de kristelig-demokratiske partiene ikke får en god nok forklaring. Flanagan som lagde en ny teori for å rette på disse manglene får det heller ikke helt til. Han benytter en modell for alderseffekten som er kurvlineær, mens profilene for både de kristelig-demokratene og de konservative hadde en lineær form. I tillegg så delte han opp i liberale og autoritære verdier der kun de høyre radikale partiene hadde autoritære verdier, mens han plasserte kommunistene i den venstrematerialistiske gruppen uten hensyn til deres autoritære stil. I tillegg så fantes det ingen naturlig plass for de kristelig-demokratiske partiene. Begge teoriene forklarer fremveksten av nye venstre partier og miljøpartier, men de klarer ikke å få til en helhets forklaring som inkluderer de andre partifamiliene.

Det andre funnet er den klare aldersykliske oppslutningsprofilene til de kristelig-demokratiske partiene og de konservative partiene, men det viser seg at de kristelig-demokratiske partiene mister oppslutning mens de konservative beholder sin oppslutning. Den aldersykliske oppslutningsprofilen forklares best med Eisenstadt sin teori om at de unge er i en "opprører" rolle i forhold til samfunnet, men når de blir integrert i samfunnet så øker de sin støtte til mer konservative partier. En mulig forklaring til at de kristelig-demokratiske partiene mister oppslutning er at de ble etablert over en konfliktlinje mellom stat og kirke som mister sin appell etter hvert som sekulariseringsprosessen fortsetter. De konservative derimot ble etablert over en konfliktlinje mellom arbeidsgivere og arbeidstakere som fortsatt er viktig for mange velgere. I tillegg så er det mulig at den konservative ideologien har en bredere appell i forhold til en ideologi basert på religiøse verdier.

Fem av åtte sosialdemokratiske partier får oppslutningsprofiler som i større grad preges av jevne oppslutningsprofiler fra de ulike aldersgruppene med en liten alderseffekt. En jevnere profil kan forklares med at de sosialdemokratiske partiene fortsatt baserer sin oppslutning fra bestemte sosiale lag i samfunnet.

Oppslutningsprofilene til de liberale partiene er svært uregelmessig som kan forklares med en høyere andel flytende velgere. Disse to funnene er viktige, men mindre viktig i forhold til problemstillingene.

Teoriene til Inglehart og Flanagan forklarer bra nok den generasjonsmessige oppslutningen til miljøpartiene og de venstresosialistiske partiene, mens deres antagelser ikke stemmer overens med oppslutningsprofilene til de andre partifamiliene. Slik at disse to teoriene har en noe begrenset gyldighetsområde.

Det er interessant at to grupper av partifamilier, som baserer seg sterkt på ikke-materielle verdier, enten får en meget klar generasjonsoppsetning (miljøpartier og venstresosialistiske partier) eller at de får en klar aldersyklisk oppslutningsprofil (konservative og kristelig-demokratiske partier). Dette viser at ikke-materielle verdier er med på å forme tydelige generasjons- eller aldersoppsetninger for de ulike partifamiliene. Om dette er nok til å tro at det muligens eksisterer en konfliktlinje mellom ulike former for ikke-materielle verdier er for tidlig å si, men det kan være et interessant forskningsspørsmål å følge opp. Dette var en ide som Flanagan var inne på med sitt skille mellom autoritære og liberale verdier. Disse ulike oppslutningsprofilene får sin beste forklaring i lys av Mannheim og Eisenstadt sine generasjonsteorier.

Litteraturlisten

- Bell, David S. & Byron Criddle (1994): "The French Socialist Party: presidentialised factionalism", s.112-132 i David S. Bell & Eric Shaw (red.): *Conflict & Cohesion in Western European Social Democratic Parties*. London: Pinther.
- Berger, B. (1960): "How long is a generation?", *British Journal of Sociology* 2: 10-23.
- Bille, Lars (1999): "The Danish Social Democratic Party" kap. 3 i Robert Ladrech og Philippe Marlière (red.): *Social Democratic Parties in the European Union*. London, MacMillian Press.
- Broughton, David og Emil J. Kirchner (1988): "The FDP in the Federal Republic of Germany: the requirements of survival and success," kap. 4 i Emil.J. Kirchner (red.): *Liberal Parties in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bull, Martin J. (1994): "Social democracy's newest recruit ? : conflict and cohesion in the Italian Democratic Party of the Left", s. 31-49 i David S. Bell & Eric Shaw (red.): *Conflict & Cohesion in Western European Social Democratic Parties*. London: Pinther.
- Colton, Joel og R.R. Palmer (1995): *"A History of the Modern World"*. New York: McGraw-Hill.
- Cutler, Neal E. (1976): "Generational approaches to political socialization", *Youth and Society* 8: 175-207.
- Cutler, Neal E. (1977): "Political socialization research as generational analysis: the cohort approach versus the linkage approach", kap. 10 i Stanley Allen Renshon (red.): *Handbook of political socialization. Theory and research*. New York: The Free Press.
- Curtice, John (1988): "Great Britain – social liberalism reborn?" kap. 5 i Emil.J. Kirchner (red.): *Liberal Parties in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Daalder, Hans og Ruud Koole (1988): "Liberal parties in the Netherlands," kap. 7 i Emil.J. Kirchner (red.): *Liberal Parties in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Eisenstadt, S. N. (1956): *"From generation to generation"*. London, The Free Press.
- Flanagan, Scott C. (1987): "Value changes in industrial societies", *American Political Science Review* 81: 1303-1319.
- Frears, John (1988): "Liberalism in France," kap. 6 i Emil.J. Kirchner (red.): *Liberal Parties in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Glenn, Norvald D. (1974): "Aging and conservatism", *Annals of the American Academy of political and Social Science* 415: 176-186.
- Glenn, Norvald D. (1977): *"Cohort Analysis"*. London: Sage Publications.

- Hagenaars, Jacques A. (1990): *Categorical longitudinal data. Log-linear panel, trends and cohort analysis*. Sage, Newbury Park.
- Hagenaars, Jacques A. (1990): *Categorical longitudinal data. Log-linear panel, trends and cohort analysis*. Sage, Newbury Park.
- Heidar, Knut og Einar Berntzen (1995): *Vesteuropeisk Politikk. Partier, Regjeringsmakt, Styreform*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellevik, Ottar (1991): *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Holmes, Michael (1996): "Irish political parties and the European Union", s.191-204 i John Gaffney (red.): *Political Parties and the European Union*. London: Routledge.
- Inglehart, Ronald (1977): *The Silent Revolution – Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Inglehart, Ronald (1987): "Value changes in industrial societies", *American Political Science Review* 81: 1289-1303.
- Irving, R.E.M (1979): *The Christian Democratic Parties of Western Europe*. London: George Allen & Unwin.
- Knutsen, Oddbjørn (1980): *Generasjoner i samfunnsvitenskapene (1 og 2)*. Rapport nr. 1 & 2 for prosjektet "Demokrati i Norge: Deltakelse og grunnverdier". Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Knutsen, Oddbjørn (1981): *Barn av økonomisk depresjon og barn av økonomisk velstand. Partipreferanse i Norge i et generasjonsperspektiv*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Rapport nr. 5 i prosjektet "Demokrati i Norge: Deltakelse og grunnverdier".
- Knutsen, Oddbjørn (1988): "Social Class, Sector Employment and Gender as Political Cleavages in the Scandinavian Countries. A Comparative Longitudinal Study, 1970-95". Presentert på den årlige (94th) møte til American Political Science Association. Boston, 3-6 september. Konferansepaper.
- Knutsen, Oddbjørn (1994): *Value Orientations and Party Choice: A Comparative Study of the Impact of Old and New Politics Value Orientations on Voting Intention*. Oslo: Institutt for statsvitenskap. Forskningsrapport 94:02.
- Knutsen, Oddbjørn (1995): *Left-Right Materialist Value Orientations – A Comparative Study of Dimensionality, Trends and Socio-Structural Antecedents*. Oslo: Institutt for statsvitenskap. Rapport 95:01.
- Mannheim, Karl (1972): "The problem of generations," kap. 7 i Paul Kecskemeti (ed.): *Essays in the sociology of knowledge*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Knutsen, Oddbjørn (1999): Notat. Oslo: Institutt for statsvitenskap.

- Morris, Peter (1996): "The British Conservative Party" kap. 7 i John Gaffney (red.): *Political Parties and the European Union*. London, Routledge.
- Newell, Colin (1994): *Methods and models in demography*. West Sussex: Wiley and Sons.
- Parkin, Sara (1989): *Green Parties, An International Guide*. London: Heretic Books.
- Praag Jr, Philip van (1994): "Conflict and cohesion in the Dutch Labour Party", s.133-150 i David S. Bell & Eric Shaw (red.): *Conflict & Cohesion in Western European Social Democratic Parties*. London: Pinther.
- Ringdal, Kristen (2001): "Enhet og mangfold". Bergen, Fagbokforlaget.
- Rintala, M. (1968): "Political Generations", *International encyclopedia of social sciences* VI: 92-96.
- Rokkan, Stein (1987): "Stat, nasjon, klasse". Oslo, Universitetsforlaget.
- Rudd, Christopher (1988): "The Belgian liberal parties: economic radicals and social conservatives," kap.8 i Emil. J. Kirchner (red.): *Liberal Parties in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Safran, William (1993): "The National Front in France", s.19-49 i Peter H. Merkl & Leonard Weinberg (red.): *Encounters With the Contemporary Radical Right*. Oxford: Westview Press.
- Sassoon, Donald (1996): *One Hundred Years of Socialism, The West European Left in the Twentieth Century*. London: I.B. Tauris Publishers.
- Shaw, Eric (1994): "Conflict and cohesion in the British Labour Party", s.151-167 i David S. Bell & Eric Shaw (red.): *Conflict & Cohesion in Western European Social Democratic Parties*. London: Pinther.
- Thomas, Alastair H. (1988): "Liberalism in Denmark: agrarian, radical and still influential," kap. 11 i Emil.J. Kirchner (red.): *Liberal Parties in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.